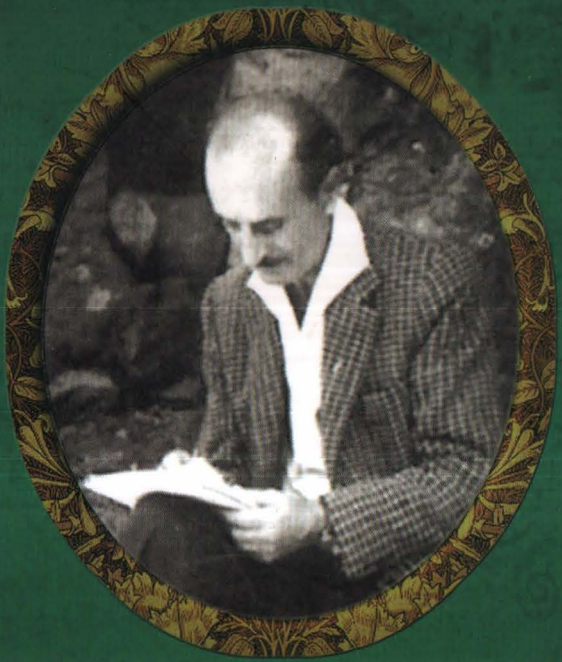
35

Kendini Arayan Adam MİHAİL NUAYME

kaknüs

mihail nuayme kitaplığı: 3

MİHAİL NUAYME

Arkaş'ın Günlüğü

Kendini Arayan Adam

kaknüs
roman

5. baskı

MİHAİL NUAYME (1889-1988)

Lübnanlı yazar. Biri kız, beşi erkek olmak üzere altı kardeşi olan Mihail Nuayme, ilköğrenimine Biskentah Köyü'ndeki bir ilkokulda başladı ve yine aynı köyde bulunan Ruslara ait ilkokulda devam etti. Gösterdiği başarıdan dolayı Filistin'in Nâsıra şehrinde bulunan Rus Öğretmen Okulu'na gönderildi (1902). Dört yıl kadar adı geçen şehirde kaldı. 1906 yılında Rusya'ya gitti ve Poltava şehrinde dört yıl öğrenim gördü. Burada Puşkin, Tolstoy, Gogol, Dostoyevski, Turgenyev, Gorki ve Ostrovski gibi önemli edebî şahsiyetlerin yapıtlarını okudu.

1911 yılında avukatlık eğitimi görmek için Fransa'ya doğru yola çıktı. Ancak Fransa yerine, kardeşiyle Amerika'ya gitti. 1913 yılında arkadaşı Nesîb Arîza'nın kurmuş olduğu *el-Fünûn* adlı dergide yazdığı ilk yazılarında yenilikçi hareketlerin savunuculuğunu yaptı. 1912'de girdiği Washington Üniversitesi'nden 1916'da hukuk ve edebiyat diploması alarak mezun oldu. Mezuniyetinden bir süre sonra, Suriye'yi Osmanlılardan kurtarmak için kurulan Özgür Suriye Cemiyeti'ne katıldı. Kısa bir süre Seattle şehrindeki Rus Konsolosluğu'nda çalıştı. Bir ara Mason locasına giren Nuayme, daha sonra buradan ayrıldı. Üniversiteyi bitirdikten sonra Lübnan'a dönmek istediyse de I. Dünya Savaşı dolayısıyla, Amerikan Silahlı Kuvvetleri'ne katıldı (1918). Askere alınışından hemen sonra Fransa'ya gönderildi. Fransa'da asker iken, Fransız tarihi, edebiyatı ve anayasasını inceledi. 1919 yılında terhis oldu. Bu sırada Arap Göç Edebiyatı'nın önemli simalarından Cibran Halil Cibran, Nesîb Arîza ve İlyâ Ebû Mâzî ile irtibat kurma olanağı buldu ve bu edebiyatın sesini duyuracak olan er-Râbitatu'l-Kalemiyye (Kalem Birliği) adlı edebî kulübün çalışmalarına katıldı. Cibran'ın ölüm tarihi olan 1931 yılına kadar bu kulübün danışmanlığını yaptı. Cibran'ın ölümünden sonra adı geçen kulüp dağıldı ve Mihail Nuayme Lübnan'a döndü.

Arapça, Rusça, İngilizce ve Fransızca bilen Nuayme, bu anahtarlar sayesinde Doğu ve Batı edebiyatının kapılarını açabildi. Roman, öykü, tiyatro, eleştiri, şiir ve makale alanlarında pek çok eser verdi. Özellikle Tanrı, insan, reenkarnasyon ve doğa gibi temalar üzerinde durdu.

kaknüs yayınları: 35
mihail nuayme kitaplığı: 3

ısbn: 978-975-6963-14-2
yayıncı sertifika no: 11216

I. basım, eylül 1998, istanbul
5. basım, 2014 istanbul

türkçe yayın hakları: kaknüs yayınları© 2014
kitabın özgün adı: müzekkeretü'l-arkaş
kitabın adı: kendini arayan adam, *arkaş'ın günlüğü*
yazarı: mihail nuayme
arapçadan çeviren: hüseyin yazıcı

yayına hazırlayan: arzu sarı
teknik hazırlık: mustafa sabri saldamlı
baskı ve cilt: alemdar ofset

kaknüs yayınları
kızkulesi yayıncılık tanıtım eğitim hiz. san. ve dış tic. ltd. şti.
merkez: mimar sinan mah. selami ali efendi cad. no: 5 üsküdar, istanbul
tel: (0 216) 492 59 74/75 faks: 334 61 48
kitap@kaknus.com.tr
dağıtım: çatalçeşme sk. defne han no: 27/3 cağaloğlu, istanbul
tel: (0 212) 520 49 27 faks: 520 49 28
satis@kaknus.com.tr

www.kaknus.com.tr /kaknusyayinevi @kaknusyayinevi

MİHAİL NUAYME

Kendini Arayan Adam
Arkaş'ın Günlüğü

Türkçesi:
Hüseyin Yazıcı

İçindekiler

Göç Edebiyatı ve Mihail Nuayme 7
Arkaş'ın Günlüğü 13
Sonsöz 135
Arkaş'a 138

Göç edebiyatı ve Mihail Nuayme

Birçok ülkede olduğu gibi Arap ülkelerinde de göçler yaşanmıştır. Arap ülkelerinde yaşanan bu göçlerin en önemlisi, 20. asrın ikinci yarısında başta Lübnan olmak üzere Suriye, Filistin ve Ürdün'den Kuzey ve Güney Amerika'ya yapılan göçlerdir. Bu göçler, henüz tam olarak başlamadan önce Batı'nın çekici dünyası, Orta Doğu'da Amerikan (1866) ve Saint Joseph (1879) üniversiteleri kanalıyla tanınmaya başlandı. Esasen Amerika ve Batı, Orta Doğu'da misyonerlik faaliyetleri konusunda âdeta bir yarış içindeydi. Fakat Amerika, kendi kültürünü buralarda yayabilmek için birçok alanda Batı'dan daha erken davrandı.

Orta Doğu'da Amerika'ya yapılan göçün ana sebebi ekonomiktir. 20. yüzyılın başlarında buralarda meydana gelen ekonomik çöküntü ve bunun doğurduğu fakirlik, Japon ipeğinin rekabete girmesiyle Suriye ipeğinin zayıflaması, ekilebilir alanların az oluşu, feodal yapının hüküm sürmesi, zirai afetler, çiftçilerin işsiz bırakılıp arazilerinin ellerinden alınması ve enerji kaynaklarının azlığı ekonomik sebeplerin başında yer almaktadır. Bu göçte, siyasal nedenlerin de payı büyüktür. Çoğu kaynak 20. asrın başlarında Osmanlı'nın kötü

idaresinden, zulmünden ve dinsel baskılarından bahseder. Bu arada Hristiyanların zorunlu askerliğe tabi tutuluşu da bu göçlerin sebepleri arasında kabul edilmektedir. Diğer taraftan misyonerlik faaliyetlerinin başlamasından itibaren burada açılan enstitü ve okulların, Batı kültürünün hızla yayılmasına ve taraftar kazanmasına zemin hazırladığını da belirtmek gerekir.

Orta Doğu'dan Batı'ya ilk göç, koşulların daha uygun olması nedeniyle Güney Amerika'dan önce, Kuzey Amerika'ya yapılan göçlerden 20 sene sonra başladı. Amerika, Kuzey Amerika'ya büyük göçlerin olması nedeniyle 1913 senesinde bir göçmen kanunu çıkardı ve bunun üzerine göçler, hızla Güney'e kaydı. Göçmenler arasında en büyük oranı Lübnanlılar teşkil etmekteydi. Doğal olarak bunda Hristiyan olmalarının büyük bir etkisi vardı. Göçlerin odak noktası Amerika'da New York, Detroit, Boston, Brezilya'da São Paulo, Arjantin'de Rio de Janeiro ve Buenos Aires'ti. Ayrıca Venezuela, Meksika, Kanada ve Şili'ye de göçler yapılmıştır.

Ülkelerindeki kargaşa, siyasal bunalım, ekonomik çöküntü, Avrupalıların Osmanlı'ya huzur vermemesi ve Osmanlı'nın zayıf idaresi sebebiyle, Amerikan kıtasına göç eden ve daha çok orta tabakayı teşkil eden göçmenler, vatanlarında meydana gelen olaylardan kurtulmak, daha iyi bir hayat yaşamak, kazanmak, daha sonra da anavatana dönmek amacıyla gittikleri yerlerde hayal ettikleri ve kendilerine vadedilen müreffeh bir hayatla değil, aksine çok zor, ancak özgürce hareket edebildikleri bir ortamla karşılaştılar. Ekonomik yönden huzur bulamayan göçmenlerin bu kıtada bulabildiği en iyi şey, mezhepler arası dostluk atmosferiydi. İçinde mezhep kavgaları da olmak üzere birçok sebepten dolayı buralara gelen ve içlerinde az sayıda Müslüman bulunan göçmenler, birbirleriyle âdeta kenetlenmiş ve bu hoşgörü ortamı içinde, Müslümanlar, Hristiyanların; Hristiyanlar da Müslümanların dinî kutlamalarına katılmıştır. Ancak bu kenetlenmede din birliğinden ziyade, dil ve ırk birliğinin öne çıktığını belirtmek gerekir. Amerika kıtasına yapılan göçlerin gayesi, önceleri seyahat amaçlıydı. Nitekim 1960 senesine kadar yapılan

araştırmalar, hiçbir göçmenin toprak satın almadığını göstermektedir. Fakat daha sonra burayı vatan olarak edinenlerin sayısı hızla çoğalmıştır. Bu kıtaya göç eden halk, zamanla birçok edebî şahsiyeti bir araya getiren ve sonra da önemli bir edebiyatın doğuşuna zemin hazırlayan (ki bu edebiyatın adı *Mehcer=göç* edebiyatıdır) 250'ye yakın gazete ve dergi çıkarmıştır. Diğer taraftan bu gazete ve dergilerin çoğalması, göçmenlere hitap edecek, edebî ürünlerini birleştirecek, değerlendirecek ve sosyal kurumlarını destekleyecek edebî cemiyetlerin kurulmasına da yardım etmiştir.

Ve nihayet, 20 Nisan 1920'de, içinde *Mihail Nuayme* (öl. 1988), *İlya Ebû Mâzî* (öl. 1957), *Nesîb Arîza* (öl. 1946), *Reşîd Eyyûb* (öl. 1941) ve *Abdülmesîh Haddâd*'ın (öl. 1963) bulunduğu bir grup, *er-Râbitatu'l-Kalemiyye* adlı önemli bir edebî cemiyet kurdular. 1931 senesine kadar ayakta kalabilen bu cemiyetin dağılmasından hemen sonra, 1933 senesinde Brezilya'nın São Paulo şehrinde *el-Usbetü'l-Endelusiyye* adlı bir cemiyet daha kuruldu. Bu iki cemiyetin, üzerinde durulması gereken ve Mehcer edebiyatının fikir hayatında önemli yerleri olan üç siması vardır. *Cibran Halil Cibran* (öl. 1931), Mihail Nuayme ve Emîn er-Reyhânî (öl. 1940). Yetişmeleri kadar etkileri de farklı olmakla birlikte bu üç şahsiyet, gelecek nesillerin faaliyetlerine zemin hazırlamıştır. Bunların içinden *Cibran Halil Cibran* gerçekten bir yol açıcıdır, her şey onunla başladı ve ilk felsefî kımıldanmalar onunla harekete geçti.

Mehcer edebiyatı denilince akla gelen ilk şahsiyetlerden birisi de bu edebiyatın ayrı bir çehresi olan Mihail Nuayme'dir. Mihail Nuayme, 12 Ekim 1889 yılında Lübnan'ın Biskentah Köyü'nde dünyaya geldi. Biri kız olmak üzere, altı kardeşin üçüncüsü olan Mihail Nuayme, altı yaşında iken köyünde bulunan bir okula başladı. Burada bir sene kadar okuduktan sonra, yine köyünde bulunan, ancak Ruslara ait bir ilkokula girdi. Gösterdiği başarı üzerine, okul idaresi tarafından Ruslara ait öğretmen okuluna gönderildi. Eğitim süresi altı yıl olan adı geçen okulun dördüncü sınıfında iken okul yönetimi, öğrenimine devam etmek üzere kendisini Rusya'ya gönderdi.

1906 senesinde, 16-17 yaşlarında Rusya'ya giden Mihail Nuayme, dört senelik bir öğrenim devresi sonunda avukatlık eğitimi görmek için Fransa'ya gitmek üzere Lübnan'a geçti. Ancak Amerika'dan gelen kardeşi, onu Amerika'ya götürmeye ikna etti ve 1911 yılında da Amerika'ya gitti. 1912'de girdiği Washington Üniversitesi'nden hukuk ve edebiyat diploması alarak mezun oldu. Üniversiteyi bitirdikten sonra, Lübnan'a dönmek istediyse de Birinci Dünya Savaşı dolayısıyla Amerikan Silahlı Kuvvetleri'ne katıldı (1918). Askere alınışından hemen sonra Fransa'ya gönderildi ve 1919 yılında terhis oldu. Bu sırada Mehcer edebiyatının önemli simalarından *Cibran Halil Cibran, Nesîb Arîza* ve *İlyâ Ebû Mâzî* ile irtibat kurdu ve bu edebiyatın sesini duyuracak olan *er-Râbitatu'l-Kalemiyye*'nin kuruluş çalışmalarına katıldı. Cibran Halil Cibran'ın ölüm tarihi olan 1931 yılına kadar bu müessesenin danışmanlığını yaptı. *Cibrân*'ın ölümünden sonra bu müessese dağıldı ve Mihail Nuayme, Lübnan'a döndü.

Mehcer (Göç) edebiyatının en önemli birkaç şahsiyetinden birisidir. Amerika'da bulunduğu 21 sene gibi uzun bir süre zarfında tiyatro dilinin problemlerini çözmede büyük yarar sağlayan *el-Abâ ve'l-Benûn* [Babalar ve Oğullar] (New York, 1917) ve eleştiri alanında önemli bir adım sayılan *el-Ğirbâl* [Elek] (Mısır, 1923) adlı eserleri dışında hiçbir eser kaleme almadı. Çocukluğundan beri, varlık ve yokluk problemi üzerinde düşünen *Mihail Nuayme*, varoluş gerçeğine ulaşabilmek için, maddi duyuların ötesine gitmek gerektiğine inanıyordu. Zaten vahdetü'l-vücud meselesi kafasını hep kurcalamıştı. Küçüklüğünde sık sık kiliseye gider, ayinleri dinler, sonra da küçük yaşına rağmen, dinsel meseleler üzerinde uzun uzun düşünürdü. Hatta köşesine çekilip günlerce kimseyle konuşmaz, iç dünyası ile baş başa kalırdı.

Rusya'da bulunduğu zaman süresince Rus edebiyatına ağırlık verdi. Bu edebiyata olan aşinalığı onu, eserlerinde psikolojik analiz yapmaya itti. Mihail Nuayme düzenli, muhafazakâr ve en önemlisi gerçekci bir insandı. Onun şiir dünyası oldukça zengindi. Şiiri aydınlığın karanlığa hâkimiyeti olarak görmekteydi. Yenilikçiydi.

Bunun için, "Vezin ve kafiye şiirin gereklerinden değildir," diyerek Arap edebiyatında Halîl b. Ahmed'in (öl. 175/791) ortaya koyduğu vezin sistemine karşı gelmişti. O da zaman zaman diğer bazı mehcer ediplerinin yaptığı gibi dil hataları yapmış ve bu hataları savunma gaşetine düşmüştür.

Onun, eleştiri alanındaki hizmetleri inkâr edilemez. *el-Ğirbal* ve *el-Ğirbalu'l-Cedîd* [Yeni Elek] (Beyrut 1978, 2. bs.) adlı eserleri, modern Arap edebiyatında eleştiri metodunun ilk edebî ölçülerini taşır. Diğer taraftan *Zâdu'l-me'âd* (1936), *el-Beyâdir* (1945), *el-Merâhil* (1932) gibi eserlerinde, önemli konularda çeşitli makaleler ele almıştır. *Mirdâd* adlı eseri ise, onun düşünce dünyasının anahtarıdır. Arapların Mauppasant'ı diye de tanınan *Mihail Nuayme*, bazı edebiyatçılar tarafından modern Arap edebiyatında ilk modern öyküyü kaleme alan şahsiyet olarak kabul edilir. *Kâne mâ kâne* [Olan Oldu] (Beyrut 1960), *Ekâbir* [Kendini Beğenmişler] (Beyrut 1956) adlı öykü kitaplarındaki derin tahlilleri ve tasvirleri onu bu alanda ilk sıraya oturtmuştur. Diğer taraftan *Cibrân Halîl Cibrân* adlı biyografisi, döneminin birçok Arap yazarını bu alanda geride bırakmıştır. O da çağının birçok edibi gibi, zaman zaman sağlıklı düşüncelere varamamış ve bazı olaylara hep şüphe ile bakmıştır. *Arkaş'ın Günlüğü* adlı eserindeki "vatan" kavramı ile ilgili düşünceleri sağlıklı düşünceler olmayıp kabul edilemez niteliktedir ve zaten eserdeki vatan kavramı anlayışının gerçekleşmesi de olanaksızdır. Diğer taraftan insani değerler üzerinde oldukça duran Mihail Nuayme, insanı değerler üstü bir varlık olarak görmüştür ve ona göre hayatın en önemli iki gayesi inanmak ve sevmek olmalıdır.

Mihail Nuayme'nin *Arkaş'ın Günlüğü* adlı eserine gelince; Mihail Nuayme, eseri 1917 senesinde Amerika'da üniversiteden mezun olduktan hemen sonra yazmaya başlamış, ancak 1918 senesinde Birinci Dünya Savaşı'na katılmak üzere Fransa'ya gidince, kitabın yazımı yarım kalmıştır ve nihayet *Arkaş'ın Günlüğü*'nü tam otuz sene sonra, Lübnan'dayken tamamlayabilmiştir. Arkaş'ın hatıraları, esasen Mihail Nuayme'nin hatıralarıdır. Arkaş, Suriye asıllı Şekîb isimli zeki,

çalışkan ve üniversiteyi tıpkı Mihail Nuayme gibi başarıyla bitirmiş, Nu'mân Ailesi'nin tek çocuğu bir gençtir, fakat son derece garip ve anlaşılmaz tavırları olan bir genç. Arjantin'in Rio de Janeiro şehrinin sahilinde oturmaktadır. Yine Suriye asıllı Hârîb Ailesi ile Nu'mân Ailesi arasında eskiye dayalı güçlü dostluk bağları bulunmaktadır. Hârîb Ailesi'nin iki çocuğundan biri olan Neclâ Şekîb'le evlenir ve balayılarının ilk gecesini Rio de Janeiro'nun en lüks otellerinden birinde geçirirler. Ancak o gece otelde bir cinayet işlenir ve Şekîb, bundan sonra New York'un kahvehanelerinden birinde çalışmaya başlar. İnsanlarla nadiren konuşur ve sorulan sorulara daha çok "evet" ve "hayır" diye cevap verir. Yalnızdır artık. Öyle hisseder. Çözülmesi ve anlaşılması gereken davranışları olan garip bir insan. Arap kahvesinde her gün sayısız insana hizmet sunar, onlarla iç içe, fakat sessiz ve onlardan uzak. Karanlık ve küçük bir odada yaşar, fakat kendisinden uzak. Durmadan yazar, yazdıkları insanı düşündürür ve şaşkınlığa sürükler. İnsana hiç düşünmediklerini hatırlatır. Yeni dünyalar, yeni ufuklar açar. Hem öğrenir hem öğretir. Bilinmeyeni bilmek, bildiğini de unutmak ister.

Düşünce ve ufku ve yaratma gücü oldukça geniş ve yalnızlıktan âdeta zevk duyan bir insan. İç içe yaşadığı halde uzak olduğu insanları tahlil eder. "Hürriyet" ve "ölüm" gibi bazı kavramlar, onun için büyük değer taşır. İnsanı, bu ve benzeri kavramları düşünmeye sevk eder ve kendisini tekrar değerlendirmek zorunda bırakır. İki Arkaş'la karşı karşıya kalıyor insan. Biri, ilahî âlemle irtibat kurup orada yaşamak için ısrarla sessizliği istiyor, diğeri insan kalabalıklarına dönmek için perdeyi yırtmaya çalışıyor. Tam birini anlamak üzereyken, diğeri canlanıyor ve sonra ikisi de birden kayboluyor. Ama Arkaş, sonunda bu bilmeceyi çözüyor ve okuyucuyu meraktan kurtarıyor.

Hüseyin Yazıcı

Arkaş'ın Günlüğü

Arkaş kimdir?

Vaktiyle bir arkadaşımla New York'ta, yağmurdan korunmak için daha önce hiç ayak basmadığımız bir Arap kahvesine sığınmıştık. İçeride hiç kimse yoktu. Gökyüzü yükünü boşaltıncaya kadar biraz oyalanmak için kahveciden kahve isteyip oturduk. Çok geçmeden kahveci iki fincan Arap kahvesi getirdi bize. Sarhoş ya da çıplak ayaklarla cam parçaları üstünde yürüyen birisi gibi sağa sola yalpalayarak yürümesi dikkatimizi çekti. Kahveyi masamıza koyar koymaz, yanımızdaki bir sandalyeye ilişti ve içini çekerek:

– Ah, Arkaş ah, dedi.

Soru dolu bakışlarımızı görünce tekrar içini çekerek sözüne devam etti.

– Bu romatizma beni bitirdi, beni mahvetti ve bende mecal bırakmadı. Arkaş yanımdayken hiçbir şeye aldırmaz, bir sandalyede oturur, nargilemi çeker ve sadece paraları toplardım. Bugün ise müşterilere bizzat kendim servis yapmak ve ortalıkta koşuşturmak zorunda kaldım. Yoksa siz, Arkaş'ı tanımıyor musunuz?

Bizden cevap almadan önce, üçüncü kez içini çekerek sözüne devam etti.

– Üç sene yanımda çalıştı. Tam üç sene! Böyle bir günde gelmişti bana. Yarı çıplak, başı açık, sırılsıklamdı. Kendisine, "Oğlum ne istiyorsun?" deyince bana, "Beni yanında hizmetkâr olarak kabul eder misin?" dedi. İçimden, "Allah rızası için sevap olur, zaten benim de bir yardımcıya ihtiyacım var, biraz çalışsın bakalım. İyi mi kötü mü, ortaya çıkar," dedim. Kendisine, "Karın tokluğuna çalışır mısın?" diye sorunca, "Evet" diyerek başını salladı. O zaman onu işe aldım, ısıttım, yedirdim, elbiselerini kuruttum, sonra da çalışmaya başladı. Bir iki gün içinde işi benden daha iyi kavradı. İki ay sonra yemek ve içeceğinin yanı sıra 10 dolarlık bir aylığa bağladım onu. Bir sene sonra da kendisine 15 dolar vermeye başladım. Beni terk etmeden bir ay önce, maaşına 5 dolar daha zam yapmıştım. Arkaş zavallının tekiydi. Kendiliğinden ne bir kere zam istediğini ne de herhangi bir şeyden şikâyet ettiğini duydum. Tam aksine, bütün samimiyeti ile çalışan kanaatkâr birisiydi. Ah, Arkaş ah!

Kahveci sustu. Gözleri dolu dolu oldu.

Ona, olur ya, belki tanırım ümidiyle Arkaş dediği kişinin gerçek adını ve tipini sordum.

– Adını, aslını faslını bilseydim, üzülmezdim. Kısa boyluydu. Son derece zayıf bünyeliydi. Uzun, siyah saçları; siyah, iri ve çukur gözleri vardı. Yüzü ise çiçek hastalığından kalma izlerle doluydu. Bunun için de ona Arkaş adını taktık. Kendine ismini, babasının adını, nereli olduğunu, kaç yaşında olduğunu sorunca, "Bilmiyorum," derdi. Gördüğüm göreceğim en garip insandı. Delinin tekiydi. Hayır, hayır! Arapça, İngilizce, Fransızca ve İspanyolca yazıyor ve okuyordu. Kim bilir daha da neler biliyordu! Ne yapsan etsen, ağzından tek bir laf alamazdın. Sessizce gidip gelirdi. Ondan bir şey istendiğinde şimşek hızıyla, fakat çıt çıkarmadan getirirdi. Üç sene yanımda çalıştı. Benimle ya da başkalarıyla "evet" veya "hayır"ın dışında nadiren konuşurdu. Müşteri olmayınca, yalnız başına bir

sandalyede oturur, kafasını ellerinin arasına alır, neredeyse hareket etmeden, sanki yere çakılmışçasına boş gözlerle bir saat, iki saat, üç saat önüne, yere bakardı. Bu adamdan daha esrarengiz birini görmedim, görmeyeceğim de. Ne et yerdi ne de balık. Yanımda kaldığı iki sene boyunca kahveden çok az dışarı çıkardı. Fakat ne garip, son zamanlarda dışarı gidip gelmeye başlamıştı.

Bunları duyunca son derece şaşırdık. O zavallı adam hakkında duyduklarımız bizi daha da meraklandırmıştı.

Kahveciden bize işçisinin oturduğu evin adresini vermesini istedik. Derhal kalktı ve bizi kahvehanenin arka kısmındaki ahşap bir bölmeye götürdü. Gaz lambasını yaktı ve:

– Burada oturuyordu. Geceleri burada yatar kalkardı, dedi.

O bölmeyi dikkatle inceledik. İki sandığın üzerine konulmuş iki ahşap levha bulunan köşe hariç, her taraf ahşap sandıklar, oraya buraya dağılmış kahve paketleri, meyve ve içki şişeleriyle doluydu. Sandıkların üzerinde bir çarşaf, yün bir yorgan, yanlarında da üstünde hokka ve kalem bulunan Arapça gazetelerle örtülü iki sandık daha vardı. Diğer bir köşede bir lavabo, fincan, tabak ve bardak dolabı ve kahve hazırlamak için bir de gaz ocağı vardı. Gördüğümüz şeyler merakımızı daha da artırdı. Kahveciye Arkaş'ın ne zaman ayrıldığını sorduk. "İki haftadan fazla oldu," diye cevap verdi. Arkaş'ın yakında döneceğini söyleyerek onu avutmaya çalıştık. Uzun bir süre başını salladı ve derin bir iç çekti.

– Arkaş öldü. Evet, öldü. Eğer hâlâ yaşıyor olsaydı, şimdiye dek dönerdi. Ah, Arkaş ah!

Ben ve arkadaşım merak içindeydik. Yağmur dinmişti. Çıkmayı düşündük. Tam kapıdayken aklıma, kahveciye Arkaş'tan geriye bir şey kalıp kalmadığını sormak geldi. Bunu sorunca da yavaşça şöyle bir başını kaşıdı, sonra da dalgın bir şekilde ahşap bölmenin arkasına gitti ve bir sandıkla geri döndü.

– Bütün bıraktığı şey bu, dedi.

Biz daha kendisine bir şey sormadan, küçük sandığı açtı ve içinden bir İncil ve küçük bir defter çıkardı. Hemen defteri kaptım. Kapağında büyük harflerle yazılı "Günlüğüm" kelimesini gördüm ve içinde katlı birkaç yabancı gazete buldum. Bu hatıraların ne olduğunu bilmeden kahveciye defteri bana satıp satamayacağını sordum. Benden defter için ne istese ödemeye hazırdım. Fakat büyük bir şaşkınlıkla bana baktı ve şöyle dedi:

– Onu satmak mı! Mücevher mi ki satayım, küçük bir defterden başka bir şey değil ki! Hayırlı olsun! Ahhh! Gitti ve dönmeyecek. Ben ise ne yazı yazmasını biliyorum ne de okumasını. Defter sana hayırlı olsun, ama ara sıra bizi hatırlayıp şereflendirin. Kapım size her zaman açık. Bu yer sizin, yine beklerim.

Ona tekrar geleceğimizi söyleyerek ayrıldık. Ben, Arkaş'ın günlüğünü okumak için bir an önce eve varmak istiyordum.

Şimdi, bir kere değil, birkaç kez okudum onları. Sahibinin gidişinin üzerinden uzun zaman geçti. Artık onları yayımlamakta bir sakınca görmüyorum. Belki bazı okuyucular bu günlükten bir ders alır; tıpkı benim gibi.

Arkaş'ın, hatıralarını gün, ay ve sene belirtmeden, sadece haftanın günleriyle anlatmasının sebebini anlamasam bile, öğrenmek de istemiyorum. Arkaş hakkında bütün bildiğim bunlar. Fazla bir şey sormayın bana.

Mihail Nuayme

Pazartesi

İnsanlar, konuşanlar ve susanlar diye ikiye ayrılır. Ben suskunlardanım. Benim dışımdakiler habire konuşurlar. Dilsizler ve bebekler ise, Allah'ın ağızlarına vurduğu mühür dolayısıyla konuşmazlar. Oysa ben, kendi ağzımı kendi elimle mühürledim. Ben susmanın tadını anladığım halde, konuşanlar konuşmanın acılığını anlayamadılar.

Bunun için insanlar konuşurken ben hep sustum.

Çarşamba

Ben, insanlar arasında yalnız bir hayat yaşıyorum. İnsanlar içinde yalnız yaşamakla hayvanlar içinde yalnız yaşamak arasında dağlar kadar fark var. Çünkü vahşi bir hayvanın yanında güvende olabilir, şefkat ve sevgi ile onun yakınlığını kazanabilirsin. Eğer başarısız olur da vahşi hayvan sana saldırırsa, vücudundan başka bir şeyini parçalayamaz. İnsanlar ise şefkati ve sevgiyi senin zayıflığın kabul eder, senin ebedî ruhunun aylak aylak dolaşmasını uygun görürlerken, koydukları kanunlardan korkarak fâni bedenine zarar vermekten kaçınırlar. Ne bir kanun ne de bir mahkeme onlara engel olabilir. Bunun için vücudumu onların dillerine bir malzeme olarak bıraktım, fakat ruhumu sessizliğe mahkûm ettim.

Yüzümde çiçek hastalığının izlerini gördüler ve bana "Arkaş" dediler. Sessizliğe bürünmüş ve kör bakışlarından uzak ruhum için ise bir isim bulamadılar. Bunun için beni, duyguları karışık biri olarak kabul ediyorlar. Fakat ben, sessizliğimin arkasından kalplerindekini görüyor ve fikirlerini okuyabiliyorum. Çünkü ben, onların düşüncelerini konuştukları ile değil, konuşmadıkları ile kavrıyorum.

İşte, bunun için insanlar konuşurken, ben hep sustum.

Cuma

"Bunu demek istememiştim."

Birinin gayretle, ciddiyetle ve samimiyetle konuşup sonra da dinleyenine ya da dinleyicilerine dönerek, "Ben bunu demek istememiştim" dediğini her işittiğimde, çok üzülüyorum.

İş bana kalsa, insanoğlunun yazdığı her kitabın, heykeltıraşın yaptığı her heykelin, ressamın çizdiği her tablonun, hatibin yaptığı her konuşmanın, şairin yazdığı her şiirin, yazarın yazdığı her makalenin ve herhangi birinin ağzından çıkan her ifadenin sonuna şu üç kelimeyi yazardım: "Bunu demek istememiştim." Neden mi? İnsanların ifadesi ne tür olursa olsun, ne kadar ince ve hassas olursa olsun, hâlâ bütün duygu ve düşüncelerini ifade etmekten uzaktır. Çünkü onlar, harfleri doğru dürüst telaffuz edemeyen çocuklar gibidirler sanki. Ben ise bu anıları insanlar için değil, kendim için yazmama rağmen sonuna, "Bunu demek istememiştim," yazacağım.

Doğruluk niyetle olur, ifade ile değil. Çünkü ifadeler niyetleri örter. Bunun için insanlar, doğrucuları ve yalancıları birbirine karışık sürekli bir azap içindeler. İnsanların suskunlarından olan ben, nasıl yalan söyleyebilirim? İyi niyet, ancak doğru olmayan ifadesi ile yalan söyler. Kötü niyet ise doğruyu taklit eden ifadesi ile yalan söyler.

Sözler doğru ve yalandan ibarettir. Susmak ise hilesi ve yalanı olmayan bir doğrudur.

Bunun için insanlar konuşurken, ben hep sustum.

Cuma

Kim yalancıya inanırsa, onun izinden gider.

Cumartesi

Ben meçhul, garip bir insanım. Güvenin delik deşik ettiği tahta parçası gibi bir yüzüm var. En azından insanların gözünde böyle görünüyorum. Benim hakkımda bütün bildikleri bundan ibaret. Niye bu kadarı ile yetinmiyorlar ki? Bana "Arkaş! Beş kahve ya da üç viski,", "Arkaş! Poker kâğıdı getir," diye seslendikleri vakit, hemen kahve, viski ve poker kâğıtlarını getiririm. Onlara ne! Hep adımı, anne adımı, baba adımı, ülkemi ve yaşımı soruyorlar. Acaba adımın Yakup, Zekeriya veya Yusuf olduğunu öğrendiklerinde gözlerinde değişecek miyim, meçhul bir insan olmaktan kurtulacak mıyım veya yüzüm güvenin delik deşik ettiği tahta parçalarına benzemekyecek mi?

Ben kendim için bir ad biliyorum. Bir ad bilmeme de gerek yok. Çünkü kafamda yeni bir fikir doğduğu vakit, yeniden doğmuş gibi oluyorum. Fikirlerim de şimşek hızı ile doğuyor. Eğer şimdi Davut olursam, gözümü açıp kapattıktan sonra Süleyman olacağım, sonra da Süleyman değil, Samson olacağım. Çünkü ben yaptıklarım ve ürettiklerimden önce düşündüklerimle varım. Fikir bir yerde durmaz, rüzgâr gibidir. Meralar üzerinde eserse mera kokusunu alırsın, çöplükler üzerinde eserse çöp kokusunu alırsın. Düşünen bir varlık değil de varlıklaşmış bir düşünce olduğum sürece, her an yeni bir insan oluyorum. Vücudum değişse bile, bu değişim çok yavaş oluyor. Güvenin delik deşik ettiği tahta parçası pürüzsüz olmuyor. Bunun için ben Arkaş'ım ve bu elbiseyi çıkarıp ötekini giyene kadar veya insanların dediği gibi ölene kadar da Arkaş olarak kalacağım.

İnsanlar, saçma tarihlerini kaydedebilmek, mahkemelerini, küçük hükûmetlerini idare edebilmek ve birbirleriyle iyi ilişki kurup filanca evin Ahmet'e, falanca bahçenin de Paul'a ait olduğunu belirlemek için isimlere ihtiyaç duyabilirler. Benim, yani Arkaş'ın, sokakta dişlerim soğuktan takırdarken, sığınacak bir yerim yokken, kasırgalar kopsa ve kar fırtınası çıksa bile, açlığımı gidermek için o bahçeden bir soğan koparmam veya o evin bir köşesine sığınmam doğru olmaz.

İnsanlar bir sabah uyanıp kendilerinin ve başkalarının adlarını unutsalar, onlara ne olurdu acaba, bir bilebilsem! Kayıtlarının yok olmasıyla hayatları da yok olmaz mı? Çünkü onların her biri hayat ve anlamı için değil, adı için ve adıyla yaşar. İnsanoğlu, adını kayıtlardan silersen, hayattan da silindiğini zanneder.

Acaba insanlar, kayıtlarının suyun üzerindeki yazıdan başka bir şey olmadığını; hiçbir sesin olmadığı, hiçbir gözyaşının akmadığı, hiçbir iniltinin duyulmadığı, hiçbir fikrin doğmadığı, hiçbir kelimenin konuşulmadığı, ancak ebedî yazgının arzularının hüküm sürdüğü korkunç dünyanın kayıtlarından başka kaydın söz konusu olmadığını bir gün anlayacaklar mı? Orada ne isim ne soyad ne nesep ne de rütbe var. Sadece yapılan işler, düşünceler ve duygular var. Birbirine benzer, fakat farklı; beraber, fakat ayrı. En büyük kaydı tutanlar, yetenekli sanatçının benimle benim dışındakilerin parmak izi arasındaki farkları ayırt ettiği gibi, insanlar arasındaki farkları ayırt ederler.

Ben, Şin'e (kahvehane sahibi) ve müşterilerine göre Arkaş'ım. Ne az ne çok! Güvenin delik deşik ettiği bir tahta parçası gibi yüzü olan, meçhul, küçük bir insan. Kahve, viski, oyun kâğıtları getirmek, fincanları yıkamak ve yeri süpürmekten başka bir faydam yok. Fakat bir gün onlara, "Yarın adım Abdurrahman Paşa el-Bağdâdî olacak," desem durum değişir; onlar işçi, ben ise patron olurdum.

Bırak insanlar, birbirlerinin adlarını kaydetsinler. Ben, insanların suskunlarından olan ben ise, kaderin, büyük âlemin kayıtlarında bana yazdığı şeye razı geldim.

Bunun için insanlar konuşurken, ben hep sustum.

Cumartesi

Bu titremeden ne zaman kurtulacağım? Bedenim, vidaları gevşemiş bir alet gibi sanki. Ellerim titriyor, dişlerim gıcırdıyor, ayakta duramıyorum; kalbimde çarpıntılar var, ciğerlerim bir demirci körüğü gibi, kalem parmaklarımın arasından kayıyor. Yazmaya çalışıyorum, ama boşuna... boşuna...

O da kim! Neden? En iyisi...

Hayır! Hayır! Buna dayanamıyorum. Ne istiyor benden bu kız? Kim o? Arjantin'den kaçtı. Benim New York'ta olduğumu ona kim bildirdi? Kim onu benim odama gönderdi?

Herkes ayrıldıktan sonra, saat gece 3'e kadar oturmuşlardı, bir şeyler yazmak için oturdum. Lambamı yaktım ve kalemimi elime aldım, fakat elim kurumuştu sanki. O anda yalnız olmadığımı hissettim. Bedenimi bir titreme sardı. Arkaya dönmek istedim, ama dönemedim. Damarlarımdaki kan donmuş gibiydi. Kalbimin atışları yavaşladı, neredeyse duracaktı. Kalkmaya çalıştım, olmadı. Nihayet başımı sağa çevirdim ve onu gördüm. Bedenimi tekrar bir titreme sardı. Parmaklarıma hâkim olamıyordum. Sakin olmaya çalıştım.

O! O! İlk gördüğümden beri hiç değişmemiş. Boğazındaki o büyük yara henüz iyileşmemiş. Hâlâ kanıyor. Gözlerindeki o derin donuk hüzün hâlâ derin, donuk ve korkunç. Uzun, siyah saçları hâlâ omuzlarına iniyor. Göğüsleri beyaz, şeffaf elbisesinin altında hâlâ iri. Sol eli hâlâ boğazında. Sanki büyük yarasından akan kanı durdurmaya çalışıyor. Yüzü sapsarı. Fakat gözleri... Gözlerine baktım. İnsanlığın bütün hüzünleri ve dertleri kirpiklerinin arkasından bana bakıyordu sanki. Donuk ve hareketsiz, fakat okyanustan daha derin. İçlerinde ne intikam ne isyan ne de acı var. Sadece belirsiz bir hüzün var, sorular var. Daha doğrusu yalvarışlar. Bana niye yalvarıyorlar acaba? Onun için ne yapabilirim?

Derin ve sessiz olan bu hüzün ne kadar da korkunç! Bu kadın bir hüzün ve sessizlik abidesi. Öyle zannediyorum ki ağzını açsa sel gibi hüzün akacak sözlerinden. İşte, o zaman titremezdim. Fakat şu an sessiz. Sessizliği beni ürkütüyor. İşte, ben de böyle sessizim. Fakat sessizliğim insanları korkutmuyor, oysa onun bu sessizliği korkutuyor ve ürpertiyor.

Yanımda durdu. Bir an mıydı, bir sene miydi, ne kadar durduğunu bilemiyorum. Bir göründü, bir kayboldu ve beni sanki akbabanın pençelerine bedenim yara bere içinde bıraktı.

Garip bir durum! Bu kız beni her ziyaret edişinde düşüncelerimi yoğun bir sis bulutu sarıyor. Daha da ilginci, yanımda kaldıkça, sis bulutunun düşüncelerimden yavaş yavaş uzaklaştığını, sonra da daha önce onu görmüşüm, sanki onu tanımışım ve aramızda bir bağ varmış gibi uzak bir yakınlığın beni ona bağladığını hissediyorum. Zaman zaman onu nerede gördüğümü, nasıl tanıdığımı, beni ona bağlayan bağı hatırlayacak gibi oluyorum ve aniden sis perdesi düşüncelerimden tamamen uzaklaşacak gibi oluyor. Onu arzuluyorum, fakat bulamıyorum.

Arkaş, sabret! Çünkü sabır ve sessizlik her şeyi elde eder.

Pazar

Sessizlik.

Pazartesi

Sessizlik.

Salı

Sessizlik.

Çarşamba

Ateş böceklerini özledim. Hücremin, yıldızları seyredebileceğim bir penceresi bile yok. Penceresi olsaydı da bana yıldızları seyrettirmezdi. Çünkü insan eli, yıldızları seyretmemek için elinden geleni yapmış. Bunun için gece vakti deniz kenarına gidip oturdum. Gözlerimi gökyüzüne doğru diktim. İşte, bütün bir geceyi bu şekilde bir kahvehanede çalıştığımı unutarak geçirdim.

"Gözleri var, ama görmezler; kulakları var, ama duymazlar." İnsanlar acaba ne görüyor ve ne duyuyor? Yüzlerce insan önümden geçiyordu; fakat gözleri yerden kalkmıyor, kulakları da bedenî ihtiyaçları, dünyevi arzuları, bayağı beklentileri hakkında bitmez tükenmez gevezeliklerden başka bir şey duymuyordu.

Birinin, gecenin sıcak olduğunu kastederek, "Ne güzel bir gece!" dediğini duydum. Ne garip, insanlar tabiatı termometre ile ölçüyor. Bir başkasının da "Ne güzel yıldızlar!" dediğini duydum, fakat bunu söylerken ayaklarına bakıyordu.

Ben ve yıldızlar, talebe ve hoca gibiyiz sanki. Allah'ın büyüklüğünü yıldızlarda gördüm. Allah'ın sureti ve misali gibi kendi azametimi, toprak gibi basit oluşumu da onlardan öğrendim.

Ben ve yıldızlar sonsuz iki dünyayız. İşte, bu iki dünya da tek bir dünyayı, sonsuz olmayan, güvenin delik deşik ettiği bir tahta parçası gibi yüzü olan, o küçük meçhul insan, Arkaş'ı meydana getiriyorlar.

İnsanlar, yıldızlara bakanın derinlik ve sessizlik içinde olmasının gereğini anlayamıyor.

İşte bunun için insanlar konuşurken ben hep sustum.

Cumartesi

Şin, sabahleyin kapıyı açıp beni görür görmez azarlamaya ve küfretmeye başladı ve "Dün hangi cehennemdeydin uğursuz herif! Allah senin de, ananın da, babanın da cezasını versin! Ocağımı söndüreceksin. Seninle karşılaştığım ana lanet olsun! Suç benim ki sana barınacak yer verdim. Sana yemek ve su verdim. Üstelik seni maaşa da bağladım. Dün gece ben hareket edemez bir durumda, elim kolum bağlıyken beni nasıl bırakıp gittin? Hangi cehennemdeydin?" diye kötü kötü söylendi.

Ona ne cevap verseydim? Ona, hayatta başkalarının cebinden kendi cebine para aktarmaktan başka bir düşüncesi olmayan bir insana, yıldızları temaşa ettiğimi mi söyleseydim? Yıldızları ve dalgaları seyretmenin, kahve pişirip müşterilere vermek ve onlardan para almaktan daha iyi olduğunu nasıl anlatabilirdim?

Bedenin kanaat getirmesi fazilet, ama ruhun kanaat getirmesi suç.

Bizim Şin de ruhu ile kanaatkâr, fakat bedeniyle açgözlü birisi. Kumar oynamadan bir gece geçirse suratını asar, gözleri içine çöker, somurtur, sanki şansına ve kötü kaderine lanet edercesine otururdu. Sonra da romatizma ağrıları, çocuklarının ihtiyaçları, karısının istekleri, evin gerekleri, işinin harcamaları ve borçları artardı. Para ve hayat saçan, Allah'ın kendilerine zenginlik verdiği bir grubu gördüğü gecede ise yüz ifadeleri değişir, gülümser, gözleri fal taşı gibi açılır, romatizmayı, karısını, çocuklarını unutur, harcamaları azalır ve nargilesini alıp ayaklarını üst üste atarak, "Arkaş, al! Arkaş, getir!" diye emir yağdırırdı.

Allah, Şin'in müşterilerini çamurdan yaratıp sanki Senharib dışındakilere ruh vermeyi unutmuş. Senharib, kahvehanenin müdavimlerinden birisi. Gerçek adını bilmiyorum, fakat onunla aramda bir yakınlık duydum. Birkaç kez beni onunla konuşmaya iten bir şey hissettimse de konuşamadım, konuşmayacağım da!

Bu adam, yolda hayalet gibi yürür sanki. Ona baktıkça zihnimde büyük bir soru işareti oluşuyor. Daimi müşterilerden birisi. Onu kahvehanede her gece görüyoruz. Ne fırtına ne kar ne yağmur ne soğuk ne sıcak onun gelmesine mani olamaz. Her akşam saat sekiz sularında gelir, Şin'e selam verir, pencere yakınında bir sandalyeye oturur, sonra da bir kahve ister, yudumlar, sigarasını yakar, gazetesini açar ve okur. Uzun, karga burnunu kumar oynayanlar toplanana ve birisi ona, "Senharib, poker oynamaya ne dersin?" diyene kadar satırlardan kaldırmazdı. İşte, o zaman yavaşça kalkar, bir sandalye alır ve kumar masasına otururdu. Herkes kalkıp da ona, "Gidelim," diye sesleninceye kadar sessiz, kendini oyuna kaptırmış olarak orada otururdu. Sonra da hemen kalkar ve kazandığına veya kaybettiğine aldırmadan, onlarla çıkardı.

Son derece az konuşurdu. Sesi işitilmeyecek derecede kısıktı. Hareketleri yavaş ve sakindi. Yüzü asıktı, zayıftı, sanki yanakları içeriden kemiğine yapışmıştı. Parmakları tırmık uçları gibiydi. Elbisesinin çoğu düğmesi kırık ve eskiydi. Gözlerinde ay ışığı gibi bir parıltı vardı. Sakin, soğuk, derin ve üzgün bir parıltı. Ben bütün hareketlerini seyreder, dikkatini çekmeye çalışırdım; fakat âdeta benim varlığımı hissetmeden gelir, giderdi. Herkes onunla alay ederdi. O ise onların alaylarını garip bir soğukkanlılıkla karşılar ve zaman zaman da karşılık verirdi.

İnsanların yakınlığına muhtaç olmasam da ona kendimi çok yakın hissetmiştim.

Cuma

Cahil, içinden, "Allah yoktur," demiş.

Cahilin tanrısı cehaletidir.

Acaba Senharib ne diyor? Bugün aklıma ona bu suali sormak geldi, fakat vazgeçtim. Çünkü ürkmüştüm.

Bilmediğini inkâr etmek, insanın doğası gereğidir. Öyleyse insanoğlu niye kendini inkâr etmiyor? Yine sadece duyu organlarıyla bilgilenmeye çalışması, insanın cehaletindendir. Oysa bu organlar, işin gerçeğini kavrayamaz. Duyu organlarının algıladığı her şey kapalı ve sınırlıdır, aldatıcıdır; algıladığı her şey aldatıcıdır. Göze, kulağa, ele, buruna ve dile dayanmayan duyular ise insanların anlayışına göre kuruntu ve karışık düşlerdir. İnsanoğluna gönül gözünün etten ve kandan olmayan bir kulağının olduğunu; derin düşünme ve sessizlik sayesinde gözünün görmediğini görebileceğini, kulağının duymadığını duyabileceğini söylesen, sana ahmak ve deli der. Öyleyse insanların görmediğini gören, duymadığını duyan, insanların gözünde deliden başka ne olabilir?

Çok konuşmak fikri dağıtır. İnsanlar sessizlikten ve düşünmekten kaçarlar. Bu durumda Allah'ı nasıl idrak edeceklerdir? Allah'ın adını derin düşünme ve sessizlik içinde idrak etmeden, içlerinde onu bulamadan ananlar, ancak isimsiz bir şeye seslenmiş olurlar. Eğer insanoğlu, Allah'ı bilseydi, insanları Yahudi, Hıristiyan, Müslüman, Budist ve putperest diye bölmez; bir insan diğer insanın kanını akıtmaz ve Allah adına birbirinden nefret etmezdi. İnsanoğlu, imkânsızı oldurmaya çalıştığı, sınırlı dili ile sınırlanmayacak Allah'ı sınırlandırdığı ve ölçülemeyecek şeyleri dünyadaki ölçütlerle değerlendirdiği için milletlere ve inançlara bölündü. Fikrin gücünü anlayıncaya, dil ile değil; fikir ile düşünerek ve anlaşarak susuncaya kadar da böyle kalacaktır. İnsan, fikrin gücünü anladığı, sonra da kendi arzusu doğrultusunda onu çalıştırabildiği gün, dağları ve denizleri rüzgârın avucunda taşıyabilir.

Acaba Senharib sessizliğinde düşünüyor mu? Yoksa içinden de son derece sessiz mi?

Perşembe

Sessiz bir gün.

Eğer dünyanın mutlak hâkimi ben olsaydım, bütün insanlar için her sene, en azından bir günü sessizliğe ve derin düşünmeye ayırırdım. Fakat işi gevezelik olan insanlar var. Bunlara da her sene tam bir ay sessizliği zorunlu kılardım.

Pazar

Bugün kendime, "Ben kimim?" diye sordum. Cevap uzun ve derin bir sessizlikti.

Ben bir insanım. İnsan da bir babadan ve anadan doğar. Öyleyse benim babam ve annem kim? Acaba bir kadın beni dokuz ay karnında taşıdı mı? Beni emzirdi mi? Şefkati ile beni korudu mu? Kalbinin sıcaklığı ile beni ısıttı mı? Bana gülümsedi mi? Acıma üzüldü mü? Geceleri başucumda uykusuz kaldı mı? Bana bilinen bir isimle seslendi mi? Acaba neydi o isim? Yokluğumda gözleri yaşardı mı? Şu anda oğlunun nerede olduğunu biliyor mu? Onu düşünüyor mu? Onu özlüyor mu? Şimdi o kadın nerede? Yaşıyor mu, yoksa öldü mü? Anne diye çağırabileceğim o kadın nerede?

İnsanlar, anneyi gözlerinde büyütürler. Nerede ise onu ilahlaştırırlar. Bunun için ondan ayrılınca ağlarlar. Ölümüne ağıt yakarlar. İşte, ben, annemi bilmiyorum. Annemin olmadığını düşündüğümde keyfim kaçmıyor. Çünkü ben benim, anneli ve annesiz; ben benim, babalı ve babasız.

İşte, ben, "Anneciğim, anneciğim! Babacığım, babacağım!" diyorum, ama kalbimde bir şey hissetmiyorum ve içimde hiçbir şey kıpırdamıyor. Ne sevinç ne de hüzün görürsün. Acaba ben, babasız ve annesiz mi doğdum?

Nerede doğdum?

İnsanlar doğdukları yere vatan derler. Onlara göre bu kelime mukaddestir. Vatanlarından ayrıldıkları için gözyaşı dökerler ve

vatanlarına özlem duyarlar. Neden? Çünkü oraya alışkındırlar. Vatan, alışkanlıktan öte bir şey değildir. İnsanlar da alışkanlıkların kölesidirler. Alışkanlıkların kölesi oldukları için yeryüzünü vatan diye adlandırdıkları küçük bölgelere ayırdılar. "Bu benim vatanım, şu senin vatanın; vatanının sınırları içinde kal, vatanının sınırlarını aşma; aksi takdirde kılıçla karşılık veririm sana," diye. Kılıç, vatan alışkanlığına ve "vatanperverlik" adıyla tapındıkları puta kul oldukları günden beri, insanların boyunlarını hâlâ vurmaya devam ediyor.

Tahasaki, bir Japon anne ve babadan Japon Adalarında doğdu. O, bir Japon'dur. Japonya da onun vatanı. Bunun için dünya ona göre, Japonya ve Japonya dışındaki ülkeler diye ikiye ayrılır. Ancak Japonya dünyanın en üstün ve en önemli bölümüdür.

Fakat Hang Li Jah bir Çinli anne ve babadan Çin'de doğdu. Çin de onun vatanı. Ona göre de dünya, Çin ve Çin dışındaki ülkeler diye ikiye ayrılır. Ancak Çin, dünyanın en üstün ve en önemli bölümüdür.

İvan Burcinski, bir Rus anne ve babadan Rusya'da doğdu. O bir Rus ve Rusya da onun vatanı. Bunun için de ona göre dünya, Rusya ve Rusya dışındaki ülkeler diye ikiye ayrılır. Fakat Rusya en üstünü ve en önemli bölümü.

Dünyanın diğer ülkeleri hakkında bu şekilde düşünebilirsin.

Ben; insanların susan kısmından olan ben ise, nerede ve kimden doğduğumu bilmiyorum. Doğrusu bilmek de beni ilgilendirmiyor. Bu sebepten benim bir vatanım yok. Eğer bir vatanım olsaydı, bir an önce ondan kurtulurdum. Çünkü ben, yer diye adlandırdığınız küçük bir geminin değil, uçsuz bucaksız dünyanın çocuğuyum. Bütün yeryüzü benim olsa, sonra da Afrika'dan bir zenci gelip bir köşesini benden istese, hepsini ona verirdim.

Yeryüzünün yarısı Tahasaki'nin, diğer yarısı Hang Li Çay'ın olsa, Hang Li Çay vatancılık ve vatan sevgisi yüzünden Tahasaki ile yeryüzünün diğer yarısı için mücadele ederdi.

Pazartesi

İşte, insanlar! Henüz tarihin bile bir eşini görmediği öyle bir savaşa girdiler ki... Binlercesi, milyonlarcası boş yere ölüyor. Neden? Yeryüzü dar mı geliyor onlara? Allah korusun! Yeryüzü olduğu gibi duruyor. Binlerce veya milyonlarca kişi olsalar da yeryüzünü ne büyütebilirler ne de küçültebilirler. Yeryüzü hiçbir zaman, besleyip büyütme gücünün üstünde doğuran aptal, doğurgan bir anne olmadı. Fakat insanlar, yeryüzünü müşterek bir miras olarak aldılar, ancak onu müşterek olarak kullanmadılar; tam aksine onu bölüştüler ve hâlâ da bu bölüşme yüzünden anlaşmazlık içindeler. İnsan eskiden olduğu gibi şimdi de bilmediği şey uğruna kardeşini öldürüyor. Hem de Allah yolunda...

İnsanların belki de en sevmedikleri şey, savaştır. Savaş, onların gözünde büyük bir felaket. Kaçışı olmayan bir felaket! Onların inancına göre savaş, çok kan döküldüğü, sayısız ev tahrip edildiği ve birçok doğal kaynak yok edildiği için bir felakettir. Yine, hem savaşanlara hem de savaşmayanlara verdiği acılardan dolayı bir felakettir. Keşke kötülüğü sadece bu kadarı ile sınırlı kalsa! Tabiat dökülen kanı yeni bir kanla, ölenleri yaşayanlarla, yok olmuş doğal kaynakları diğer doğal kaynaklarla telafi eder. Acıları ümit kırıntıları ile kefenler.

Fakat savaşın en büyük kötülüğü, bmedenden önce ruhu öldürmesi, insanın gücünü, içindeki düşmanından dışarıdaki düşmana yöneltmesidir. Aslında insanın kendinden başka bir düşmanı da yok! Bakın savaş, Von Schuster'e neler söylüyor:

"Dinle Von Schuster! Sen, kendin, yaratanın ve varoluş nedenin hakkında hiçbir şey bilmeyen bir insansın. Sen bir yalancı, dedikoducu ve sahtekârsın. Gördüğünü istiyor, çalıyor ve öldürüyorsun. Hem fikirle hem fiilen zina ediyorsun. Nedenli ya da nedensiz kumar oynuyor, içiyor ve kanını dövüyorsun. Sen kalbinle, fikrinle ve bedeninle gaddar bir işkencecisin. Kaç kez, 'Keşke doğmasaydım!' diye temenni ettiğini duydum. Önemli değil, Von Schuster! Bütün bunlar önemli değil. Çünkü sen, Münih'te doğdun. Her şeyden önce ve sonra sen, bir Alman'sın. Almanya da senin vatanın. Ve sen, şüphesiz vatanını seviyorsun ve ırkçılık duyguların da dipdiri.

Von Schuster! Düşmanının kim olduğunu biliyor musun? Ne cehalet ne sarhoşluk ne yalan ne dedikodu ne zina ne irade zayıflığı ne rızık kapısının darlığı ve ne de bu yüzden hissettiğin hüzün ve rahatsızlıktır. Senin düşmanın John'dur. Çünkü o, ne Münih'te ne de Baden-Baden'de doğdu. O, Almanya dışında doğdu. Bundan daha da garibi, ne Almanca konuşuyor ne senin yediğini yiyor ne giydiğini giyiyor ne de yüzü seninki gibi kumral. İşte, senin düşmanın o! Kılıcını çek ve boynunu vur. İşte, o zaman gökyüzünden zembille inen mutluluğa ulaşırsın."

İşte, savaş, John'a Von Schuster hakkında, Burcinsky'ye Tahasaki hakkında, Tahasaki'ye Hang Li Çay hakkında aynı şeyleri fısıldıyor. Bu yüzden acımasızca savaşıyorlar. Kanları dökülüyor, evleri başlarına yıkılıyor ve kalpleri parçalanıyor. Savaş ise, insanları yok etme, kalpleri parçalama ve yeryüzünün doğal kaynaklarını ortadan kaldırmada başarıya ulaşanı ödüllendiriyor, onu şeref kürsüsüne oturtuyor, göğsünü madalyalarla, cebini paralarla, kulaklarını da alkış ve tezahüratlarla dolduruyor. Bir taraftan da yiğitlik, dürüstlük, sevgi, barış, hayat ve adalete güven devam ediyor; ediyor, ama meydanlarda. Fakat ne ayak seslerini duyan ne de ona dönüp bir anlık bakan var.

Savaşın kötülüklerinden biri de sahte kahramanlığı, gerçek kahramanlığın tahtına oturtması. Kardeşini öldüren adama "kahraman" der, onu yüceltir ve ödüllendirir; ama kardeşine iyi davranmaya çalışana ise "korkak" der ve onu çekirdek atar gibi fırlatıp atar.

Ben, Şin'e ve müşterilerine göre korkağın biriyim. Çünkü her gün onların alaylarına ve beni küçümsemelerine sabrediyorum. Bu davranış, benden başkasına yapılsa hançerini çeker, şerefini korumak için sağa sola saldırırdı. Fakat ben, şerefimi korumak için, içimdeki esas düşmanın yerine, karşı konulmaya bile değmeyen zayıf düşmanlarla vakit kaybetmeyi uygun görmüyorum. Çünkü benim hakiki şerefim, dillerinin ulaşamayacağı kadar uzak ve kirletemeyecekleri kadar da temiz. Benim şerefim, fikirlerim gibi onlardan ırak.

Bunun için insanlar konuşurken, ben hep sustum.

Salı

Bugün deniz kenarında, bir taşın üzerine oturmuş genç bir kız gördüm. Ben de karşısındaki bir taşa oturdum ve konuşmaya başladık.

İçimden kendisine:

– Burada ne yapıyorsun, dedim.

İçinden bana:

– İnsanlar deniz suyu ile yıkanıyor, ben de hüzünlerimle, dedi.

İçimden kendisine:

– Seni üzen ne, diye sordum.

İçinden bana:

– Uzun bir zaman sevebileceğim bir genç aradım, ama bulamadım. Kalbim sevgiye susamıştı. Ancak sevgi yok oldu, kalbim kurudu ve yerini acılara bıraktı. Kalbim şu anda deniz kadar engin, fakat kıyıları tuzlu, dalgaları da acı.

Ve yine içimden ona:

– Sevgi nedir, diye sordumsa da cevap alamadım.

Kalbime, "Sevgi nedir?" diye sordum. O da sessiz kalmayı yeğledi. Buna rağmen kalbim acı dalgalı, tuzlu kıyılı bir deniz değil.

Çarşamba

Yatağımda ve soframda bana eşlik eden bir dostum var. O da benim gibi yalnız ve sessiz. O da benim gibi arkadaşlarından ayrı yaşıyor. Ona alıştım. O da bana. Onu sevdim, o da beni. Başkalarının dostluğundan hoşlanmaz. Benden başkasına yakınlık duymaz. Benden başkasından yemek kabul etmez. Beni çalışırken görürse uzakta oturur, gözleriyle her hareketimi seyre koyulur. Beni düşünceli görse, yavaşça yaklaşır ve zaman zaman gözlerini bana dikerek etrafımda dönmeye başlar. Gözlerim gözlerine takılıp bir rahatlama hissedince, kucağıma atlar, pençeleriyle yüzünü kapatarak simit şekline bürünür ve sonra da hırlamaya başlar. Bununla varlığını hatırlamam ve onu unutmamam için sanki bana yalvarır gibidir.

Kahvehaneden biraz uzaklaşıp döndüğümde onu kapının arkasında beni beklerken bulurum. Kapıyı açar açmaz, onu kaldırıp kucağıma almamı istercesine bana doğru koşar ve yanımda durur; ben de onu kucağıma alırım. O zaman elde ettiği mutluluğa kendini teslim ederek gözlerini kapatır.

Bugün beni çok şaşırttı. Onu odanın ortasında hareketsiz buldum. Ağzında, dişlerini boynuna geçirdiği büyük bir fare vardı. Bana bakmadı bile. Tam aksine, yere çakılmışçasına hareketsiz kalakaldı. Cam gibi parlayan gözleri yerinden fırlayacaktı sanki. Fare de yay gibi kıvrılmış, kuyruğu yere değecek şekilde sarkmış, ayakları ve elleri bir şey yakalamak istercesine havada çırpınıyor, ama hâlâ dişlerinin arasında canlı. Sonra da birden yoruluyor ve

biraz sakinleşiyor, bedeni arkadaşımın ağzında düz bir çizgi haline geliyordu. İşte, o zaman ölümle yüz yüze gelen gözlerini açıyor ve bir kaçış yolu aramaya başlıyordu. Ancak bir kaçış yolu bulamayınca kadere teslim olarak gözlerini kapatıyor ve tekrar elleri ve ayakları havada çırpınıyordu.

Arkadaşımı ve avını seyretmeye koyuldum. Sanki tarihte işlenmiş ilk suça şahit oluyordum ve sanki, kalbimin damarları farenin el ve ayaklarına yapışmıştı. Çırpınışı azalıp arttıkça, kalbimin atışları da artıyordu. Nihayet fare son çığlıklarını atarken, arkadaşım, gözleri parlamış, suçunu tamamlamak için sandıklara doğru yürümeye başlayınca, nefesim daralmış, ciğerlerim de durmuştu sanki.

Kendime geldikten sonra, sandıkların bulunduğu tarafa baktım. Bir de gördüm ki birkaç dakika önce bana arkadaş olan, avının son artıklarını yemiş, dudaklarını diliyle yalayarak yerinden çıkmış, olanlardan sonra onu bir kahraman mı, yoksa bir suçlu gibi mi gördüğümü bilemediğinden, bana yaklaşmada tereddüt ediyor ve ağır adımlarla geliyordu. Ve nihayet bana yaklaştı ve her zaman olduğu gibi, etrafımda dolaşmaya başladı, fakat gözlerini bana çevirmeden. Etrafımda dolaşıp benden bir yakınlık, bir sevgi göremeyince, kalbi kırık, yaptığıma da şaşırmış bir halde sandıkların arasına döndü ve oradan çıkmadı.

Ne arkadaşım fare parçalayan ilk kediydi ne de o fare, bir kedinin parçaladığı ilk fareydi. Farenin ölümü beni neden sarsmıştı ve kalbimi arkadaşımdan neden soğutmuştu? Acaba arkadaşımın yaptığı Allah'ın yarattıkları için koyduğu bir kanun muydu?

Evet! Bu olay, insan dışı olan varlıklarla ilgili doğanın kanunuydu. Evet! O, doğanın kedi ve farelerle ilgili kanunuydu. İnsanlarla ilgili kanuna gelince, o çok daha vahim. Yoksa arkadaşımın yaptığına tiksinmemin ne anlamı kalırdı ki! İnsanın insan kanı akıtmasından endişe etmesinin ne anlamı kalırdı ki! İnsanın insanı öldürmesine nasıl engel olunabilirdi ki!

Zengin, bin bir hile ile fakiri sindirir. Bunun için insanlar der: "O, Allah'ın yarattıkları ile ilgili kanunudur. Kedi fareyi parçalamasın mı yani?" Yine bir insan, bir insandan hayat nimetini ve güzelliğini soyup alır. Bunun için insanlar der: "O, Allah'ın yarattıkları ile ilgili kanunudur. Kedi, fareyi parçalamasın mı?"

Güçlü bir millet, güçsüz bir millete saldırır ve onu kendi çıkarları için köle eder. Bunun için insanlar der: " O, Allah'ın yarattıkları ile ilgili kanunudur. Kedi, fareyi parçalmasın mı?"

Keşke bilseydim! Acaba kedi ile Allah'ın sureti ve misali olan insan arasında bir fark yok mu?

İnsanların kedi ve fare örneğine sığınmaları boşuna. Ölümün, gizlenmeye çalışanlara bir ceza olduğundan ve Allah'ın yarattıkları ile ilgili koyduğu kanunlara karşı gelmelerinin bir neticesi olarak ortaya çıktığından, onların haberleri yok mu?

Ölüm, ölüme sebep olan içindir ki o da cahil insandır! Hayatın ta kendisi olan Allah, ölüme doğrudan nasıl sebep olabilir ki!

Perşembe

Bu sabah Şin'in yüzü, hayatımda gördüğüm en ümitsiz yüzdü.

Tufandan sonra, dünyanın başına gelen en acı felaket haberini getirircesine içeri daldı. Sanki güneş sönmüş, ay ve yıldızlar yok olmuş, gökyüzü de yeryüzüne inmişti. Sular her tarafı kaplamış ve sanki hava her yerden çekilmiş, yeryüzünün suları kana dönüşmüş, insan nesli tükenmiş de bir tek o ve ben kalmıştık. Bütün bunlar da niye? Çünkü parasını koyduğu banka iflas etmiş ve bu yüzden de 3000 dolar kaybetmişti.

– 3000 dolar! Arkaş, 3000! Gece gündüz koşuşturarak geçirdiğim on beş sene! Bir göz açıp kapayıncaya kadar on beş yıl geçti. Evim başıma yıkıldı. Ömrüm boşa gitti. Çocuklarım mahvoldu. Onları nasıl doyuracağım? Ne içip ne giyecekler? Evimi başıma yıkanların evlerini de Allah başlarına yıksın! Allah ellerindeki altını toprak, ağızlarındaki ekmeği taş, üzerlerindeki elbiseyi akrep ve yılan yapsın. 3000 dolar Arkaş! 3000 dolar! Sanki kuş olup uçtu. Yüz dolara bir dolar tazminat Arkaş! Tazminatlarının canı cehenneme!

Gözleri yaşlara boğulmuş, ellerini ovuşturarak acı içinde dövünüyor, saçını başını yoluyor ve sandalyeyi yere vuruyordu. Aklını kaçırdığını sandım. Bana doğru atılarak omuzlarımdan tutup bütün sinirlerimi bozacak şekilde beni sarsarak, "Yazıklar olsun!

Konuş! Yazıklar olsun! Evimi başıma yıkanlara benimle birlikte beddualar oku! Allah senin de evini başına yıksın! Bir şeyler söyle! Kötü bir söz dahi olsa konuş! Kahvehane gitti, paralar gitti, hepimiz mahvolduk! Vah 3000 dolarım vah! 3000 dolar Arkaş! Onun için on beş sene ter döktüm. O da boşa gitti, ömrüm de! Sana aylık olarak verdiğim 10 dolar da! Bugünden sonra sadece karın tokluğuna çalışmak ister misin? İstersen, buyur. Yoksa kendine başkasının yanında iş ara," diye bağırıp çağırmaya devam edince, neredeyse aklını kaçırdığına kesin karar verecektim.

Üzüntüsünün sebebini anladıktan ve dünyanın hâlâ döndüğünden emin olduktan sonra, içimden güldüm. Çünkü aklına ilk gelen şey, aylık ücretimi kesmek olmuştu. Allah mübarek etsin! Hayırlı olsun diyelim!

Bu dünyadaki değeri, bankada 3000 dolardan ibaret olan yedi kişilik bir ailenin hayatına üzüldüm. Bana iflas edince, o hayat da iflas etti. 3000 dolara yedi kişi! Beleş doğrusu! Yine de dünya üzerinde Allah'ın gerçekten kıymeti olmayan birçok kulu bulunmakta. Çünkü onların ne bir kuruş paraları ne de bir karış toprakları var. Yine de insanlar hiçbir değeri ve temeli olmayan hayatlarını severler. Hayatlarını dolarla değerlendirip alışveriş üzerine kurdular. Oysa hayat almaktır, vermektir; satın almak veya satmak değil. Hayatın temeline gelince, o da Allah'tır.

Herkesin, benim karın tokluğuna çalıştığım gibi çalışması lazım. Çocuklar ve yaşlıların ise güçlülerin himayesinde yaşamaları gerekir. İşte, o zaman, insanlar tek bir aile olurlar. Yeryüzünün arazileri o ailenin toprakları olur. İşte, o zaman, beden uğruna harcadıkları vakit, ömrün çok az bir kısmını teşkil eder. Kalan vakit ise ibret içindir, derin düşünmek içindir, insanda gizli olan Tanrı'yı keşfetmek içindir.

Alışverişte insanlığın mutsuzluğu yatar.

Alıp vermede ise kurtuluşun anahtarı.

Cuma

Başına bir musibet gelmiş bir insanın başkasını değil de sadece kendisini kınadığını henüz duymadım. Herkes ya Allah'ı ya şartları ya da insanları kınar. Hepsini birden kınadığı da olur. Öyleyse niye birbirlerini itip çeken ve son derece mükemmel bir düzen içinde hareket eden yıldızlara hayran kalmazlar da birbirleriyle ve diğer varlıklarla itişip kakışan insanlara hayran kalırlar? Meydana gelen olay, arzularına uygun değilse, o zaman sistemi ve sistemin Rabb'ını inkâr ederler. Eğer istedikleri gibiyse ya da istediklerinden daha iyiyse, bu kez de düzeni ve düzenin Rabb'ını yüceltirler. İşte, Şin! Bütün insanlar onun gibi. Kendilerini değil, gökyüzünü ve yeryüzünü kınarlar. Onun kalp gözü açılsa, herkesten ve her şeyden önce insanları değil, kendini kınardı.

Bu dünyada takva sahibi olduklarını iddia edip başlarına bir musibet geldiği vakit, "O, Allah'ın bir sınamasıdır" diyenler de var. Oysa bütün insanlar gibi onlar da Allah'ın sınamacı değil de öğretici olduğunu unutmuşlardır. O, ancak sınamanın neticesini bilmeyenleri sınar.

Allah, kendisinden korkanlara ve korkmayanlara eşit olarak öğretir. Onun nazarında sevilen ya da sevilmeyen, ehil ya da nâehil, asil ya da asil olmayan yoktur. İnsanlara bazen zevkle bazen elemle, bazen lütfederek, bazen de mahrum bırakarak öğretir. Oysa O, hâlâ örneklerini, anlatım biçimlerini, zamanını ve mekânını çeşitlendirmektedir. Ve onun bizden ve bizim ondan ne anladığımızı idrak edebilmemiz için bize yavaş yavaş bilgi basamaklarını tırmandırmaktadır.

İnsanın, paranın hayatta hiçbir önemi olmadığını veya bütün yaptığı işlerin kendisine yaradığını anlaması ve bunlardan bir ibret alması, tüm hayatındaki en önemli noktadır. Kim bir ibret alırsa, tecrübe kazanır ve başka sınavlardan geçer. Ve kim ibret almazsa, değişik şekillerde sınavlarla karşılaşır. Bunun için de her çeşidiyle ıstırap insanların ayrılmaz bir parçası olur. Çünkü onlar, ıstıraptan mutluluğa kaçmanın, ıstırabın diğer bir yüzü olduğunu, anlamadıkları bir sınavdan yine anlamadıkları başka bir sınava kaçmak olduğunu ve yine ıstıraptan kaçmanın Büyük Öğretici'nin bizden ne istediğini bilmek ve onunu uygulamak olduğunu henüz öğrenememişlerdir.

Cumartesi

Arkaş; bir kahvehanede çaycı olmak, kahvehane müdavimleriyle bir arada olup onların kavgalarını, patırtılarını duymak, tartışmalarına şahit olmak ve isteklerini yerine getirmek mi senin kaderin? Nerede? Hem de New York'ta!

Şüphesiz bunda bir ders var. Daha doğrusu dersler var! Uyanık ol ve ibret al!

Çarşamba

Kibrit alevi, gaz ışığı, elektrik ışığı ve güneş ışığı. Bunların hepsi aynı, kaynağı da aynı. Bütün ışıkların kaynağı olan ve asla hiçbir karanlığın söndüremeyeceği ışık ne mükemmel bir ışık!

Ey sönmeyen ışık! İçimde senin kaynağından aydınlanan bir meşale var. Seni ve sende yok olmayı ne kadar da özlemiş!

Perşembe

Nuh!

Acaba tufanı yenen ve insanlığın yeni neslini kuranın aklına, binlerce yıl sonra, bir gün New York'ta, bir Arap kahvesinde münakaşa sebebi olacağı gelmiş miydi?

Bu da dün, Arapça bilmekle ilgili münakaşa eden iki kişi arasında meydana geldi. Birisi "Nuh" kelimesinin türemiş, diğeri ise türememiş olduğunu söylüyordu. Bağrışmalar çağrışmalar duyuluyor; sandalyeler, tabaklar ve fincanlar havada uçuşuyordu. Bu arada aracı rolünü oynamak isteyen Senharib'in başına bir sandalye isabet etti ve sarhoş gibi sallanmaya başladı. Sonra da başından akan kanlar içinde yere düştü.

Bundan sonra ne olduğunu hatırlamıyorum. Çünkü kan görmek bayılmama sebep olmuştu. Ayıldığımda, kendimi yatağımda buldum. Karanlık beni ve odayı kaplamıştı. Biliyor musunuz, bugüne kadar bir dosta hiç ihtiyaç duymamıştım. Şimdi ise sessizlik, sanki her taraftan bana baskı yapıyor. Hayattaki tek dostum ise, fareyi öldürmesinden beri geri gelmedi. Keşke şimdi geri dönse! Şu anda bütün suçlarını affetmeye hazırım.

Cuma

Senharib şu an hastanede. Nuh'un türemiş ve türememiş olduğunu söyleyenler de hapiste. Oysa Nuh kelimesi hâlâ ortası sesli ve üç harfli olmaya devam ediyor.

Allah aşkına, insanlar ayrılık tohumlarını ekmede ne kadar da çabuklar! Ama birlikteliği sağlamada ne kadar da yavaşlar! Acaba insanlık dünyasında iki veya daha fazla kişi arasında düşmanlığa neden olmayan bir şey olmuş mudur? Belki de insanların en garip davranışı, hepsinin hakikat hususunda mücadele ettiğini iddia etmesidir. Acaba hakikatin bütün düşmanlıklardan nefret ettiğini ve hep batıl için kavga etmiş olduklarını ne zaman anlayacaklardır?

Sonra, acaba ne zaman kendilerinin dile hizmet için değil de dilin kendilerine hizmet için doğduğunu, yeryüzünde insanın tüm heyecanlarını, duygu ve düşünce dalgalanmalarını ifade edecek tam bir dil olmadığını, bir dil kuralının karışıklığa meydan vermemek ve ifadenin düzgünlüğünü sağlamak için var olduğunu idrak edeceklerdir? Karışıklığı ortadan kaldırmayan ve ifadenin düzgün olmasını sağlamayan bir dil kuralı prangadan başka bir şey değildir.

En geniş ve en güzel dil en kolay olanıdır ki o da düşünce ve kalp dilidir. Dudak ve dillerin lisanı ise insanoğlunu düşünce ve kalp diline ulaştıran bir merdivendir. Bu özelikleri taşımayan dil, kuralları en çok olan ve merdivenin en alt basamağında bulunandır. Bu özelliklere uyan dil ise kuralları en az olan ve merdivenin en yüksek noktasında olandır. Tılsımı sürekli değişim olan bir dünyada kendisi ve dili değişmeyen halka yazıklar olsun! O halk, hiçbir akıntısı olmayan bir su birikintisine benzer. Bir süre sonra rüzgâr ve seller orayı pislikle doldurur. Çok geçmeden de böcekler çoğalır ve etrafa salgın hastalıklar ve çürük kokular yayılır.

Pazar

Ben ve zaman birer süvari ve atız. Ne o beni geçiyor ne de ben onu. Süvari ve at olmadan nasıl hedefe ulaşabiliriz? Zamanla yarışanlara çok acıyorum. Çünkü oldukları yerde sayıyorlar. İnsanların en acınacak halde olanı zamanın kıymetini bilemeyip hâlâ, "Vakit nakittir," diye söylenendir. Onların taşıdığı yük ne kadar da ağır!

Pazartesi

Kararsızlık, gelecekle ilgili pişmanlık korkusundan doğan bir zayıflıktır. Dün Senharib'i hastanede ziyaret etmeye niyet etmeden önce kararsızdım.

Odasına girdiğimde, onu, kafası beyaz sargılar içinde, yatağında gazetesini okurken buldum. Yanında, üzerinde çeşitli alet ve ilaçlar olan bir masa vardı. Ne diyeceğimi bilemeden kapıda durdum. Dilim ona selam vermeye yanaşmıyordu. Bir süre öyle sessizce kalakaldım. Gözlerimdeki samimiyeti ve ona olan acımayı görür ümidiyle yaklaştım. Elimin, sanki vücudumdan ayrılmış gibi tokalaşmak için ona doğru uzandığını hissettim. Fakat Senharib, tiksinti ve antipati içinde bana bakınca, elimin hareketine mani oldu. Sonra da yüzünü öte yana çevirdi ve düğmeye bastı. Bir müddet sonra içeri bir hemşire girdi. Ne ona ne de bana dönmeden, "Bu adam buradan çıksın," dedi. Şaşkın bir hâlde çıktım. Hâlâ hayretteydim. Acaba kıyafetimden dolayı mı utandı, yoksa yüzümden mi? Veya rahatsızlığı arttı da hiç kimse ile görüşmek istemedi mi?

Senharib ne yaparsa yapsın, hakkımda ne düşünürse düşünsün, onun benim için özel bir yeri var. Çünkü ikimiz de insanların bilmediği bir sırız.

Salı

Kendimden utanıyorum. Çünkü dün yazdığım şey hakkında ona yalan söyledim. Şüphesiz benim Senharib'e sempatim var ve ona acıyorum. Fakat ben, onun ziyaretine sadece ona yakınlık duyduğumdan ve acıdığımdan değil, durumunu öğrenmek için de gitmiştim.

Arkaş! Dilin gibi kalemine de dikkat et! Daha doğrusu, ikisinden de sakın! Sonra da kendine karşı kendinden sakın!

Çarşamba

Şin, paracıklarına ağlıyor. Onu teselli edecek kimse de yok.

Paralarını kaybetmesinin üzerinden yaklaşık üç ay geçti. Ancak o hâlâ gölge gibi geziyor. Olayı anmak zorunda kalırsa onu musibet diye adlandırıyor. Tarihe yeni bir deyim getirmişti. Onu "musibetten önce" ve "musibetten sonra" meydana gelenler diye ikiye ayırıyor. Çocukluğunda meydana gelmiş bir olaydan bahsettiğinde, "Bu, ben dokuz veya on yaşlarındayken oldu," demez. "Bu, musibetten şu kadar yıl önce meydana gelmişti," derdi.

Musibet ise cehaletten başka bir şey değildir. Musibetin kaynağı ve manası cehaletimiz oranında ağır, bilgimiz ölçüsünce de hafif olur.

Perşembe

Ben uyanığım. Kalbimin çarpıntıları da buna şahit. Fakat ellerim eskisi gibi titremiyor.

Onun ziyaretlerine bir derece alışmıştım. Gece de beni, onun düşman değil, bir dost ziyareti yaptığına inandırıyor. Bunu gözlerinde de görmüştüm. İçindeki yoğun ve sessiz hüzün, bir intikam ve kızgınlık hüznü değil, bir merhamet ve şefkat hüznüydü. Fakat o derin üzüntüsü, bana büyük ve korkunç geliyor. Bunun için de kalbim çarpıyor. Hatta bu gece dönmeyeceğini bildiğim halde, gözleri hâlâ üzerimdeymiş gibi geliyor ve onların yakınlığını hissediyorum. Bu ise, beni hem korkutuyor hem de rahatlatıyor.

Biraz dinlenmek üzere yatağıma uzandım. Birçok işe koşuşturduğum için yorgundum. Lambamı söndürmedim. Düşünceye teslim olmak, sonra da kalemime ve hatıralarıma sarılmak istedim.

Kim olduğumu, nerede yetiştiğimi, şu anda bulunduğum yere nasıl geldiğimi belki hatırlarım diye düşüncelerime, geçmişe dönmeye çalışıyordum. Daha önce de bunu defalarca yapmış, ancak başaramamıştım. Her defasında geçmişimin bir dönemini yakalar, sanki gözümün delemediği, hafızamın aşamadığı sağlam bir duvarın önündeymişim gibi o döneme takılır kalırdım. Fakat bu gece, o duvarın arkasındaki bazı şeyleri görür gibi oldum. Ne var ki aniden lambam sönüverdi. Yakmak için hemen ayağa fırladığımda, onun yatağımın yanında durduğunu gördüm ve donakaldım.

Fakat daha önce titrediğim gibi titremedim, ancak canım sıkıldı. Düşüncelerim karmakarışık oldu. Ne düşündüğümü dahi unutmuştum. Ne gecenin ne de düşüncelerimin karanlığı, onun büyük yarasını görmeme engel olabildi. Sol eli hâlâ boğazının üzerinde duruyor, kan da parmaklarının arasından sızıyordu. Sağ eli ise havada hareketsiz bir şekilde yarasını gösteriyordu. Dudakları da bir şeyler söylemek ister gibi kıpırdıyordu. Ancak hiçbir şey duyamamıştım. Belki de kulaklarım huzursuzluğumdan tıkanmıştı.

Bu sefer, daha öncekilerin aksine çok kalmıştı. Her şeyimle onu tanıdığımı hissettim. Dahası, onu nerede gördüğümü hatırlar gibi oldum, adıyla ona seslendim; fakat göründüğü gibi kayboluverdi. Ve beni daha önce olduğu gibi büyük bir şaşkınlık içinde terk edip gitti.

Boşuna onu gözlerimin önünde canlandırmaya çalışıyordum. Kafam yine karışmaya başlamıştı.

Hayır! Hayır! Mutlaka onu tanıyorum. Evet, onu tanıyorum. Öyleyse kim o?

Cuma

Sessizlik.

Cumartesi

Sessizlik.

Pazar

Hayat kavgası.

İnsanların dillerinden ve kalemlerinden hiç düşmeyen iki kelime. Kulağın duyduğu ya da gözün gördüğü şey hep onlar. İnsanın içinde bir tedirginlik ve ürpertiye sebep oluyor. Sanırsın ki dünya bir savaş alanı, savaşı yönetecek bir komutan yok, sadece kendi istedikleri gibi hareket eden askerler var, insanlar içinde acıma ve şefkate yer olmayan şiddetli, inatçı ve kanlı bir kavgaya girişmişler. Herkes kendisi için haklı ve helâl, ama başkaları için haksız ve haram gördüğü şeyler uğruna savaşır. Sonra da herkes tek bir sona varır ki o da ölümdür.

Şüphesiz dünya, ölüm arenasıdır. Hayatın orada ne işi var ki? Ve hayat ne zaman savaş alanı olmuştu?

Hayat, bir okul ve potadır. Hiçbir zaman savaş alanı olmamıştır. Cahil takımınca savaş alanı olarak görünen şey; herhangi ilahî bir madenin insanın madeni olduğunun bilincine varırlar ümidiyle insanları kaynaştırmak, kendilerine bulaşan zaman ve mekân pisliklerini temizlemek için, hayatın hazırladığı potadan başka bir şey değildir.

Aptalların yiyecek, içecek ve hayvani zevkler uğruna savaş kabul ettiği şey, hayatın, âşık oldukları güzelliğini görmeleri için gözlerindeki perdeleri kaldırarak kendisine âşık olanlara verdiği dersten başka bir şey değildir. Şüphesiz o güzellik, kalıcı bir güzelliktir; ekşiyip mayalanacak bir kursak lezzeti değil.

Yok olan şey, daimî olmaz. Daimî olan şey de yok olmaz. O zaman bütün kâinatta yok olan için daimî olan nedir? Yok olmanın ta kendisidir. "Hayat, yok olmaktır," diyebilir miyiz? Tam aksine hayat, yok olmanın devamlılığıdır. Hayat yok eden kudrettir, yok olan değil. Bilsin bunu savaşanlar!

Evet, okul ve potadır hayat. Uzaktan yakından kendisine gelen her şeyi ve herkesi eğitir ve eritir. Hiçbir varlık, ondan ayrı yaşayamaz. İçindeki her şey, okul ve pota için vardır. İnsanları, köşesine çekilenler ve savaşanlar diye ikiye ayıranlardan daha ahmak kimseler olabilir mi? Bir herze bu! Bazen köşesine çekilen, hayatın potasındaki ateşi insanlardan daha güçlü hissedebilir, insanların gayelerini daha iyi anlayabilir ve onları yönetmede onlardan daha yetkin olabilir.

Her savaşan kördür. Körlerin körleri idare etmesi uygun olur mu hiç? Hayat, tanrıları eğiten ilahî bir okuldur. Ve onun son diplomasını da ancak tanrılar alır.

Pazartesi

Allah seni affetsin Arkaş! Yalnızlığının duvarını kendi ellerinle yıktın. Seni Senharib'i hastanede ziyaret etmekten ne alıkoydu?

Fakat olan oldu. Esasen olması gerekenin dışında da bir şey olmaz. Onu da sevinçle kabul edip başa gelen çekilir, demek lazım. Böyle söylemiştim dün hastaneden Senharib'in yazdığı bir mektubu bana getiren aracıya. Ne garip bir mektup: "Vasiyetini yaz!"

Ben Senharib! Arkaş'ın başkalarına vasiyet edecek nesi var ki! Onun, güvenin delik deşik ettiği bir yüzü var sadece! Zaten bu yüzü de uzun zamandır, güvelere vasiyet etmişti. Bedeni üzerinde bir elbise var. Fakat ne bedeni ne de elbisesi onun mülkü. Borç aldığı yere ait onlar. Onun sadece kendini tanıma özlemleri var. Özlemlerini de kendisinden başka kime vasiyet edebilir ki?

Öyleyse, Arkaş'ın nesi var? Hiçbir şeyi! Allah korusun, tövbe tövbe! Allah'ın cömertliğinden dolayı Arkaş, gökyüzü ve yeryüzündeki her şeye sahip. Zaten hepsinden yaratıldı ve hepsiyle iç içe yaşıyor. Bütün bunları nasıl ve kime vasiyet edebilir? Bunlardan, ancak mala mülke önem vermeyenler faydalanabilir.

Senharib, vasiyetimi yazmamı niye istiyor? Vasiyetimi yazıp yazmamam onu niye ilgilendiriyor ki? Acaba o, ölümümü bana haber veren bir peygamber mi? Yoksa ölecek miyim?

Çarşamba

Garip bir durum! Senharib'den bana mektup geldikten sonra, neredeyse ölümden başka bir şey düşünemez oldum. Sanki her adımda onu ensemde hissediyorum, her lokmada onu çiğniyorum, her nefeste onu soluyorum, bedenimin bütün liflerinde onu duyuyorum, dokunduğum her şeyde ona dokunuyorum; gördüğüm, duyduğum her şeyde onu görüyor ve onu duyuyorum. Daha önce de hakkında çok düşünmüştüm. Fakat bugünkü düşüncem dünkünden farklı. Dün ölüm, üzerinde çalıştığım bir hastalıktı, şimdi ise o beni inceliyor. Uzaktı, yakınlaştı; bir isimdi, fakat şimdi resim haline geldi.

Gel ölüm, gel de konuşup hesaplaşalım:

Ölüm: Emret! Arkaş, emret!

Arkaş: Seni bana kim gönderdi?

Ölüm: Beni davet ettin, ben de geldim.

Arkaş: Ben mi seni çağırdım? Evet, evet... Ben çağırdım seni. Ama seni niye çağırdım ki?

Ölüm: Sen demedin mi gel de hesaplaşalım. Hem seninle ilk kez hesaplaşmıyoruz ki ey Arkaş!

Arkaş: Daha önceden hesaplaştığımızı hatırlamıyorum.

Ölüm: Nasıl hatırlayacaksın? İnsan yavrusu değil misin sen? İşte, az önce çağırdın beni. Sonra da unuttun.

Arkaş: İnsan yavrusu mu? Zayıf bir insan olsam ve güvenin delik deşik ettiği bir yüzüm de olsa, ben olgun bir insanım.

Ölüm: Ölümün olgun bir insanla işi yok ki!

Arkaş: Öyleyse senin işin ne?

Ölüm: Olgun olmayanları olgun hâle getirmek.

Arkaş: Ya herkes olgun hâle geldiğinde?

Ölüm: O zaman, ölüm de ölür. Fakat herkes bir anda olgun hâle gelmez. Gökyüzü ve yeryüzü sonsuz bir ilişki içinde oldukları sürece ölümden kaçış yok!

Arkaş: Arkaş ne zaman olgun bir insan hâline gelecek?

Ölüm: Borç alıp vermediği gün.

Arkaş: Anlayamadım.

Ölüm: Yaşamak için öldürmediği gün.

Arkaş: Yine anlamadım.

Ölüm: Ölmeyecek şekilde yaşadığı gün.

Arkaş: Anlamadım, dedim.

Ölüm: Sessizlik.

Arkaş: Keşke ölüm ölse de biz de olgunlaşmamış kalsak ya da ölümsüz olgunlaşabilsek!

Ölüm: Senin, diğer insanlardan farklı olduğunu sanıyordum. Meğer sen de diğer insanoğuları gibiymişsin. Pişman olacağın şeyleri istiyorsun.

Ölümün seni olgunlaşmamış bırakmasına gelince, bu aslında hiç istemediğin bir şey. Daha dün kendini tanımak istiyordun. Ölümsüz olgunlaşman ise imkânsızdır. Söylediğimi anlaman için, ne ölümün ne bir dikenin ne bir gülün ne bir sivrisineğin ne bir sineğin ne bir baykuşun ne bir çaylağın ne bir yılanın ne bir balığın ne bir kaplanın ne bir kurdun ne bir devenin ne bir kuzunun ne bir kokarcanın ne de bir insanın bulunmadığı bir dünya tasavvur etmeye çalış. Ölümün olmadığı bir dünya, sıkıcı bir şekilde var olan bir dünyadır, çünkü ölümsüzlük ölümdür.

Bir sivrisineği düşün. İnsanı demiyorum. Yaratılışından itibaren büyüyüp büyüyüp geliştiğini düşün. Yeryüzünü kaplamaz mıydı? O zaman sen ve diğer varlıklar nerede olacaktınız? Eğer

sen, varlıkların sayısını sonra da gelişimlerini sınırlandırırsan, onları ne ile doyuracaksın? İçinde yenecek, içilecek, koklanacak ve görülecek şeyler olduğu için hayata âşık değil misin?

O zaman, yiyen her şeyin yenilmesi de kaçınılmaz olurdu. Yeryüzü sevecen bir anne ve gökyüzü şefkatli bir babadır. İkisi de doğurduklarını besler. Ruhlarıyla onları yaşatırlar. Bedenler bedenler için; ruhlar ise ruhlar için vardır. Fakat bedenlerin ölmeleri kaçınılmazdır. Çünkü beslenmeye muhtaçtırlar. Gıdaya gereksinim duyan her şey, ya başkasını yer ya da onu yerler. Ölüm olmasaydı, gökyüzü ve yeryüzü içindekilere dar gelirdi. Ruhlara gelince, onların gıdası yine ruhlardır. Ruhların ne hacmi ne de boyutu var. Ne yeryüzü onlara dar gelir, ne gökyüzü.

Arkaş'ın hayatı boyunca borç alıp vermeden yaşadığı bir dönem olmamıştır. Acaba paradan başka bir şey borç olarak alınıp verilebilir mi? Duygu ve düşünceler, zevk ve elemler, doğruluk ve yalan vs. bunların hepsi borç alınıp verilir. Öyleyse Arkaş'ın borcunu ödemesi gerekir.

Sonra Arkaş'ın hayatı boyunca yeryüzünün bedenini yemeden geçirdiği tek bir gün bile olmamıştır. Bu yüzden yaşamak için öldürmüştür. İşte, bundan dolayı yaşatmak için ölmesi gerekir.

Arkaş ne zaman ölmeyecek "ruhla yaşayacak" şekilde yaşayabilme imkânına sahip olursa, o zaman olgunlaşır ve ölüm ona yaklaşmaz.

Arkaş: Benim için daha iyi değil miydi? Başlangıçta ruhtum. Keşke borç alıp vermeden, yaşamak için öldürmeden sonsuza değin böyle kalsaydım!

Ölüm: Senin sorduğun bu soruya cevap vermek benim işim değil. Ben hayat alıcısından, hayat okulundaki en büyük öğretmenden ve hayat elçisinden başka bir şey değilim. Canlılardan topladığım, onların canlılardan aldıkları borçlardır. İnsanlara öğrettiğim yok olanın devam etmediği; devam etmeyenin de yok olduğudur. Ben hâlâ onları, bu en önemli ve en son dersi

öğrenmeleri için topluyor, dağıtıyor; sonra yine topluyor ve dağıtıyorum. Ne zaman bu dersi iyi öğrenip uygularlarsa, o zaman bana ihtiyaçları kalmaz. Ha, bu arada ben seni seçkin talebelerim arasında sayıyorum, bilesin.

Arkaş: Arkaş'a bugünkü mesajın nedir?

Ölüm, bana katlı bir kâğıt verdi. Onu açar açmaz, bütün bedenim titredi, damarlarımdaki kan dondu ve dilim tutuldu. Çünkü kâğıtta okuduğum şey, Senharib'in mektubunda okuduğum iki kelimeden başka bir şey değildi: "Vasiyetini yaz!" Korkumu yenmeye çalıştım ve yendim de. Sonra ölümle tartışmaya başladım.

Arkaş: Hangi vasiyeti söylüyorsun? Benim bir insana vasiyet edeceğim bir şeyim yok ki!

Ölüm: Sen varsın ya! Ver kendini!

Arkaş: Kime vereyim?

Ölüm: Kendine.

Arkaş: Kendimi, kendime nasıl veririm, anlayamıyorum.

Ölüm: Geçici Arkaş'tan daimî Arkaş'a geçerek.

Arkaş: Öyleyse, Arkaş'tan Arkaş'ı yok etmesini istiyorsun.

Ölüm: Tam aksine, Arkaş'tan yok eden, ama yok edilemeyen bir güç olmasını istiyorum.

Arkaş: Hayatımda bir çok şeyi yok ettim. İsmimi kayıtlardan sildim. Sustum. Et, kan, nefis ve bedenin birçok zevki hakkında konuşmadım. Bu durumda hâlâ neyi yok etmemi istiyorsun?

Ölüm: Gelişmekte ve aynı zamanda bozulmakta olan Arkaş'ı yok et.

Arkaş: Bana, ıstırabın, ölümün ayrılmaz arkadaşı olmasındaki sırrı söyle. Öyle inanıyorum ki dokundunda yaydığın elem olmasaydı, insanlar tarafından bu kadar nefret edilen birisi olmazdın.

Ölüm: Ben sadece insanlardaki saklı ıstırabı ortaya çıkarırım. Ve asla onu onlarda gizli bırakmam. Oysa insanlar, zevkleri saklarlar. Gizlenmiş zevkin acıya dönüşmesi de doğaldır. Çünkü o, acıyla satın alınmıştır. Benim, senin sakladığın veya senden

başkalarının sakladığı şey hakkında kesinlikle bilgim yok. İnsanlar sakladıkları şeyi kendileri bilsin.

Arkaş: Sonra bir çocuğu beşiğinde öldürmen ve kardeşine ihtiyarlığa kadar uzun bir süre vermen gibi bazılarında acele etmenin, bazılarında da yavaş davranmanın hikmeti ne?

Ölüm: Ben yalnızca insanların kendileri için lehte ve aleyhte verdikleri hükmün güvenilir bir uygulayıcısıyım. Onlar dünya ile daima alışveriş ve etkileşim içindeler. İnsanlar, bazılarından nefret ettikleri, bazılarını sevdikleri ve bazılarıyla da kavga ettikleri gibi, bazı şeylere karşı istek duyar, bazılarına ise duymazlar. İşte böyle, kendileri için işleri ve istekleri doğrultusunda sonuçlarını bilmeden karar verirler. Hayat ise onlara bilmediklerini öğretir. Hiçbir çocuk yoktur ki doğmadan önce hayatla bir alıp vereceği olsun.

Arkaş: Bu gece bana arkadaşlık ettin. Teşekkür ediyorum. Beni sınadın, ama sonucunu bilmiyorum.

Ölüm: Vasiyetini yaz!

Arkaş: Yazmazsam!

* * *

Bu hırlama da ne! Nereden geliyor? Bu, sen misin yoksa sevgili dostum? Arkadaşım gelmiş. Öyleyse hoş geldi, safa geldi. Etrafımda dönüyor, kucağıma atlamak için fırsat kolluyordu. Gel dostum gel. Allah hatalarını affetsin! Sen geldiğinde ölüm arkasını dönüp gitti. Ne iyi bir gece dostusun! Ne tatlı sesin var! Ölümün, "Farelerin etinden hoşlananın eti de kurtlara hoş gelir," dediğini duymadın mı?

Arkadaşım: Ölüm seni kandırmış. Yeryüzünde fare ve sıçan olduğu sürece benim kurtlarla ne işim olur ki!

Ben: Ölümden nefret etmiyor musun?

Arkadaşım: Ölüm ben iken, ölümden nasıl nefret edebilirim? Fareye ne yaptığımı görmedin mi? Farenin etli baldırından bir ısırık, ölümün bana sunduğu bir hediyedir. Bu hediyeye bir değer biçemem.

Ben: Belki de ölümü başkaları için istiyor, fakat kendin için istemiyorsun.

Arkadaşın: Şüphesiz! Yoksa aptal bir kedi olurdum.

Ben: Öyleyse, sen hem ölümü seviyor hem de nefret ediyorsun.

Arkadaşım: Bunda şaşılacak ne var ki? Ölüm iki çeşittir: Başkalarının bizim için istediği ölüm ve bizim başkaları için istediğimiz ölüm. Yani, bizim yaşattığımız ölüm ve bizi yaşatan ölüm. Ölümün bile hayata gereksinimi var. Çünkü ölümün hayattan başka bir hayatı yok. Zaten hayat olmasaydı, ölüm de olmazdı!

Ben: Hayatın da bu şekilde ölüme ihtiyacı var mı?

Arkadaşım: Şüphesiz. Zaten onunla var olur. Ölüm olmasaydı, o da olmazdı. Hayat da iki çeşittir: Bizim yaşattığımız hayat ve bizi yaşatan hayat. Kara bir kedinin bendeki yaşama sevincine gıpta ile bakması, hayatın bana sunduğu paha biçilmez bir hediyedir.

Ben: Sen ölümden daha iyi konuşuyorsun, fakat henüz bana, ölümle karşılaştığında ne yapacağını söylemedin.

Arkadaşım: Ölürüm.

Ben: Ya ölümün acılarına ne dersin?

Arkadaşım: Tahammül ederim.

Ben: Ölümden sonra ne bekliyor seni? Yok oluş mu, varoluş mu?

Arkadaşım: Bu ölümün bileceği bir iş, benim değil. Tahmin ediyorum beni yetiştiren ölüm, beni unutmaz.

Ben: Bana gelince dostum, başkalarının acılarıyla yaşamam ve başkalarının da benim acılarımla yaşaması beni üzüyor. Üzüntü benim ve insanların en büyük düşmanı. Belki de ıstırap dünyasından ıstırabın uzanamadığı dünyaya en büyük uyarıcıdır. Bunun için o hayatı arıyorum. Yoksa benim bir serapta su aradığımı mı zannediyorsun?

Arkadaşım: Serap, susuzluğu sudan daha iyi giderebilir.

Ben: Olabilir, olabilir... Vasiyetini yazdın mı?

Sabahleyin kalem elimde, başım masanın üzerinde, lamba hâlâ yanık ve "Vasiyetini yaz" kelimelerini söylerken uyandım.

Çarşamba

Ben ve Şin anlaşamıyoruz. Daha doğrusu o benimle anlaşamıyor. Beni kovmakla tehdit ediyor. İki gece önce, müşteriler gittikten sonra, yerleri temizlerken tuvalette bir cüzdan buldum ve açmadan cebime koydum. Sabahleyin erkenden sahibi geldi. Üzgün bir şekilde bana, cüzdanı görüp görmediğimi sordu. Derhal cüzdanı ona verdim. İçine bakınca, ona dokunmadığımı anladı ve beni para ile ödüllendirmek istedi, ama kabul etmedim. Bu arada Şin'e de içinde değeri 30.000 doların üstünde elmas bir yüzük, değerli bir inci, başka mücevherler ve epey miktarda da para olan cüzdanını arayıp bulamayınca kendisini kaybettiğini, birçok yerde onu delice aradığını, durumu polise bildirdiğini ve şehrin büyük gazetelerine ilan verdiğini vs. anlatmaya başladı.

Cüzdan sahibi ayrılır ayrılmaz, Şin öfkeden köpürerek ve gözleri kıvılcım saçarak bana doğru gelip beni omzumdan tuttu ve sarsmaya başladı.

"Başımın belası! Sen ne belasın be! Kafanı ne ile doldurdun? Keşke kafasız olsaydın! Kalbini nereye koydun? Keşke kalpsiz olsaydın! Benim bütün paramı kaybettiğimi unuttun mu? Seni barındırdığımı, yedirip içirdiğimi ve hâlâ da yedirip içirmekte olduğumu unuttun mu? Sana verdiğim emeklere yazıklar olsun! Allah, rızkımızı ayağımıza kadar gönderdi ve biz onu geri mi çevirelim? Allah, bize bir rızık kapısı açtı da biz onu elimizin tersiyle mi itelim? Ey uğursuz Arkaş, Allah'ın benim zararımı karşılamak için o cüzdanı sahibinden alıp bana vermek istemediğini ne biliyorsun? Allah'ın en aşağılık herifi! Allah'tan daha mı adaletlisin? Allah, daha çirkinini görmediğim bu yüzü daha da çirkinleştirsin! 3000 dolar Arkaş! Yerinde yeller esiyor. Sonra da Allah, 30.000 dolarla beni rızıklandırıyor; sen ise, Allah'ın bu nimetini benden zorla alıyorsun. Yazıklar olsun sana! Ne kadar da cahilsin! Yazıklar olsun! Ne kadar da körsün! Zengin olan o cüzdan sahibine acıdın da günlük ihtiyaçları için ekmekten başka bir şeyi olmayan ve omzunda ağır bir yük olan ustana hiç mi acımadın? Allah'ıma yemin ediyorum ki seni kovacağım! Kovacağım seni! Seni kovacağım!"

Şin, kendini kaybetmişti ve gittikçe de bayağılaşıyordu.

Cumartesi

İleriyi gören, anlayışlı ve adil hâkim, kaderin ta kendisidir. Dünyadaki küçük büyük her şey, her an özünde onu hisseder ve onunla yalnızca adalete kavuşur. Kaderin hafızası ne kadar geniş, ne kadar hassas! Kaderin gözü ne kadar temiz, ne kadar keskin! Vicdanı ne kadar hassas ve ne kadar doğru!

Kaderi düşündükçe hayatı, kaderin ta kendisi olarak kutsadım ve aklıma dedim ki "Ağır ol ve nasihat dinle!" Keşke insanların hakimleri ağırdan alıp da nasihat dinleseler!

Pazar

Bugün daha önce hiç hissetmediğim duygular sardı beni. Belki de hüzündü bunlar. Kalbim, kanım, nefesim ve hareketlerim daha öncekilere benzemiyor gibi, hepsinde bir gerginlik, bir titreklik, bir durgunluk vardı. Sanki kulak duymaktan, göz görmekten bıkmış ya da sanki istemedikleri birini görüp duymak ve istemedikleri birini duyup görmekten korkmuşlardı.

Ortada üzüntüye benzer bir şey var. Ama neye? Bilmiyorum. Yine de endişe ve korkuya benzer bir şey vardı ortada. Fakat neye? Bilmiyorum. Sanki bedenimin bir tarafı diğer tarafını itiyordu. Sanki uzaktan yakından benimle ilgili olan her şey, yarı aydınlık yarı karanlık bir şafağın gizemli örtüsü arkasındaydı. Kalem, isteği ve iradesi dışında şaşkın şaşkın parmaklarımın arasında dolaşıyordu.

Bu hüzün bana, zıttı olan mutluluğu hatırlattı. Ben diğer insanlar gibi mutlu olduğum bir günü hatırlamıyorum. Acaba bugüne kadar hüzün ve mutluluğun üstünde ya da altında bir varlık mıydım? Ne oldu bana bugün? Kendine gel, Arkaş! Kendine gel, uyuyorsun sen! Hüzün ve mutluluğun sonunun sadece kalp kırıklığı olduğunu öğrenemedin mi? Dünyada üzülmeye ya da sevinmeye değer bir şey mi var? Hayat ne hüzündür ne de sevinç. Hayat ebedî bir huzurdur. Öyleyse, huzurlu ol!

Cuma

Bugün öğlen Şin'e çay, şeker vs. satın almak üzere dışarı çıktım. Alışveriş yapacağım cadde ve civar caddeler yürünemeyecek kadar kalabalıktı. Gökyüzüne yükselmiş binaların pencerelerinden sarkanlar, kaldırımlarda duranlardan daha çoktu. Sanki çekirge sürüsüydü onlar. Birbirleriyle itişiyor, ön tarafı görmek için kafalarını uzatıyor ve hepsi de kaldırımın ön kısmına varmaya çalışıyordu. Polis ise kaldırımın dışına taşanları geri itiyordu. Nadiren zora başvuruyordu. Acaba ne vardı?

Büyük bir kral ülkeyi ziyarete gelmişti. Biraz sonra da konvoyuyla oradan geçecekti. İşte, bütün mesele buydu. İnsanları, bir an bile olsa bir kralı görmek için evlerinden çıkaran, hayatlarının akışını durduran buydu. Oysa onların her biri birer kral değil miydi? İlahî tacı başlarının üstünde, ilahî izleri bedenlerinde, ilahî sırları kalplerinde ve içlerinde taşıyan onlar değil miydi? Bir kralı, kahramanı, pehlivanı seyretmeden önce, gece gündüz kendilerini seyretmeleri daha uygun değil miydi? Fakat bu akıllarına bile gelmez.

Ey özgürlük, gözünü aç ve insanlara bak! Gördüklerin sakın seni şaşırtmasın! Onları azarlama! Cehaletlerinden dolayı onları kınama! Senin kutsal adını boş yere ağızlarına aldıklarında, onların dudaklarını yakma! Çünkü onların dudakları, kalplerindeki değil, kalplerinde olmasını temenni ettikleri şeyi dile getirir. Kalplerinde olmasını temenni ettikleri şey de senin tertemiz ruhundur, ey temiz, saf, kutsallaştıran ve kutsal olan özgürlük!

Bunun için ismini dudaklarıyla överler. Cismini de ayaklar altına alırlar. Bugün ayaklarıyla seni toz haline getirdiklerine şahit oldum. Ve kulaklarımla da "Yaşasın kral!" diye tezahürat yaptıklarını duydum. Bunun anlamı da "Yaşasın kölelik, kahrolsun hürriyet!" idi. Çünkü onlar kölelik için tezahürat yaptıklarında, senin ölümüne tezahürat yaptıklarını anlayamıyorlar. Yine onlar, kölelik konvoyunda yürüdüklerinde, senin cenazende yürüdüklerinin farkında bile değiller.

Köle, köle pazarında alınıp satılan değil; kalbi, köle pazarı olandır.

İşte, bunun için insanlar tezahürat yaparken, ben sustum.

Perşembe

Bilmiyorum, kendimi tanıyamayacak kadar ne oldu bana? Son zamanlarda kendime hep "Ben kimim?" diye soruyorum. Bana ne oldu da soru aklımdan hiç çıkmıyor? Bir taraftan unutmaya çalışıyorum, diğer taraftan aklıma geliyor. Kafam allak bullak oldu. Düşünmek bana işkence yapar hâle geldi. Dört gündür kafamı toplamaya çalıştıkça, içimden bir sesin "Kimim ben?" diye çınladığını duyuyorum.

Öyleyse, kimim ben?

Ben benim. Kendim hakkında şu an bildiğim tek şey, kim olduğumu öğrenmem gerektiğidir. Yirmi yıllık, yirmi asırlık ve bin asırlık Arkaş, şu an tek bir Arkaş sanki! Şu andaki Arkaş, bana yabancı değil. Ben kimim diye soran ses de öyle... O, New York'ta bir Arap kahvesinde çalışan, sessiz ve düşünerek yaşayan Arkaş değil. Başka bir Arkaş. Kendine, "Ben kimim?" diye soruyor.

Öyleyse, ben iki Arkaş'ım. Biri, insanların arasından çekilmiş, ilahî âlemle irtibat kurup onunla birlik olmak için ısrarla sessizliği isteyen; diğeri insanlık sırlarının arkasına gizlenmiş ve insan kalabalığına dönmek için perdeyi yırtmaya çalışan. Yine bu alçak dünyaya özlem duyuyor. Sanki kendisi ve bu dünya arasında mutlaka temizlenmesi gereken eski hesaplar var. Bu yüzden içimde daha önce benzerine rastlamadığım bir kavga doğdu. Bazı etkenler neredeyse dilimin bağını çözmüş ve düşüncelerimi dünyaya ve dünyanın pisliklerine döndürmeye çalışıyor. Bazı etkenler de beni hür düşünceye sevk ediyor.

İşte, ben, bütün bunlar arasında kendimi tanıyan Arkaş ve kendini tanımayıp, "Ben kimim?" diye soran Arkaş'ım. İkinci Arkaş, sanki derin bir uykudan uyanmış ya da uyanmak üzere. Şimdi ise tekrar oraya dönebilmek için nereden geldiğini öğrenmek istiyor.

İkisi arasında mücadele devam ediyor. Acaba hangisi kazanacak?

Pazar

Bugün, bilinmeyen tarafım bilinen tarafımla konuştu ve bilinmeyen tarafım bilinen tarafıma:

– Kimsin, diye sordu.

– Ben hiçbir şey ve her şeyim.

– Nereden geldin, nereye gidiyorsun?

– Ezelden geldim, ebede gidiyorum.

Bilinmeyen tarafım şaşkın şaşkın sustu ve sonra da:

– Ben kimim, diye sordu.

Derin bir sessizlikten başka bir cevap alamadı. Bu yüzden köpürdü ve sorusunu sert bir şekilde tekrarladı.

– Söyle bana, ben kimim? Sen bütün sırlarımı biliyorsun, ama ben bilmiyorum.

Bilinen tarafım sessizliğe bürünerek kalakaldı.

O zaman bilinmeyen tarafım soruyu öncekinden daha sert bir şekilde ve tehdit ederek tekrar sordu:

– Ya bana kim olduğumu söyle ya da beni serbest bırak! Dilimi çöz! Bıktım sessizlikten!

Bilinen tarafımın keyfi kaçtı. Sonra da derin bir üzüntüyle:

– Bana süre ver, sonra isteğin gerçekleşir, diye mırıldandı ve ağladı.

Salı

Gün bitti, ama o, hâlâ aklımda. Engel olmaya çalışıyorum, fakat peşimi bırakmıyor. Tıpkı rüzgârın samanlıkta yaydığı ateş gibi.

Gece yarısı olduğu halde kalemime sarıldım, fakat kalemim bana boyun eğmedi. Lambamı söndürdüm ve uykuya dalmak istedim. Ama uyku, bana direniyordu. Birden karanlık, sanki gören bir elin salladığı siyah bir çarşaf gibi etrafımda titremeye başladı. Yine hakkında düşündüğüm şey, âniden beyaz, parlak bir gölge gibi, karanlıktan sıyrılmış, ipek, beyaz ve şeffaf bir gecelik giymiş, garip bir dostlukla ve büyük bir sessizlik içinde yatağıma yaklaştı. Yumuşak kollarını bana uzattı. Boğazında yara, ağzı şaşkınlıktan açılmış, gözlerindeki hüzün hâlâ derin, hâlâ sakin ve korkunç! Üzüntü içinde, daha doğrusu endişe içinde, yok, yok, özlem içindeydi.

Heyecanlandım, fakat titremedim. Kalbim çarptı, ama elim ayağım kesilmedi. Gözlerim fal taşı gibi açıldı, fakat kararmadı. Tam aksine, gözümü ondan kaçırıp yere dikmeden, yüzüne bakabildim. Aman Allah'ım! Ne güzel ve ilginç bir yüz! En saf aşk ve elem madenlerinden özenilerek kalıba dökülmüş. Daha doğrusu, aşk ve elem, sanki ilahî bir birliktelik içinde.

Kendisine, "Kimsin sen ve güvelerin yüzünü delik deşik ettiği bir adamdan ne istiyorsun?" diye sordum. Dudaklarının kıpırdadığını görünce ne kadar da hayrete, daha doğrusu sevince kapılmıştım. Bütün azalarımla ona kulak verdim, fakat hiçbir ses duyamadım. Şimşek hızından daha kısa bir zaman dilimi içinde sese benzer, ilk harfi "n" son harfi "m" Naim, Nedim, Nesim gibi ya da buna benzer bir şeyler duyduğumu zannettim. Fakat bu sadece bir an içindi.

Sonra yavaş yavaş bana yaklaştı. Ne olduğunu ve nasıl olduğunu anlayamadan alnımda kor ateşten daha sıcak bir öpücük hissettim ve sonra da kendimi kaybettim. Onu tutmaya çalıştım, ama tutabildiğim sadece karanlıktı. İşte, şimdi, aklımdan geçenleri yazmaya çalışıyorum. Ter alnımdan akıyor, fakat alnımdaki kor ateşi söndüremiyordu.

O gittikten sonra aşkı, erkeğin kadına olan aşkını düşündüm. Sonra böyle bir kadını sevdiğimi ve onun da beni sevdiğini hayal ettim. Ayrıca insanların aşklarının evlilikle nasıl noktalanıp hem aşklarının hem de kendilerinin nasıl öldüğünü düşündüm. Evet, evlilik şüphesiz aşkın mezarıdır. Aşk, sevgili ile doruğa ulaşır. Evlilik ise aşkı en aşağı noktaya çeker. Aşk, sevgiliyi yer bitirir ve onu paramparça eder. Evlilik ise sevgiliyi ezer ve onu işe yaramaz bir toz gibi havaya saçar. Aşk erimek, buharlaşmak ve zincirlerden azade olmaktır. Evlilik ise donukluk, parçalanmak ve ayrılmak.

Aşk, ateşten bir parıltı iken nasıl evlilikle kül yığını hâline gelmeyi kabul eder? Fakat bu düşünceler de benim neyime? Onlar ne bugün ne yarın ne de kıyamete kadar benim hayatımda yer alacaklardır.

Perşembe

Deniz!

Bugünlerde deniz beni kendine çekiyor, ama memenin bebeği çektiği gibi değil. Bu gece deniz kenarına gittim. Kokusuna ve sesine hayran olarak ona açılmaya başladım.

Ey deniz! Ey beşiğim ve hayatın beşiği!

Ey deniz! Ey sesim ve çağların sesi!

Ey deniz! Ey kurumayan kaynak!

Ey deniz! Ey kalbim ve Tanrı'nın kalbi!

Ey içindekileri toplayan! Ve topladıklarını dağıtan!

Ey yüceliğin, yumuşaklığın, umut ve kanaatin öğretmeni!

Ey ağırlıklarımızı taşıyan ve pisliklerimizi arındıran!

Ey bin tepede bir nokta olan nokta ve bir noktada bin tepe olan tepe!

Ey uyandırmadan uyuyan ve uyumadan uyandıran!

Ey düşlediğimizi ve düşlemediğimizi düşleyen!

Ey yeryüzünün sahibi ve kölesi!

Senin edebiyetin bir parıltıdır ve bir parıltın da edebiyet.

Göğsündeki zaman masumların uykusundadır.

Keşke insanların, görünmeyeni gören gözleri, duyulmayanı duyan kulakları olsaydı! O zaman seni görebileceklerdi ey deniz! Seni duyacaklar, bilecekler ve anlayacaklardı! O zaman ceplerindekini değil, kalplerindekini sana atacaklar ve ruhları senin temiz suyunda yıkanmak için bedenleriyle yarışacaktı. Senin yanında ne hüzün hüzündür ne de sevinç sevinçtir. Çünkü hüzün sana doğru yürüyüp içine daldığında, dişsiz ve pençesiz olarak geri döner. Sevinç de tertemiz dalgalarının eline düştüğünde, dalgalar onu kibir ve gururdan arınmış bir halde sahile fırlatırlar.

Seni seviyorum ey deniz! Senin isyankâr sessizliğini ve sessiz isyanını seviyorum. Senin isyanın, benim isyanım; senin sessizliğin, benim sessizliğimdir.

Senin köpüklerini, dalgalarını seviyorum. İçimde köpüklerine benzer köpükler, dalgalarına benzer dalgalar var.

İçine kapanıklığını ve dışa dönüklüğünü seviyorum. Ben de senin gibi içine kapanıklık ve dışa dönüklük var.

Senin ebedî özlemini seviyorum. Ne kadar da benim özlemime benziyor.

Ey deniz! Biz iki deniziz, fakat Arkaş; en geniş, en derin ve en kalıcısıdır. Çünkü senin azaldığın ve çoğaldığın günler var; oysa o, ancak yayılmak için çekiliyor ve sadece doldurulamayanla dolmak için boşalıyor.

Biz iki deniziz, ey deniz! Fakat Arkaş, en kalıcısı!

Pazar

Senharib hastaneden çıktı. Yara izleri hâlâ yüzünde belli oluyordu. Gözlerini de hâlâ benim gözlerimden kaçırıyordu. Fakat birkaç kez gizlice bana dik dik baktığını fark ettim. Ben ise onun sağlığına ve dönüşüne sevinmiştim. Sevincimi ne bir davranış ne de bir kelime ile ona belli etmemeye çalıştım. Benden niçin nefret ettiğini bir bilsem!

Bir insanı sevip de onun seni sevmemesi garip, değil mi? Sevginin nefretten daha güçlü olduğunu, nefretin nefret, sevginin de sevgi doğurduğunu zannediyordum. Niçin benim sevgim, onda sevgi uyandırmıyor? Ve niçin onun nefreti, bende nefret uyandırmıyor?

Cuma

Kendime hayret ettim. Çünkü insanları mutlu eden, beni asla mutlu etmiyor. Ve onları mutsuz eden de beni mutsuz etmiyor. Yoksa ben insan dışı bir varlık mıyım?

İşte, kahvehane! Küçüklüğüne ve ikinci sınıf olmasına rağmen, hemen hemen insanlıktan uzak bir grubun, yeryüzünün bütün üzüntü, keder ve sevinçlerini sahnelediği bir yer sanki. Fakat insanlığın bütün problemlerinin en iyi şekilde sahnelendiğine hiç şüphe yok doğrusu.

Burada kara sevdadan aşkın küllenmesine, evlilik sarhoşluğundan evliliğin bozulmasına, homoseksüellikten erkek düşmanlığına kadar çeşitli cinsel problemler mevcut.

Buluşma ve ayrılık, ümit ve pişmanlık, güven ve aldatma, iyimserlik ve kötümserlik, yardımseverlik ve umursamazlık, zafer ve yenilgi, fedakârlık ve bencillik, dualar ve lanetler... Bunların hepsi ışıktan kaçıyor ve ancak karanlıkla dostluk kurabiliyor. Sanki içlerindeki şehvet, hayatın parıltısıymış gibi, külleri de saf katışıksız altın tozu gibi geliyor onlara. Zevklere açılan kalpleri hemencecik üzüntü kaplıyor. Etlere yapışık etler de hemen kavruluyor. Kan, içindeki ateşi tutuşturuyor; sonra da ateş sönüyor ve kan, irinle kuru balçık hâline geliveriyor.

Yine bu kahvehanede ekonomik ve toplumsal, siyasi ve dinî problemler de tartışılır. Bunların ne kadar da çok olduğunu bir bilseniz! Üretici-tüketici, patron-işçi, mülk sahibi-kiracı, fiyat-

lar-ücretler, kâr-zarar, istikrar-istikrarsızlık, doğruluk-ikiyüzlülük, başarı-iflas, refah-kriz, hükmeden-hükmedilen, kanun koyan-uygulanan, hâkim-sanık, adalet-zulüm, başlar-kuyruklar, taraftarlar-partiler, isyan-sessizlik, tedirginlik-rahatlık, yığınlar-partiler, mabetler-dua edenler, taşlayan tanrılar-taşlanan tanrılar, birleştirici peygamberler-ayırıcı peygamberler, dünya-ahiret, cennet-cehennem, yokluk için hayat-hayat için yokluk...

Bütün bunlar arasında nefret ve kin dolu mızraklar, kalabalıkların boyun eğmediği savaşlar, kuraklığın sona erdiremediği çatışmalar, parçalanan kalpler, yok edilen ruhlar, hiç doğmamış ve ölmemiş gibi doğan ve ölen canlılar... Hiç kimse de "Biz bunun için mi vardık? Yeryüzü ve gökyüzü bunun için mi vardı?" demiyor.

Etrafımda gördüklerim ve duyduklarım dışında bir rehberim olmasaydı, insan hayatının problemlerden ibaret olduğuna ve insanın bu problemlerin hiçbirisini çözemeyeceğine inanacaktım. Bugünün sorunları binlerce yıl öncesinin sorunları gibi sanki. Zaman geçtikçe problem sayısı artmış ve daha karmaşık hâle gelmiş. Problem üstüne problem yaşanan ve hiçbirinin çözümü için ümit olmayan bir hayattan ne hayır gelir ki!

Ancak ben; insanlardan biri olan ben, hayatımda bu sorunların hiçbirinin izine rastlamıyorum. Hayatımda eğer bir problem varsa o da sadece kendimi tanıma merakımdır. Ben, içime bu merakı tutuşturanın, beni merakımı giderecek cevaba götüreceğinden eminim. Beni, bu dünyanın sorunlarından kurtaran da bu samimi merakımdır. Beni hedefe götüren de odur. Beni kurtardığı gibi insanları da kurtaracaktır. Benimle yürüdüğü yerde onlarla da yürüyecektir.

İnsan, ölüm için değil, hayat içindir; cehalet için değil, bilgi içindir; kölelik için değil, özgürlük içindir.

Fakat her insanın bir zamanı var. Zaman ise çok, ama çok uzundur.

Perşembe

Ey olgunlaşmak isteyen insan! İstediğin şey ne kadar da güzel! Bilmediğin bir şeyi bilmenden, daha önce senin efendin olanın efendisi olmandan, seni idare edeni idare etmenden ve istediğin şeye anında sahip olmandan daha iyi bir şey var mı?

Zamanı yönetiyorsun, oysa zaman seni yönetemiyor. Mekâna kucak açıyorsun, oysa mekân sana kucak açmıyor. Eğer istersen, isteğine karşı konulamaz veya eğer konuşursan, konuşman ölçüdür ve yol göstericidir.

Şeref sana aittir. Seninle alay edenlere de yazıklar olsun! Fakat vicdanım, senin için sızlıyor. Evet, vicdanım senin için sızlıyor. Çünkü olgunlaşmaya giden yol çok kaygan.

Nice iri gözler gözlerini kör etmiş. Nice ballı tükürük senin tükürüğünü kurutmuş. Nice şehvete karışmış kan, senin kanını tutuşturup seni yoldan çıkarmış. Oysa sen hâlâ yolda yürüdüğünü sanıyorsun. Arzularının ateşi ile yanıp kül olmuşsun. Oysa ki sen olgunluğa olan arzunla yanıp kül olduğunu zannediyorsun.

Etrafındaki insanlar, kaynayan ordu hâline gelmiş; her adımını, her hareketini kontrol ediyor ve her nefesini sayıyor. Öyle ki önemsiz dahi olsa, bir kere tökezleyen alay ederek ve bağırarak:

"Bakın! Bakın! İşte, olgunluk isteyen kişi! Tökezliyor ve yerlerde sürünüyor. Bizden daha fazla yükselebileceğini zannediyordu, oysa bize tutunuyor. Bize şehvetin kölesi derken, kendisi şehvete teslim olmuş durumda. Kaç kez nasihat ettik, fakat söz dinlemedi; ona engel olmaya çalıştık, ancak engel olamadık. Biz, 'Etin ve kanın karşı konulamayacak bir efendisi var,' dememiş miydik? Fakat bize inanmadı. Etin ve kanın üstesinden gelebileceğini zannetti. Şimdi çeksin gururunun cezasını," diye seslerini yükselttiler.

İnsanlar, en çok kafeslerinden kaçıp kendilerinden daha uzakta uçan birini görmekten nefret ederler. Ve yine onları hiçbir şey o insanın şuurunu kaybedip yenilmesi veya kafesine geri dönmek zorunda kalmasından daha fazla sevindiremez. İşte, bu yüzden engebelerle dolu o yolda, olgunluk isteyene daha ilk tökezleyişinde küfrederler.

Bana gelince, yani güvenin delik deşik ettiği bir tahta parçası gibi yüzü olan küçük, bilinmeyen adama gelince, ben olgunluk arayan bir insan duymadım; ancak şunu temenni ettim ki kalbimi olgunluk peşinde olan herkesin ayaklarına halı yapayım ve ruhumu da kalplerinin yoluna sereyim. Çünkü bir insanın olgunluğa ermesi benim ve bütün insanların olgunluğa ermesine vesiledir.

Dört çeşit insan vardır:

Kendisinin büyük kısmı hayvan, bir kısmı insan olanlar; yarısı hayvan, yarısı insan olanlar; çoğu insan olup bir kısmı hayvan olanlar ve bütünü insan olanlar.

Bunlardan birinci grubun üzerinde olgunlaşma fikrinin herhangi bir etkisi yoktur. İkinci grup olgunlaşmayı düşler, ama bunun için bir çaba sarf etmez. Üçüncü grup bütün gücü ile onu düşler, onu düşünür, ona inanır, onu özler ve onun için çabalar. Dördüncü grup ise düş, düşünme, inanma, özlem ve gayretin ötesine geçmiştir. Bunun için onu hiçbir alkış yoldan çıkaramaz, umursanmazlık da rahatsız edemez. Takdire, sevgiye ve bağışlanmaya en layık olan bunların üçüncüsüdür. Çünkü sadece nefsindeki hayvani tarafla değil, hâlâ her tarafı ve yarısı hayvani olan insanlarla da mücadele eder. Bunlar, onu kendilerine benzetmek, içlerine alabilmek ve hayvani duyguları ona hâkim kılmak için yoluna devamlı tuzak kurarlar.

Ey olgunluk! Hem ne kadar uzak hem de ne kadar yakınsın! Hem ne kadar acı hem de ne kadar tatlısın!

Ey olgunluk! Tökezleyişlerimi başıma kakma!

Ey olgunluk! Sana olan arzum senin katında benim için şefaatçi olsun!

Salı

İnsan tabiatın efendisiymiş!

Bu, koca bir abartı ve hezeyandır.

Çünkü efendilikle kastedilen yönetmektir, yönetilmek değil; emretmektir, emredilmek değil; dikte etmektir, dikte edilmek değil. Bugün bütün bunlar arasında insanoğlu nerede?

Eğer insan, tabiatın efendi olsaydı, tabiatta kesinlikle eziyet görmezdi. Oysa insan, tabiat yüzünden çektiği eziyetleri saymaya kalksa bitiremez. Sadece ölüm çeşitlerini ve sebeplerini bile düşünmek, sana bir fikir verecektir. Kum zerresinden en uzak güneşe, bir katreden bir ummana, en küçük mikroptan file, en tatlı rüzgârdan en şiddetli fırtınaya, en küçük bitkiden en büyük meşe ağacına kadar tabiatla ilgili her şey sürekli olarak insana sıkıntı, bela ve acı veriyor. Öyleyse yönetildiği hâlde nasıl oluyor da efendilik iddia edebiliyor.

Eğer insan, tabiatın efendisi olsaydı ki o da tabiattan gelmektedir, önce kendisinden başlayıp istediğinde geceleyin düşlerini, gündüz de düşüncelerini harekete geçirir; uzunluğuyla, ağırlığıyla, şekliyle, rengiyle, hareketleriyle, içgüdüleriyle, bedenine, aklına, ruhuna, maddi gücüne hükmeder ve bunun için de sadece istediği vakit düşünür ve çalışırdı. Sonra da ne uykunun ne açlığın ne susuzluğun en cinsî arzuların ne kıskançlığın ne kızgınlığın ne üzüntünün ne de ümidin onun üzerinde en ufak bir etkisi olmazdı.

Hayır, bugünkü hâliyle insana tabiatın efendisi denilemez; fakat bir gün tabiatın efendisi olmaya adaydır. Hakikatte tabiat, insanın aynasından başka bir şey değildir. Gizemleri, sırları, iyiliği, kötülüğü, güzelliği ve çirkinliği, yine insanın gizemlerinin, sırlarının, iyiliğinin, kötülüğünün, güzelliğinin ve çirkinliğinin yansımasıdır.

İnsan nasılsa tabiat da öyledir. Hayatı güzelleştiği, fikirleri berraklaştığı ölçüde, tabiatı güzel ve berrak görür. Hayatı çirkinleşip düşünceleri karmaşık hâle gelince de tabiatı çirkin ve karmaşık görür. Bunun için tabiatın anahtarı bizzat tabiatın içinde değil, insanın içindedir. Bu anahtar da bilgidir.

Tabiatı tanımak isteyen, önce kendini tanısın. Tabiatın efendisi olmak isteyen de önce kendisinin efendisi olsun.

Pazartesi

Vasiyet! Vasiyete ne oldu Arkaş? Onu yazma zamanı gelmedi mi? Evet! Evet! Öyleyse yazalım.

Ey kâğıdın üzerinde dolaşan kalem! Kim seni dolaştırıyor? Parmaklarım mı ki parmaklarımı düşüncelerim harekete geçiriyor? Yoksa düşüncelerim mi ki düşüncelerim sonsuz düşünce kaynağından süzülmekte? Seni hareket ettireni kutsuyorum.

Benim için bir dudak, bir dildin. Sonra benim en iyi gece arkadaşımdın. Kaç kere bana dikkafalılık yaptın, ben de senin inadına sabrettim. Kaç kez seni baskı altına aldım, sen de baskıma aldırmadın. Kimi zaman itaatkâr, kimi zaman asi, kimi zaman da neşeliydin. Asla bana zarar vermedin. Seninle içimi derinliğine ölçtüm ve seninle yükseklere tırmandım.

Kaç defa seni kalbimde adale, beynimde damar, ruhumun gitarında bir tel gibi hissettim. Ben isyan edince sen de isyan ediyor, ben kızınca sen de kızıyor, ben sakinleşince sen de sakinleşiyordun. Fakat sen kamıştan, ben ise et ve kemiktenim. Etin ve kanın şeker kamışına, şeker kamışının da kâğıda söylemesi gerekenden daha fazlasını söylememiz gerekir. Bunun için sana ateşi tavsiye ediyorum. Ateşe sırrını, ancak ateş açar.

Affet, ama af dileme!

Ey kanımla doldurduğum hokka! kanımla dolan bu hokka benim en iyi dostum oldu. Çünkü onu, gözlerden saklamak için gecenin karanlığı ile sulandırdı ve asalaklara sadece siyah mürekkep olarak göründü. Defalarca seni mürekkep ile doldurdum ve senden de kalemle mürekkep çektim. Ancak ne sen benim susuzluğumu giderebildin ne de ben senin. Ben susuzken sana nasıl su verebilirdim? Sen susuzken, bana nasıl su verebilirdin? Sana denizi tavsiye ediyorum, çünkü denizi denizden başkası sulayamaz.

Affet, ama af dileme!

Ey tenime deri olan elbisem! Allah'ın beni baştan aşağı sardığı deri ile senin aranda ne kadar da fark var! Derim, yaratılış, sağlamlık ve esneklik bakımından mucizelerin mucizesidir. Gereksinim duyunca genişliyor ya da daralıyor; ne bir buğday tanesi kadar artıyor ne de bir arpa tanesi kadar azalıyor. O, kendi kendini yeniliyor. Yırtılan kısmı hemen onarıyor, kesilen kısmı da kaynaştırıyor. Binlerce burun deliğinden nefes alır, binlerce kaynaktan susuzluğunu giderir. Onda çöller, vahalar, meralar ya da ormanlar bulunmakta.

Ben küçükken, o da küçüktü. Ben büyüdüğümde, o da büyüdü. Birbirimizden bir an bile ayrılmadık. Küçük annemin içinden orada çıktım, büyük annemin içine orada dönüyorum. Benimle onun arasındaki anlaşma, kaçınılması mümkün olmayan hayat ve ölümün anlaşmasıdır. Onu eğirip dokuyan, kesip diken ne mükemmelmiş!

Sana gelince ey elbisem! Ne ben ne de müneccim, yeryüzünün hangi bölgesinin bitkisinden, hangi kuzu ve koçun yününden, hangi eğirmenin ipliğinden, hangi tezgâhın dokumasından ve hangi terzinin dikiminden olduğunu bilemeyiz. Benim bedenimden önce nice el dokundu sana! Ve şimdi ben, vücudumun üzerine seni deri olarak giyiyorum. Güneşin, ayın, yıldızların, denizin, sisin ve toprağın sana ne kazandırdığını bilmediğim gibi, insanların hangi acılarını, hangi yorgunluklarını, hangi övgülerini, hangi sövgülerini, hangi sevgilerini, hangi nefretlerini ve hangi zevklerini taşıdığını da bilmiyorum.

Bundan dolayı ey elbisem, sen herhangi bir dostluk ve sevginin birleştiremeyeceği bir dokumasın. Dahası, kibrine rağmen seni, zayıf iplikler birbirine tutturmakta, bu yüzden de içinde bitkinlik depreşmektedir. Öyleyse sen, eskimişlik yorgunusun, seni ne bir iğne kurtarabilir ne de bir ip sana şifa bahşedebilir. Bedenimle senin aranda ne bir uyum var ne de bir tutku. Çünkü senin bir tarafın çekilmiş, bir tarafın genişlemiş. Bazen uzun, bazen kısa, bazen ağır, bazen hafifsin. Gündüz seni giyiyor, gece de çıkarıyorum. Sonra da bir zaman geliyor, seni bir daha giymemek üzere çıkarıyorum.

Fakat sen ey elbisem, çok terimi içtin. Kalbimin çok atışlarını dinledin. Kanımın damarlarımdaki depreşmesine kulak verdin. Çok yükümü taşıdın. Benim bir parçam oldun. Bunun için sana güveyi tavsiye ediyorum. Güve gibi ayıpları örten hiçbir şey yoktur.

Affet, ama af dileme!

Ey bana Tanrı'yı gösteren gözler! Ey mucizelerin mucizesi, ey ışığı ve yansıttıklarını gören, ey ruhun kendisini ve içindekilerini gözetlediği menfez! Seni şekillendirip en güzel bir şekilde yaratan ne kadar da yüce!

İçine bir hardal tanesi bile sığmayan, ama dünyadaki her şeyi gören gözbebeği ne kadar da muhteşem! Gökyüzü nebulalarıyla, galaksileriyle, güneşleriyle, aylarıyla senin mihrabının önün-

de diz çökmekte ve kirpiklerinin altında uyku çekmektedir. Dağlarıyla, arazileriyle, ormanlarıyla, sahralarıyla, nehirleriyle ve denizleriyle dünyadaki bütün varlıklar ve onun havasını teneffüs edenler senin eksenin etrafında dönmektedir. Gökkuşağının bütün renkleri senin gözyaşlarında sarmaş dolaş olmakta, dans etmekte ve yıkanmaktadır.

Doğduğundan beri sana güzellik ve çirkinlik sürmesi çekildiği için ne şanslısın! Gözlerini ne güzellik kamaştırmış ne de çirkinlik kör etmiştir. Işığınla sen ikisini de sardın. Ben ise çirkinliğe karşı güzelliğe yardım ettim, ama ne güzellik ne de çirkinlik kazandı ve sende yapışık ikiz olarak yaşadılar. Kaç kez bana, asıl harbin iki kişi arasında, benim ve nefsim arasında olduğunu mesel ve misal ile söyledin? Oysa güzellik ve çirkinlik ezelden beri barış içindedir ve edebiyete kadar barış içinde kalacaktır. Fakat ben, bunu ne öğrenebildim ne de anlayabildim. Ancak bugün öğrenmek ve anlamak üzereyim.

Ey göz, sana dayanılamayacak bir şekilde zulmettiler ve gücünün üstünde bir yük yüklediler. Fakat sen, ne şikâyet ettin ne de zulmettin. Acaba cehalet adil de bilgi zalim mi?

Öyle manzaralar gördün ki gözsüz olmayı diledim. Ve yine öyle manzaralar gördün ki keşke bin gözüm olsaydı dedim! İki durumda da senin suçun yoktu. Suç benimdi. İster güzellik, ister çirkinlik diye adlandıralım ya da ister iyilik, ister kötülük damgası vuralım, ışığın aydınlattığı her şeyin, ışığa giden merdivenin basamakları olduğunu, hayatta olan her şeyin de hayatın kalbine giden bir yol olduğunu bilmiyordum. Keşke, doğru yolun sadece bir olduğunu, kapısının tek olduğunu söyleyenler senden ibret ve ders alsalar. Çünkü sen, varlık dünyasına giden yoluna bir şeyi bırakarak değil, sende resmedilen her şeyi alarak girdin. Sen, bitkiler dünyasına teke dikenini bırakıp sadece sedir ağacı ile girmedin. Aksine dünyada aydınlattığın her şey, senin için gördüğün dünyaya açılan bir kapıydı.

Ey göz, Allah için benimle ne yollar katettin! Sanki biz dünyayı değil, dünya bizi katediyordu. İşte, ben, sayısız yollarımda hâlâ yürüyorum. Ne bu yolların nerede biteceğini ve ne de benim nerede biteceğimi biliyorum. Allah aşkına, kaç kapının önünde benimle durdun da eşikten adımını atmadın? Kum zerresinden, çiğ damlasından, bütün burçlarıyla güneşe ve bütün sahilleriyle denize kadar, sivrisinek ve bokböceğinden balina ve insana kadar her şey sihirli ve gizemli kapılardır. İşte, ben, bu kapıları elimle değil, kalbimle çalıyorum. Bilmiyorum, kalp erimeden onları eritebilecek mi, yoksa kapıların kanat gıcırtılarını duymadan kendini bir çılgın gibi yerlere mi atacak?

Senin dışındakiler, bazen gözyaşına boğulur, bazen de gülümseyişlerle aydınlanır. Fakat senin bir gün bile olsa, gözyaşının tuzuyla yıkandığını veya gülümseme şimşeğiyle kısıldığını hatırlamıyorum. Ne kadar da garip bir kaderin var senin!

Fakat ben, senin içinde arzu ateşini; ne Âdem'in Havva'ya, ne fakirin zenginliğe ne alçağın yüceliğe ne de mazlumun intikam almaya duyduğu arzu gibi bir ateşi alevlendirmedim.

Bize verilen ömrü şimdiye kadar sessiz ve barış içinde geçirdik. Yakında da ayrılacağız, çünkü her ömrün bir sonu vardır. Bir de vasiyet yazacakmışım! Ey göz, seni kime vasiyet edeyim?

Seni, sayılamayan ve sınırlanamayan dünyan, gizemli ve anlatılamayan düşlerinle güveye vasiyet edeceğim.

Evet, güveye! Güveye! Güveye!

Affet, ama af dileme!

Ey vicdanımı dinleyip kâinatın vicdanına köprü olan kulak! Doğumundan ölümüne kadar insanın içinden geçenleri, küçük büyük kuşların, çöllerde vahşi hayvanların, meralarda ve ağıllarda otlayan hayvanların, kırlarda haşarat ve sürüngenlerin söylediklerini; dallarında ağaç yapraklarının, yetiştikleri yerlerde otların, havada rüzgâr ve fırtınaların, mecralarında suların, bulutların içinde şimşeğin, yanardağlarında ve depremlerinde

yeryüzünün birbirlerine fısıldadıklarını bana taşıyan mükemmel bir alet olmakla şereflendin. Bana taşıdıklarını anlayıp anlamamam seni uzaktan yakından ilgilendirmiyor, çünkü elçiye zeval olmaz. Ve sen de bir elçisin, hem de ne elçi!

Sana acımamın sebebi, sen ve ben doğduğumuzdan beri bir an bile rahat görmemendendir. Sen ne gündüz ne de gece dur durak bilmeyen bir elçisin. Bana bir dakikada binlerce mesaj taşırsın. Fakat ben, yavaş ve tembelim. Bana getirdiğin binlerce mesajın birden fazlasını nadiren okurum. Hatta bu okuduğumu da çoğu kez gerçek anlamını anlamadan okurum. Buna rağmen sen, ne ümitsizliğe kapılıyor ne pes ediyor ne de azarlıyorsun. Tam aksine bıkmadan, usanmadan işine devam ediyor ve yumuşağı, serti, alçağı, yükseğiyle birçok ses sende toplanıyor. Ama sen, bu seslerden birine bile sıkılmıyor, öf dahi demiyorsun.

Ey kulak! Otuz sene zarfında duyduğun bütün sesleri toplayıp bir ses bombası yapsam, sonra da onu havaya bırakabilsem, deniz onun sesinden ürkmez miydi? Dağlar soğuktan birbirine çarpan dişler gibi birbirine çarpmaz mıydı? Atmosferin katmanları hummalı birinin bağırsakları gibi titremez miydi? Her kafadaki beyin titremez miydi? Kulaktaki her zar şişmez miydi?

Sonra yine işitmeye başladığından şimdiye değin duyduğun her kelimeyi kâğıda döksem ve kâğıdı da yere sersem, dünyayı örtmez miydi?

Fakat sen, önce kendinden, sonra da insanlardan utan! Hatta insanlar, kâğıttakini okusalar, herhâlde kendilerinden utanırlardı. Sözlerin çoğu da onların, benim değil. Bu sözlerin içinde endişe, korku, hüzün, tahtlar, saltanat, taçlar, nefret, kin, kıskançlık, ordular, komutanlar olduğu gibi, müstehcenlik, saçmalık, ahmaklık, iftiralar, küfür, zina, yalan, hile, yağcılık, saraylar, kaleler de var. Yine bu sözlerin arasında namus, temizlik, soyluluk, yücelik kavramları ile güzele, doğruya ve sevgiye özlem de bulunmaktadır.

Aklı şaşırtan ve hayali karıştıran sözler bunlar. Çünkü, iyisi ile kötüsü, doğrusu ile yalanı birbirine karışıyor. Lanet bereketle uyuyor. Ümitsizlikle ümit içiçe. Ölüm hayatla kucaklaşıyor. Zaten oldukça zayıf bir yapın var! Hatta, zarına besmele ve hamdeleyi yazmaya kalksak sığdıramayız.

Gerçekten sen, mükemmel bir cihazsın ve eşsiz bir deposun! Senden daha da ilginç olan ise, işittiklerini ve işitmediklerini duyan Arkaş'tır. Şu anda vasiyetini yazıyor. Acaba seni kime vasiyet etsin?

Güveye! Güveye! Güveye!

Affet, ama af dileme!

Ey Arkaş'ın bağırsakları, içi, organları! Ey mafsalları, kemikleri! Ey derisi, saçı! Ey güvenin delik deşik ettiği yüzü! Sen, ey ayakları, elleri! Ey dili, dudağı! Ey tırnakları, dişleri, beyni ve kanı! Bilmiyorum, Arkaş'ın hayatı olan bir hayatın yapısında hanginiz daha önemli, daha büyük ve daha ilginçsiniz! Hem bina hem de içinde oturan ben iken bunu nasıl bilebilirim?

İçinde sürekli bir hareket ve sürekli bir hayat olan bu bina ne mükemmel! Sonra, binanın içindeki her şeyi işgal edip onu daracık bir yer zanneden insan da ne mükemmel! O, elleriyle, ayaklarıyla ya da düşüncesiyle çalışıyor ve bedeninin geri kalan bölümü de onu unutmayıp kesintisiz olarak görevini yapmaya devam ediyor. Buna rağmen o, bedeninin geri kalan kısmını unutuyor. Her kıl, her tırnak, her hücre ve her kan damlası, gece gündüz görevini yapıyor. Bütün bu organların görevleri, yaşayan bedenin tek bir görevinde dahi, tasavvur sınırını aşacak şekilde bir uyum içindedir.

Allah aşkına ey bedenim, kaç defa birlikte gezdik. Kim katettiğimiz mesafeleri hesaplayabilir? Gökyüzünün ve yeryüzünün nimetlerinden neler neler yedin! Gökyüzü ve yeryüzü de senin nimetlerinden neler yedi? Ne nefesler alıp verdin! Sadece nefeslerini toplayabilsem, onlardan nice deprem ve fırtınalar ya-

ratırdım. Fakat ey bedenim, biz fırtına ve depremler yaratmak için yaratılmadık, bilakis meltemler, serin rüzgârlar ve hayatlar yaratmak için yaratıldık.

İşte ben vasiyetimi yazıyorum. Seni kime vasiyet edeyim?

Güveye! Güveye! Güveye!

Affet, ama af dileme!

Ve sen ey kalp!

.....

Ey kalp, ey kalp!

.....

Ey kalp, ey kalp, ey kalp!

.....

Ey yaratıcının yaratılandaki nabzı!

Ey ezelleri ve ebedleri toplayan!

Ey hüzünlerin ve sevinçlerin gemisi!

Ey ışık ve karanlıkların kaynağı!

Ey gam ve kederin yuvası!

Ey âhların, vahların yatağı!

Ey hayatın beşiği ve ölümün kabri!

Ey şevkin boğazlandığı yer ve ümidin mihrabı!

Ey vehimlerin deposu ve düşlerin sahnesi!

Ey şüphenin kılıfı ve kesinliğin zırhı!

Ey saatlerin, yılların, asırların zili!

Ey körlerin ve görenlerin rehberi!

Ey dünün kulağı, bugünün gözü, yarının basireti!

Ey barışın yumurta bıraktığı ve harbin de bırakılan bu yumurtaya sinesini açtığı yuva!

Ey rahmet kabı ve intikamı mancınığı!

Ey sevinç anında sınırlanamayan feza ve darlık anında iğne deliği!

Ey kâğıdı kan, hokkası kan, harkşeri kan olan kitap!

Ey ilahın testisi ve şeytanın çöplüğü!

Ey melodisi coşkun olan gitar!
Ey doymayan aç, ey kanmayan susuz!
Ey devleri yerle bir eden cüce ve cücelerin parçaladığı dev!
Ey inkârı dua, duası da inkâr olan kul!
Ey bir münzevinin göğsündeki münzevi!
Ey kalp, ey kalp, ey kalp!
.....
Ey kalp, ey kalp!
.....
Ey kalp!
.....
Güveye! Güveye! Güveye!
.....

.....
Günahlarını dertlerinle satın aldım,
Günahların affolsun ve dertlerin kutlu olsun!

Salı

Ey Arkaş, vasiyetini yazman kendin için iyi oldu.Vasiyetin olmasaydı, zenginliklerinin hiçbirini tanıyamayacaktın. Hiçbir şeyinin olmadığını sanıyordun, oysa bütün dünya, senin için çalışıyor ve senin yanında yaşıyor.

Kıskanmayı bilseydin, sana yakışan sadece kendini kıskanmandı. Fakat sen, kıskanmayı bilmiyorsun. Servetin rakamlarla sayılamayacak kadar fazla. Ömrün ne kadar uzun olursa olsun, ondan bir zerre bile tüketemiyecektir. Sana verilmiş olanları veren kişinin, bu vermesinde müsrif ya da cahil olduğunu; senin bunları kullanma kudretin ile onun bunları verme kudreti arasında dengeli davranmadığını; bundan dolayı da o kişinin şeksiz şüphesiz bir ahmak olduğunu, söyleyebilir miyiz? Ey Arkaş, gerçek şu ki seni böyle bir yargıda bulunmaktan sakındırırım.

Ahmak olan sadece sensin. Çünkü sana dünyaları bağışlayanın, sana, dünyayı anlaman ve dünyanın bedenleri ve ruhlarından faydalanman için sadece 30 yıl verdiğini zannediyorsun. Sana edebiyeti değil, dünyayı ve hayatı bağışladığını bilmiyor musun? Yine ölümün neden olduğu ve davet ettiği hafif bir uykunun, ezelden ebede uzanan ömür istasyonlarından biri olmadığını nereden biliyorsun? Ezelî ve ebedî olmayan, ezelî olanı nasıl anlayabilir?

İçin rahat olsun Arkaş. Bugün mezarının bu tarafında yazacağın bir vasiyet, yarın kabrin diğer tarafında sana komik görünecektir. Ölüm uykusu, varlıktan faydalanma yeteneğini kuvvetlendirecek ve gece uykusundan ertesi günü yaşama isteğiyle uyandığın gibi, yeni bir hayata, yeni bir hevesle uyanacaksın.

Cuma

Ey Arkaş, yaratıcı irade sırrının dışında dünyanın bütün sırlarına vakıf olsaydın, şiddetli bir fırtınanın ortasında bir tüy gibi ve zifirî karanlık bir gecenin içinde şaşkın bir şekilde kalakalırdın.

Cumartesi

Çeneyi, burnu ve yanağı düşün. Tut ki onlar değerli bir elçiden kıymetli bir mektup. Tut ki usta bir hocadan iyi bir ders.

Gururunda öyle direndin ki kendini bütün ayıplardan uzak ve kalbini de fesat taşıyan bütün mikroplardan arınmış sandın. Kendini kaderin dostu ve bu yüzden de elemden azade zannettin. İşte, bir dişin! Güneşin batışından doğuşuna, doğuşundan batışına kadar uyku, yemek ve düşünme lezzetini sana zehir ediyor. Bununla da yetinmiyor. Çirkin olan yüzünü daha da çirkinleştiriyor. Yanaklarını davul gibi yapıyor. Gözünü kör edecek kadar şişiriyor.

Bir dişin sana isyan etti ve bütün düşüncelerini allak bullak etti, asabını harap etti, hayallerini bozdu, sabrın tükendi, iraden felce uğradı, gururunu yerle bir etti. Onun dışındaki bütün dertlerini unutturdu. Öyle ki bedeninin a'sı ve z'si, fikrinin ekseni, merkezi ve dairesi o oldu. Dahası, sanki çenende önemsiz sadece bir kemik parçası; beynini kemiren, sinirlerini bozan, zehirini kanının hücrelerine akıtan, kalbinin çevresini sarıp sıkıştıran

yüz çeneli bir yılan! Yardım istiyorsun, ancak diş kerpeteninden başka yardım eden yok!

Düşüncesi, yeryüzü ve gökyüzünün gizemlerini araştırmaktan bıkan, hayali devamlı ezel ile ebed arasında dolaşan ve bedeni de en basitinden, diş şeklinde dizilmiş bir avuç kemik parçasından meydana gelen garip bir bileşim olan birinin dişinden yardım istemesi trajikomik değil mi?

Vahşi hayvanları evcilleştirenin, dağları paramparça edenin, fırtınayı dizginleyenin, denizin karanlıklarına boyun eğdirenin, şimşeği itaatkâr hâle getirenin, bir dişinin ağrısını dahi dindirememesi, ona meydan okuyup öç alamaması ve onu dayanılamayacak acılara av olarak terk etmesi garip değil mi?

Arkaş, bedeninin yapısına ortak olup yıllar boyu sana en iyi şekilde hizmet eden bir dişin, bugün bedendeki ortaklıktan vazgeçip düşman askerlerinin saflarına katılmasını, sonra da iyilik yaparken kötülük yapana dönüşmesini düşünsene! Ona kötü davrandığına dair sende ufacıcık bir şüphe var mı? Fakat sen, ona ne zaman, nasıl ve nerede kötülük ettiğini bilmiyorsun. İşte, bu yüzden acı, bilmediğini öğretmek için geldi sana. Acı ile kendi kaderini çizen sen! Kaderin elindeydi, oysa şimdi kaderi kınıyorsun.

Dişindeki kurtçukları ters yüz edip onları kemirmekten menedecek, düşüncelerini kontrol altına alıp onları acıdan kurtararak rahata kavuşturacak, dişine emredip onu sağlam ve sağlıklı bir hale getirecek olan yaratıcı iraden nerede, ey Arkaş?

Arkaş, madem ki iraden, bedenini arzuna göre yönlendiremiyor, o zaman bil ki sen ve aradığın bilgi arasında her karışı şaşkınlık ve ıstırapla dolu dağlar var. Eğer aradığın bilgi sende olsaydı, ne yer ne içer ne bir işe niyetlenir ne onu uygular ne hayal eder ne de dişine kurtçuğun gelmemesini, başının ağırmamasını, organ, et ve kemik hücrelerinin ve kan damlalarının arasında en küçük bir bozulmanın olmamasını isterdin!

Fakat sen, hâlâ cahilsin. Hem de ne cahil! Sadece bilgiye olan açlığın, seni ıstıraptan kurtarmaya yetmez. Derin düşünme de seni kurtarmaz. Dili korumak, etin ve kanın direncini kırmak, kalbi erdemliliğe, kanaat ve hoşgörüye alıştırmak, ıstırabı hafifletici şeylerdir; fakat bunlar ıstırabın yıkamayacağı sağlam kaleler değildir. O kale, sadece bilgidir.

Ey Arkaş! Cehaletin bulunduğu her yerde ıstırap vardır ki o da uyarıcıdır, müjdeleyicidir. O, akıllı insanların öğretmeni ve düzeltmenidir. İş işten geçtikten, kurtçuklar dişini deştikten sonra, sana ders veren ıstırabın ne faydası olur ki Arkaş!

Ders almanın vakti yoktur. Bugün faydalanmadığın bir dersten, daha sonra faydalanacaksın.

Eğer ıstırap, acı çekene ders veriyorsa Arkaş, hayatı bitmek üzere olan birine acıların ne faydası olabilir? Onunla mezarı arasındaki kalan süre, acıdan ders alması için gereken süreden daha kısadır?

Sadece bunda bile ders alanlar için büyük bir ibret vardır. Acı, meyvesi bilgi olan bir ağaçtır. Bilgi ise, bir yolcunun bir seyahatin sonundan bir başka seyahatin başlangıcına kadar faydalanması gibi, acı çekenin de bugünden yarına faydalandığı bir rızıktır.

Beşikle mezar arasında insanlara ders veren yetkin bir öğretmen olan ıstırabın, insanları mezarın kenarına götürür götürmez, olgunluğunu ve ustalığını yitirip bunayacağını ve onlara kesinlikle faydası olmayan dersler vereceğini mi sanıyorsun?

İyi bir rızık, acıdan damıtılarak elde edilen bilgidir. Ölmekte olan birinin doğumu ve ölümü arasındaki yolculuğunda elde ettiği her şeyde bilgelerin bilgesi olan hayatın, o kişinin ölümü anında, bilgeliğini kaybedip ona gereksinim dışı ve yolculuğunda gerek duyulmayacak bir şey vereceğini mi zannediyorsun?

Ölenin, yolculuğa çıkmadığını, kabrin bir tarafındaki üzüntülerinin kabrin diğer tarafında ona faydasının olmayacağını

bilmiyor musun? Aksine iş böyle olmasaydı ey Arkaş, senin ya da herhangi bir insanın veya herhangi bir şeyin en küçük bir anlamı olmazdı. Anlamı olmayan bir ölüm tarafından yok edilen bir hayatın ne anlamı olabilir ki?

Öyleyse, "Hoş geldin, sefa geldin ey ıstırap!" diyebilir miyiz?

Hayır, hayır, tam aksine ıstırap uzak olsun demeliyiz. Yüzü sevilen bir yüz, tadı da hoş bir tat değil.

Acı senin hem arkadaşın hem düşmanın olabilir mi?

Evet, evet. Onunla düşmanlık etmek için dostluk kurdum. Onu uzaklaştırmak için ona yakınlaştım. Onu yok etmek için besledim. Keşke insanlar acıya olan düşmanlıklarından başka düşmanlıklarını unutabilseler! Keşke acıyla olan savaştan başka bütün savaşları bıraksalar! Ve keşke, acıdan bilgiyi istediklerinde amaçları acıyı bilgiyle yok etmek olsa! Fakat insanlar kördür. Kaderle savaşıyorlar, oysa onların kaderleri kendilerinden ve kendi ellerindedir. Ne var ki bunu bilmiyorlar!

Çarşamba

Dua et Arkaş, dua et! Kafandaki ve kalbindeki karmaşa, ancak dua ile geçer. Kafanda ve kalbindeki bu karmaşa, öyle bir duruma geldi ki sanki kafan ve kalbin, senin değil. Acaba geçici bir hayal sana görünüp de akli dengeni bozuyor, vicdanını ele geçiriyor ve kalbinin derinliklerine mi iniyor da sen ona boyun eğip teslim olmaktan başka bir şey yapamıyorsun?

Fakat bu bir hayaldir, ama diğer hayallere benzemez. Her bir ilmeğinden bakire bir dişinin cazibesi fışkıran erguvan renkli bir geceliğin içindeki genç bir kızın hayali, bedenimin her tarafına öyle işlemiş ki sıcaklığının her damla kanımda, derimde, kirpiklerimde, kaşlarımda ve her yerimde depreştiğini hissediyorum. Sonra da onun, beni her taraftan saran dalgalara benzediğini fark ediyorum; hâlâ benimle ve baştan aşağı beni sarmış durumda. Birden kızı yakıp sonra onunla birlikte tek bir fırında beraber yanmaya ve bir solukta ezeliyeti ve ebediyeti yaşamaya sonsuz bir istek duyuyorum ve azgın bir şehvete kapılıyorum.

Boyu aynı, yüzü aynı, saçı aynı, göğüsleri aynı ve avucu aynı, boğazı da aynı. Ancak ne bir yaradan ne bir kandan hiçbir eser yok. Tam aksine o parlak bir fil dişi gibi. Gözlerine gelince, aynı gözler. Fakat içlerindeki hüzün, fethedilme ve olgunlaşma arzusu kokusunu etrafa yayan bir dişilikle peçelenmiş.

Karanlığın içinden bana nasıl göründüğünü ve nasıl dokunup da bedenimi ateşe verdiğini bilmiyorum. Ona nasıl hitap ettiğimi ve onun bana nasıl hitap ettiğini de bilmiyorum. Hangi güçle önünde diz çöktüğümü de bilmiyorum. Hatırladığım tek şey, gözlerimi elleriyle sildiği, sonra da önüme, "Sevgimi ellerimle kurban ettim. Çünkü bedenimin tahammül edebileceğinin ve ruhumun arzulayabileceğinin çok ötesindeydi," cümlelerinin yazılı olduğu katlanmış bir kâğıt parçası koymasıydı. Sonra karanlık onu yuttu.

Keşke karanlık, beni de onunla yutsaydı. Çünkü beni benden aldı götürdü ve artık bugün ben, ben değilim.

Dua et Arkaş, dua et!

Perşembe

Şin'in bugün yeni bir üzüntüsü var. O da kızlarından birinin evlenmesi. Dört kız kardeşten üçüncüsü... İkisinin evlilik zamanı geçmiş, evde kalmış. Bu ise, kaderinin ablalarınınki gibi olmasını istemiyor. Bunun için de kendisine gelen ilk kısmetini hiç tereddüt etmeden kabul etti. Kendisine gelen ilk kısmet, biri erkek olmak üzere üç çocuklu dul bir erkekti. Ondan yirmi sene önce dünyaya gelmişti. Sinirlerinin, ciğer ve böbreklerinin zayıflığından hemen hemen çalışamayacak durumdaydı. Servetine gelince, toplum geleneğine göre bir kadına koca olabilecek bir erkek olmasından başka bir şeye sahip değildi.

Bunlar, bu sabah Şin'den öğrendiğim şeylerdi. İkimiz yalnızken bana, "Allah belanı versin Arkaş! Anne ve babanın kıymetinin olmadığı ve çocukların kendi arzularına göre hareket edip anne-baba tarafından yapılan en küçük bir müdaheleye bile katlanmadıkları bu zamana lanet olsun! İşte, kızlarımdan biri! Aslını faslını bilmediğimiz garip bir adamla evlenmeye karar verdi. Durumunu bize danışmıyor. Tam aksine sanki biz yokmuşuz gibi bildiğini okuyor. Adamı araştırdığımızda dul ve malulen emekli olduğunu öğrenip onu azarlayarak evlenmesine mâni olmaya kalkınca bize küfür ediyor, bizi cahillikle ve barbarlıkla suçluyor. Sonra da bizi küçük görererek dudak büküyor. Ve durum az veya çok bizi hiç ilgilendirmiyormuşçasına evlilik hazırlıkları yapıyor. Bundan daha kötüsü, benden ya da annesinden para istemeye de tenezzül etmiyor. Şanın artsın ey Arkaş, sen bu işe ne diyorsun?" dedi.

Benden bir cevap alamayınca tekrar konuşmaya başladı:

"Allah belanı versin Arkaş! Sen ne kavga ne barış yapabilir ne danışılabilir ne bir işi yerine getirebilir ne sevinci ne de üzüntüyü paylaşabilirsin. Eğer dilsiz olmasaydın, kızıma koca olmanı kabul edecek ve Arkaş olduğunu unutacaktım. Fakat sen dilsizsin." Biraz sessiz kalıp düşündükten sonra, "Bekâr dilsiz, hemen hemen çalışamayacak durumda olan bir dul erkekten daha iyidir. Ben, seni kızıma koca olarak kabul edersem, kızımın karın olmasına razı olur musun?"

Dua et Arkaş, dua et! Şin için dua et! Evlilik, gelenek ve töreleriyle ilgili kim Şin gibi değil ki! Dahası insanların hemfikir olduğu diğer gelenek ve törelerde de öyle.

Nice kitap var ki sahibini öldürmüştür! Nice yaratılan var ki yaratıcısını yerle bir etmiştir! İnsanları da farkında olarak ya da olmadan gelenekleri öldürüyor ve töreleri yerle bir ediyor.

Pazar

Senharib'i görmeyeli bir hafta oldu. Hakkında çok endişelendim, fakat bu endişeme makul bir neden bulamıyordum. Adam, ne arkadaşımdı ne akrabamdı ne de kalbimde benim ona beslediğim sevgiden bir nebze bana gösteriyordu. Tam aksine benden nefret ediyor, kin ve nefretle bana bakıyordu.

Senharib'e olan endişemi artıran bir diğer şey ise, iki gün önce kahvede iki müşteri arasında onunla ilgili duyduğum konuşmaydı.

Beriki: Ne oldu Senharib'e? Kahvehaneye gelmiyor artık. Pokeri bir gece bile kaçırmazdı. Hep kaybettiği için acaba iflas mı etti? Gerçekten çok ender durumlar dışında onun kazandığını da hiç görmedim.

Öteki: İflas mı? Senharib iflas edene kadar kurtların pireleri, otlakların da çekirgeleri tükenir. Dış görünümü seni yanıltmasın. Adam büyük zenginlerden. Ne ben ne de başkaları onun kendisini fakir göstermesini anlayabiliyoruz. Derin bir sır o! Daha doğrusu sır dolu.

Beriki: Durum senin dediğin gibi olsaydı, şehrin en adı semtlerinden birinde basit bir odada oturmazdı.

Öteki: Tam aksine durum benim dediğim gibi. Son model bir araba satın aldığını biliyor musun?

Beriki: Arabaya ne gereksinimi var! Onun ne mağazaları var ne de ailesi. Onu ne oyun ne de eğlence ilgilendiriyor! Üstündeki elbiseyi bir taksi şoförü bile giymez. Zengin bir araba sahibi nasıl giyer?

Öteki: Sana adamın muamma olduğunu söyledim. En küçüğü ve en adisi olmasına rağmen, bütün kahvehaneler arasında bu kahvehaneyi niye seçtiğini biliyor musun?

Beriki: Neden?

Öteki: Çünkü Arkaş, burada çalışıyor.

Beriki: Bunun Arkaş'la ne alakası var?

Öteki: Bu da bir sır. Bir defasında bana, özellikle Arkaş gibi insanların hâl ve hareketlerini incelemeye çok meraklı olduğunu söyledi.

Beriki: Fakat o, anladığım kadarıyla Arkaş'tan nefret ediyor.

Öteki: Tam aksine, onu seviyor ve ona şefkat besliyor. Fakat Arkaş'ın, kendisini araştırdığını anlamaması için kendisini ondan nefret ediyormuş gibi gösteriyor.

Beriki: Garip bir durum!

Öteki: Evet, garip. Dünya da garipliklerle doludur.

Beriki: Kahvehaneye gelmemesinin nedeni ne acaba? Biliyor musun?

Öteki: Bilmiyorum. Belki de yeni arabasına alışmaya çalışıyordur. Veya bir araba kazası geçirmiştir. Ya da bilinmeyen bir

yere gitmiştir ve dönmeyecektir. Eğer şehirde ise ve sağ salim ise, kesin onu yakında görürüz.

Nitekim böyle de oldu. Bugün öğleden sonra Senharib kahvehaneye geldi ve gece yarısına kadar oturdu.

Son model bir araba kahvehaneye doğru yavaş yavaş gelirken, ben kapıda duruyordum. Arabayı kendisi sürüyordu. Arabadan inip içeri girince, Şin ve müşterileri gibi onun görünüşüne ben de şaşırmıştım. Özenle dikilmiş gri renk bir elbise giymişti. Sol eline beyaz, yumuşak bir eldiven giymiş ve avucunda da sağ elin eldiveni vardı. Saçları jöleli ve parlaktı. Yüzü de parfümerilerdeki en pahalı makyaj malzemeleriyle süslenmişti. Saçından hoş, iç açıcı bir parfüm yayılıyordu. Onu koklar koklamaz, başımın döndüğünü hissettim ve sanki kahvehane muhteşem bir saraya dönüşmüştü. Ve ben de sanki bu sarayı, bütün kapılarını, pencerelerini, eşyalarını ve süslerini önceden tanıyordum.

Bundan daha garibi, gözlerim yeni elbisesiyle ve yeni arabasıyla Senharib'e ilişir ilişmez, uzun zamandan beri onu tanıdığım hissine kapıldım. Sanki gömleğimi tutmuş, bana yapışmıştı. Fakat bu, nerede nasıl ve ne zamandı? Hatırlamıyorum.

"Hatırlamıyorum," diyorum. Senharib'den yayılan parfüm, bana sanki bir şey hatırlatıyordu. İşte, o koku! Senharib ve arkadaşları bir saat önce kahvehaneden ayrıldılar, burnumu gıdıklıyor ve düşüncelerime canlılık veriyor. Bazen bana yaklaşıyor, bazen de uzaklaşıyordu. Sanki beynimin derinliklerinde kaybolmuş bir kelime imiş gibi devamlı beni ayartıyor ve bana eziyet ediyor. O kelimeyi dudaklarda ve dillerde hissediyoruz. Harflerini hissediyoruz. Neredeyse hareketini işitiyoruz. Fakat bize direniyor ve biz de harflerini bir kelimeye ve heceye dökmekten aciz kalıyoruz. Sıkılıp aramaktan vazgeçtikten sonra, en küçük bir sıkıntı duymadan lütfederek bize geri geliyor.

Belki de bugün Senharib'den bana yayılan koku, hemen hemen bütün dikkatimi dağıtıyordu. Ve belki de bu koku, beynim-

deki kapalı kapıyı bana en ufak bir yorgunluk vermeden açıyordu. Ve belki de bu kapı açılırsa, ardından birçok kapı açılacak. Bugünlerde kafamda birçok kapalı kapının, sanki açılmak üzere olduğunu neden hissetmeye başladığımı bilemiyorum.

Burada daha da garip bir durum söz konusu. Mutlaka bir anlamı olmalı, fakat ben bilmiyorum. Senharib, kahvehanenin diğer müşterileri gece yarısı kahvehaneden ayrılmadan önce, habersiz ve izinsiz ahşap bölmenin ardındaki odama girdi. Masamda oturmuştum, kafam ellerimin arasındaydı ve fikrim de gözlerimin önündeki perdeyi açmaya çalışıyordu. Ne bana selam verdi ne de baktı. Kaybolmuş bir şeyi arayan veya bir müzede eserleri inceleyen birisi gibi, odayı kontrol etmeye başladı. Birkaç dakika sonra da girdiği gibi çıktı. Arkaş, geçmişte dediğim dedik birisi değildin. Şimdi de olma!

Pazartesi

Bugün Senharib'in dün gece odama girişinin sebebini anladım. Bu sabah, kapının arkasında beyaz, katlanmış bir kâğıt parçası buldum. Onu yerden aldım ve açtım. İçinde ne okudum biliyor musun?

"Sevgimi ellerimle kurban ettim. Çünkü, bedenimin tahammül edebileceğinin ve ruhumun arzulayabileceğinin çok ötesindeydi."

Ey Allah'ım, ey sağırların, körlerin ve yalnızların ilahı! Ey sırların ve gizemlerin ilahı! Nedir bu muamma? Nedir bu bilmece?

Ne oluyor bana? Bu sözü birkaç gün önce "o" söylemişti bana. Şimdi de Senharib söylüyor.

En garibi de Senharib'in getirdiği kâğıt ile onun getirdiği kâğıdın renk, büyüklük ve içerik bakımından aynı olmasıydı. Bundan daha da garibi, yazının aynı olması ve ikizlerin birbirine benzediği gibi benim yazıma benzemesiydi.

Bu muammaya bir çözüm ararken neredeyse başım çatlayacaktı. Yoksa her ikisi de rüya mıydı?

Kendine gel Arkaş! Ne o zaman rüyadaydın ne de şimdi. Fakat bunlar, geçmişin karanlıklarından sana yürüyen olayların gölgesidir. Ancak senin davetinle ve hayatında ona son derece muhtaç olman yüzünden sana doğru gelmekte. Aramızda med ile cezirin, ok ile hedefin arasındaki gibi bir bağ var. Durum böyle olmasaydı, kesinlikle sana gelmezdi.

Hiç bu kâğıdın, niye başkasına değil de sana geldiğini sormak aklına geldi mi? Onu kendine çektiğin için sana geldiğini görmüyor musun? Onu teşekkür ederek kabul et ve bir an olsun onu düşün. Bugün, onun anlamını anlamasan bile, yarın mutlaka sana aşikâr olacaktır.

Kendine gel Arkaş! Metin ol, dikkafalı olma! Bırak ne olacaksa olsun! Ne sen günleri bir an geçebileceksin ne de onlardan bir an geri kalacaksın. Gel, bugünün işini yarına bırakma.

Salı

Bugün bayram. İşçi Bayramı. Arkaş da bir işçi, fakat bayram onun bayramı değil.

Peki, hangi gün senin bayramın Arkaş? Yeryüzündeki bütün insanların arasında bir tek senin bayramın yok. Tam aksine, sadece sana her gün bayram. Her gün sana yeni hayaller, yeni duygular getirmiyor mu? Onların hiç bitmemesi ne güzel! Acaba bayram, sayılamayacak kadar çok olan dünya nimetlerinin birinden dahi olsa faydalanmaktan başka bir şey mi? Bütünüyle varolmak ne güzel! Bütün dünya nimetlerini kim bir güne, bir seneye, bir ömre ya da binlerce ömre sığdırabilir ki!

Şüphesiz onlar, bir gözün, bir kulağın, bir burnun, bir cebin ya da bir karnın içine sığamayacak kadar çoklar!

Bununla birlikte, insanların bayramları, göz, kulak, burun, cep ve karın için olan bayramlardır. Bu bayramlar, ister bir peygamberin doğumu veya ölümü ya da bir velinin şehadeti dolayısıyla kutlanan ya da bugün kutladıkları bayram olsun ki o da işçi bayramıdır, hepsi de insanların kalplerini, fikirlerini ve bedenlerini kutladıkları bayramdan alıkor.

Kahvehaneye gelen giden çoktu. Sabahtan gece yarısına kadar birçok müşteriyi gönderiyor ve karşılıyorduk. Şin'in cebi gittikçe şişiyor, gözleri de güldükçe gülüyordu. Ağzı kulaklarına fiyonk oluyordu. Bayram onun bayramıydı. Daha doğrusu, cebinin, gözünün ve dilinin bayramıydı. Fakat sahip oldukları yaratıcı çalışma nimetini ne o ne de herhangi bir müşterisi bir kelime ile de olsa anmadı. Tam aksine, bütün yaptıkları ve söyledikleri, o nimete nankörlük yapmak ve kabul etmemekti. Çünkü Şin yıkıcıydı, yapıcı değil; yok ediciydi, yaratıcı değil; öldürtücüydü, can verici değil!

Ey sapan, kazma ve tırpanın kutsallığı!

Ey körük, örs ve çekicin kutsallığı!

Ey balta, testere ve keskinin kutsallığı!

Ey dokuma atölyesi, iplik ve dokuma tezgâhının kutsallığı!

Ey kâğıt, hokka ve kalemin kutsallığı!

Ey ormanları ve toprağı kazıp gemileri suda ve havada yürüten nimet!

Ey şimşeğe gem vurup onu düşünmeye vesile, göze ışık yapan nimet!

Ey yaratıcı çalışma nimeti, ey en büyük nimet! İnsanları ve cehaletlerini affetmeyecek misin? Çalışanı ve çalışmayanı, çalışkanı ve tembeli, iyimseri ve kötümseri, inananı ve inanmayanı, müsrifi ve tutumluyu affet! Mazeretleri olmadan ve de çalışmanın onurlarını düşüreceğini, şereflerine halel getireceğini düşünerek çalışmayanları affet! Onların hepsini affet! Çünkü onlar, bugüne kadar hangi kutsal nimetten zevk alacaklarını öğrenemeden senden faydalanıyorlar.

İnsanların kaç kere, "Keşke tarlada bitki, havada kuş, çöllerde yılan ve denizlerde balık olsaydım!" dediklerini duydum.

İstekleri bitmedi mi? Onlar yaratıcı çalışma nimetine sahipler de keşke çalışmasaydık diye mi temenni ederler? Onlar onun, diğer varlıklara değil de insanlara has bir nimet olduğunu, insanı Allah'a yaratma gücü sınırlı olan varlıktan yaratan ve

bu gücünün sınırı ve sonu olmayan Varlık'a yükselten merdiven olduğunu bilmiyorlar mı? Ve yine onlar bilmiyorlar mı ki yaratıcı çalışma insan ile kâinat, insan ile insan arasında kuvvetli ve en kalıcı bağdır ve yine çalışma, içinde bütün insanların eridiği bir potadır. Çünkü insanlar, kalabalık olmalarına rağmen, tek bir beden ve tek bir ruhtur. Onlar ideal bir insan bedeni ve ruhudur. Çalışmaları farklı olsa da aynıdır. Ve o da ideal bir insanın çalışmasıdır.

İşte, ben, bilinmeyen Arkaş sessizliğe bürünmüş ve yirminci asrın başlarında küçük bir Arap kahvesinde çalışan Arkaş! İşte, ben, örnek olarak bütün işçileri ödüllendirmek istesem, ne ile ve kimi ödüllendireceğimi bilemezdim.

Ekip biçip de yememi, dokuyup dikip de giyinmemi; harfleri, matbaayı ve kâğıdı bulup da öğrenmemi, okumamı ve yazmamı sağlayanları; gecenin karanlığını yok edip onu aydınlatanları; gemileri ve arabaları hareket ettirip bir yerden bir yere gitmemi sağlayanları ne ile ödüllendireyim?

Bana ne oluyor da işçilere kıymet verilmezken, ben onları kendimden kabul ediyorum? Yaratıcı çalışma, etimi ve kanımı onların et ve kanlarıyla, düşünce ve duygularımı onların düşünce ve duygularıyla karıştırmışken, ne hakla bedenimin insan bedeni, ruhumun da insan ruhu olmadığını söyleyebilirim? Bunun için dilim sadece benim değil! Gözüm de sadece bana ait değil!

Ey dünyayı altını üstüne getirenler!

Günlerini ve düşlerini karanlıklara ve topraklara gömenler!

Gülümsemelerini ve gözyaşlarını yol ayırımlarına saçanlar!

Ümitlerini kalplerinin kanından emenler!

Kayaları ve dikenleri kemikleriyle doyuranlar!

Arzularını mürekkep hokkalarına ve gökkuşaklarına saçanlar!

Ömürlerini dalgalar ve kumlar üzerine yayanlar!

Ey banka ve fabrika kafeslerinde hapsolunanlar!

Gözlerini ve kulaklarını kayıt defterlerinin derinliklerine gömenler!

Beyinlerini kırmızı ve siyah rakamlarda eritenler!

Ey şarkıları tekerleğin cızırtısına ve arzuların çığlığına benzeyenler!

Ve dansları, banknot ve madenî paraların dansını andıranlar!

İşleri ne ve nerede olursa olsun, ey küçük-büyük, erkek-kadın çalışanlar! İşte, burada küçük bir kahvehanede elini size uzatmış, kalbini size açmış, işin kıymetini bilen ve yaptıklarınızı kutsayan zavallı bir işçi var.

Çalışmanın değeri nedir?

Çalışmanın değeri, ömürlerden ortaya çıkan ömürler, umutlara zemin hazırlayan umutlar ve hedeflerle birleşen hedeflerdir. İnsanın, kayıtsız şartsız istediğini yaratabilmesi için durmaksızın çalışması gerekir.

İnsanın varoluşundan ve içinde nice ömürler barındıran bir kumaşın ipliklerinin kaynaşması gibi, organlarının birbirine kenetlenmesinden bugüne değin yaptığı çalışmaların değeri parayla ölçülemez. O bütün değerlerin üzerindedir. Bütününe fiyat biçilemeyenin her bir parçası da fiyat biçilemeyecek kadar değerlidir. Hangi insanın hayatı insanlığın çalışmalarının bir parçası değil ki!

Her şeye, her işe ve her insana farklı fiyat biçen insanlara acıyorum. Çünkü fiyat biçilemeyen, listelere, denklemlere ve anlaşmalara sığmayan hayat, onlarla alay ediyor. Kalpleri tedirgin, düşünceleri karışık, sinirleri gergin, kinleri dipdiri hale gelir; şehvetleri uyanır, kazanları kaynar, içindeki pislik kaynayıp taşar ve insanlık için çalışanlar tek bir hedef uğruna çalıştıklarını unutup birbirleriyle savaşmaya, tartışmaya, birbirlerini boğazlamaya başlar. Ve birden tırpan kılıca; kazma tüfeğe; kalem topa; mürekkep baruta; söz kurşuna ve yine birden binalar harabeye; ışık karanlığa, hayat da kıpkızıl bir ölüme dönüşür.

İnsanlık, yetkilerini bana verseydi, o yetkilerle en modern bir şekilde düzenlenmiş, en iyi şekilde eğitilmiş ve insanın yeryüzünde yaşamını kolaylaştırmak için ürettiği en modern silahlarla donatılmış bir ordu kurardım. Bu ordu ile yeryüzünde

rastgele bir savaş açar, uzağı yakın eder; bilinmeyen yerlerini ortaya çıkarır; dağlarını, engebelerini ve çöllerini yerle bir eder, pınarlarını fışkırtırdım. Çıplak yerlerini orman, bahçe ve bitkilerle donatır, verimsiz yerlerini verimli hale getirir, her tarafına çiftlikler, köyler kurar; sınırları ve setleri kaldırıp insanlara şunları söylerdim:

"İstediğiniz gibi davranın! Ellerinizin ürettiği güzel nimetlerden yiyin, için! Kâr da sizin, zarar da. İki durumda da eşitsiniz. Yaratıcı çalışmanın hizmetinde ve onun bayrağı altında bir ordu olduğunuz sürece, hiçbiriniz ne yediği ne içtiği ne giydiği ve nerede oturduğu ile ilgilenmesin. Bunların hepsi içinizdeki yaratıcı kuvvet, yeryüzünün ve gökyüzünün size olan şefkati sayesinde vardır."

İnsanlar, niye birbirleriyle savaşacakları yerde, birbirleri uğruna savaşan askerler olmuyor? Hizmet niye mecburi olmuyor da iş saatleri gündüz uzayıp gerektiğinde kısalarak kimi için çok, kimi için daha az oluyor? Sonra niye okullara, hastanelere, fabrikalara, nerede olurlarsa olsunlar, işleri ne olursa olsun, işçilerin bulunduğu her yere gitmiyor, işçiyi ve yaptığı işi yücelten, kolaylaştıran, destekleyen ve ona rehberlik edecek bütün çareleri araştırmıyorsun? İnsanların elleri, fikirleri ve kalpleri bir işte birleşip, bu işin ürünleri ordunun karavanasının askerlere dağıtıldığı gibi, eşit olarak herkese dağıtılırsa rekabet, kıskançlık, kavga ve didişmek için ortada ne sebep kalır ki!

Ne var ki insanlar yine de akıllanmıyor. Yardımlaşacaklarına birbirleri ile uğraşıyor ve arzın ve semanın bereketlerinden ellerinin ürettiklerinin onca bolluğuna rağmen savaşıyorlar.

Ey yaratıcı çalışma nimeti, ey en büyük nimet! Arkaş'ı ve bütün insanları affet, bizi nimetlerine layık kıl.

Perşembe

Bu gece başıma gelen bu sarhoşluk da ne! Onu hangi sözlerle tanımlayabilirim ki? Her türlü vasıftan yüce! Keşke hiç ayılmasaydım.

Ne ile ve nasıl sarhoş oldum? Bilmiyorum.

Belki de "varolma sevinci" dedikleri şey, güneş ışınlarının billurdan bir küre üzerine düşüşü gibi, ansızın üzerime düştü ve kendimi şeffaf, sıcaklık ve ışıkla dolu, et ve kemikten soyunmuş, zaman ve mekândan azade bir varlıkmışım gibi, hissettim Ben, ben değildim sanki. Sanki kâinatın görünen ve görünmeyeni benim içimde ve ben de onların içinde erimiştim. Güneş, ay ve yıldızlar benden, ben de onlardanım. Onlar benim içimde, ben onların içindeyim. İlginçlikleri ve harikuladelikleriyle yeryüzündeki her şey de böyle.

Her şey tarif edilemez bir sevgi ile birbirine kenetlenmiş. Bu sevgiyi hissediş ne bir tarife ne de bir sınırlamaya sığar. O, mutluluğun ta kendisi. Dahası mutluluklar üstü bir mutluluk. Hiçbir fikrin ve hayalin kanat çırpamayacağı, eteklerine ne hüzün ne şüphe ne de keder silüetinin erişemeyeceği bir mutluluk.

Kendimi unuttum. Bilmiyorum acaba bu unutkanlığım bir dakika mı, bir saat mi, yoksa bir asır mı sürdü? Keşke sonsuz bir unutkanlık olsaydı.

Eğer hayatımda o dakikadan başka bir hayat yaşamasaydım, onu tam bir hayat kabul edecektim.

Ve eğer hayatım, beni o dakikaya götüren dikenlerle dolu yoldan başka bir şey olsaydı, ona razı olur ve onu bana bağışlayan Allah'ı kutsardım.

İnsana, kendini unutturacak kadar bir güzelliği olan hayatı kutsadım.

Ey hayırlı Arkaş, belki de dün gece sana birden gelen ve kendisiyle varolma sevincini tattığın unutkanlığın, ebedî unutkanlığı müjdeleyen uzun ve derin bir unutkanlık olmadığını nereden bileceksin ki!

Allah'ım, beni bana unuttur!

Cumartesi

İki şey arasında farkın büyüklüğünü anlatmak için insanlar "yeryüzü ile gökler arasındaki fark kadar" benzetmesini yaparlar. Benim bugünkü hâlimle iki gün önceki hâlim arasındaki fark, yeryüzü ve gökyüzü arasındaki farktan çok daha büyük.

Arkaş'ı unutmuş ve varolma sevincini tatmıştım. Bugün ise Arkaş dışındaki her şeyden habersizim ve sadece şaşkınlık ve ıstırabı tadıyorum.

Allah'a yemin olsun ki şu insanoğlu hem ne geniş hem de ne dar! Görüş alanı hem ne uzak hem de ne yakın! Düşünüşü hem ne hızlı hem de ne yavaş!

Bugün bir ıstırap, bir huzursuzluk ve bir endişe var üzerimde. Eğer birisi bana nedenini sorsa, cevap veremezdim herhâlde.

Sanki elekçinin elediği bir avuç buğday, toz ve toprağım. Ya da sanki altında ateş yanan ve içinde çakıl taşından başka bir şey bulunmayan bir kazan.

Önceleri, yalnızlıktan sıkıldığım vakit, sıkıntımı, bendeki bilinen ve bilinmeyen Arkaş arasında paylaştırırdım. Oysa bugün, bilinmeyen Arkaş, beni iyice yordu. Dahası, bilinmeyen Arkaş'larla ilgili içimdekileri saymaya kalksam, sayamazdım. Hepsi sayısız pencereden bana bakıyor. Ne içlerinde birbirine benzer iki yüz var ne benimle aynı dili konuşuyorlar ne dediklerini ne de istediklerini anlayabiliyorum. Kuşatılmış bir kaleyim sanki! Yine sanki bu Arkaş'lar, komutası ve ortak bir hedefi olmayan bir ordu gibi. Her bir asker, kaleyi diğerinden önce ele geçirmek istiyor. Yarış içindeler, fakat işleri karmakarışık.

Ey kuşatmacılar, bu kaleden ne istiyorsunuz? Onu zorla ele geçirip işgal ettikten sonra, orada ne bulacağınızı zannediyorsunuz? Siz, bu virane kalede yıkıntıdan başka bir şey bulamayacaksınız. Ocaklarında da külden başka bir şeye rastlamayacaksınız. Alev ise, Allah'a doğru yol almaya hâlâ devam ediyor.

Orada, kör geçmişin karanlığıyla ve gören geleceğin şimşeğiyle sarıp sarmalanmış birkaç yıl bulacaksınız. O, ne karanlıktır ne de aydınlık ne bilinendir ne de bilinmeyen! Belki de aydınlanmak isteyen bir karanlık, bilinmek isteyen bir bilinmeyen! Adına gelince, Arkaş'tır o...

Saldırın! Saldırın! Ya ben sizin kalelerinizi yıkacağım ya da siz benim kalelerimi.

Cuma

Tek başınayım.

Evet, yalnızım ve dünya üzerinde benden başka kimse yok!

Her şey yok oldu. Dünya, insanoğlu için korkunç bir kabir haline geldi. Fikri, dili ve hayali ile çalışıp didinen insanlar, dünyanın evlerini, yollarını, bağ ve bahçelerini terk etti.

Ne gebe kalıp doğuran ve de emziren bir anne ne emekleyip harfleri doğru dürüst telaffuz eden ve ağlayan bir çocuk ne çalışıp kazanan ve de yuva kuran bir baba var ortada!

Ne denizde bir gemi ne de havada bir uçak ne yollarda bir araba ne bir tren ne de bir kafile!

Ne ibadethanede bir kul ne hastanede bir doktor ne de okulda bir öğrenci!

Ne ormanda bir balta ne üzüm bağında bir tırpan ne tarlada bir kazma!

Ne bir işyeri dumanı ne tekerlek gürültüsü ne de siren sesi!

Ne şiir okuyan bir şair ne resim çizen bir ressam ne de yazan bir yazar!

Ne ağlayan ne gülen ne de şarkı söyleyen!

Ne satan ne de satın alan!

Ne rekabet eden ne de rekabet edilen!

Ne döven ne de dövülen!

Ne savaşan ne de savaşılan!

Her şey yok oldu ve onların yokluklarını gören benden başka da bir şahit kalmadı. Onları ne depremler ne fırtınalar ne vahşi hayvanlar ne böcekler ne de açlık yok etti. Onları harpler ve harplerin doğurduğu vebalar helak etti.

Onları yeryüzünün doğal kaynakları üzerindeki tehlikeler ve şiddetli kavgalar yok etti. İşte! Aç, susuz ve çıplak olarak ölmüşler. Hırslarıyla paramparça olmuş, kinleriyle kendilerini yiyip bitirmiş ve arzularıyla yanmış tutuşmuş olarak ölmüşler. Yeryüzü hâlâ mevsimlerin, asırların, on binlerce bebeğin bitiremeyeceği bereketlerle kaynıyor. İşte dünya, hâlâ şefkatli bir ana etiyle ve kanıyla hesapsız bir şekilde çocuklarını doyuran, edebiyetin kulağına ezel şarkıları mırıldanan, aydınlık kafileler arasında aydınlık yolu tutan, güvercinlerin havada huzurla süzülüşü gibi, kendi ağırlıklarını uzayda taşıyan, kendini verimli ve geniş olarak yaratıp hayat veren iradenin anlayışına ve rızasına bırakan şefkatli anne.

Bu yeryüzü bugün sadece benim mirasım. Bu mirasımı ne yapabilirim acaba?

Yeryüzünün altını ve gümüşü, elması ve yakutu, tahılı ve baklagilleri, meyvası ve etleriyle ne yapabilirim? Sayısız elim, ağzım, burnum, midem, gözüm ve burnum olsaydı, herhâlde çok azını ancak tüketebilirdim. Peki, ya kokusunu, sevgisini ve güzelliğini nasıl tüketebilirdim ki? Acaba dünyada yeryüzünün kokusunu, sevgisini ve güzelliğini bitirebilecek bir şey var mı?

Ey inkârcılar, kalkın mezarlarınızdan! Sizler, dünyayı inkâr ettiniz, ama dünya sizi inkâr etmedi. İşte, Arkaş, yeryüzünün insan neslinden tek vârisi oldu. Sizin için mirasından vazgeçiyor. Onu alın, ancak bölüşmeyin. Çünkü o, herkesindir, sadece bazılarının değil.

Onu bölüşmeye kalktığınız vakit, o sizi parçaladı. O sizin mirasınız olacağı yerde, siz onun mirası oldunuz. Sizin azığınız olacağına,

siz onun azığı oldunuz. Yiyin, için ve doyun! Fakat sadece dişlerinizin çiğnediği ve karnınıza inenle değil, kardeşlerinizin ve ortaklarınızın çiğnediği ve onların karnına inenden de yiyin, için ve doyun! Komşusu acıkmadıkça doymayanın açlığından daha kötü, kardeşi susamadıkça suya kanmayanın susuzluğundan daha eziyetli bir şey yoktur. Hayatını, hayatına dayanak yaptığı kimsenin ölümüyle yaşamaya çalışanın ölümünden daha acı bir şey yoktur. Hangi insan bir başka insanın hayatı için dayanak değil ki! Siz, ancak birbirinizle hayat bulursunuz. Öyleyse başkaları için nasıl yaşamazsınız ki! Hepiniz, hayatı yeryüzünün memesinden emmektesiniz. Emmekte olduğunuz memeyi parçalamaktan nasıl utanmazsınız!

Tek başınayım!

Etrafımda kurucularıyla birlikte yok olmuş medeniyetin harabeleri var. Hatıralarla, fakirlik ve bolluk, zillet ve kibir, hüzün ve sevinç, iman ve küfür, teslimiyet ve isyan, doğum ve ölüm, kanaat ve hırs, haz ve elem gölgeleriyle dolu ne harabeler ama!

Sağır, kör ve dilsiz harabeler! Binlerce kulakla dinliyor, binlerce dille konuşuyor ve binlerce gözle bakıyorlardı. Sanki ölümden başka bir şey duymamış, harabeden başka bir şey konuşmamış ve helaktan başka bir şey görmemişlerdi. Oysa hayatı duymaları, imarı konuşmaları ve kalıcılığı görmeleri gerekirdi.

İşte, burnu havada olan rezil oldu. Yazık ki hâlâ burnu havada.

Gururla yürüyen de unufak oldu! İşte, uzun burçları toprakla boyun boyuna! Kötü yola sapanın günahları ortaya çıktı. İşte, o ve âşıkları, güveye yem olmuşlar.

Zamparanın da bedeni paramparça olmuş, bedeninde çıbanlar ve sivilceler çıkmış, cesedinden irin akmış, etrafa iğrenç ve pis kokular yayılmış.

Rüzgârın tutuşmadığına ve toprağın da kusmadığına hayret ediyorum!

Bak, şarkıcının sesi de hançeresine takıldı. Şarkılarıyla meyhanenin müdavimlerini mest eden çalgı aleti paramparça. Hayret doğrusu! Ne güneş mersiyeler söylüyor ne de ay gözyaşı döküyor!

Yay kırıldı ve insanlar adına mutluluğu yakalamak isteyip de ancak mutsuzluğa sebep olan büyük savaşın yarattığı oklar paramparça oldu. Kuşların, vahşi hayvanların ve sürüngenlerin bayram ya da festival yapmamalarına şaşıyorum. Hayatı düzenlemek için yaratılan el felç oldu. Hiçbir şey o eli, canlılardaki hayatı yıkma duygusu kadar kışkırtmıyordu.

İğrenç medeniyetin defteri âşıklarını da içine alarak dürüldü.

Ey âşıklar, uyuyun! Uyuyun! Siz, aşk belasından henüz uykunun tadını alamadınız.

Uyuyun! Yeryüzünü rahat bırakın ve dinlenin! Sevgilinizin rahatı uğruna kendinizi çok yorduğunuz için rahatlığın tadını henüz alamadınız. Yeryüzü size, sizden çok daha merhametlidir. Fakat siz, yeryüzünün değerini ve uyanıklığın ne demek olduğunu anlayarak uykunuzdan uyanacaksınız.

Uyuyun! Toprakta uyuyun! Belki toprağın toprağa ifşa ettiğini duyar ve anlarsınız.

Kurtların doyamadığı ve uyuyamadığı yerde uyuyun! Belki, kurdun acıkmadığına acıkır ve doyamadığına doyarsınız.

Sessizliğe ve karanlığa bürünmüş olarak uyuyun! Belki, sessizlikteki ilhamın ve karanlıktaki ışığın ne olduğunu anlarsınız.

Uyuyun! Uyuyun! Çünkü uyumayan Arkaş, şarkılarla size ninni söylemekte.

Uyuyun, uyuyun, uyuyun!

Fakat bedenimi bir titreme sardı. Birden kendimi dünya üzerindeki tek insan olarak düşündüm. Ne zaman ki etrafınızdakilerle ilişiğimi kestim ve onlarla konuşmamak için dilimi tuttum, işte, o zaman yalnızlığımı ve sessizliğimi sevdim; fakat yeryüzünde benzeri olmayan bir yalnızlığa düştüm. Yalnızlığım vahşete, sessizliğim hapse, varlığım da sürgüne döndü. Hayır! Daha önce böyle bir sürgün yaşamadım. Kendimi insanlardan uzak ve tabiattaki her şeye yakın görüyordum. Bugün ise, kendimi tabiattaki her şeye uzak, insanlara yakın görüyorum.

Normal mi acaba bu? Bu benim eski gözüm mü? Bu benim eski kulağım mı? Bu benim eski burnum mu? Bilmiyorum. Fakat yeryüzü insansız bir anlam taşımaz ki! Yeryüzü, oynayan, bağrışan, kavga eden ve evdeki her şeyi altüst eden çocuklarla kaynayan bir ev gibi. Ve öyle ki sen, dünyayı canlılık ve hayatla dolup taşan bir ev sanırsın. Fakat bu evde çocuklar olmayınca, içinde hayat da yok gibi.

Hayır! Yeryüzü, üzerindekilerle oyalanan insan olmadan ne anlam ifade eder ki? Çünkü insan kendisiyle eğleniyor, kavga ediyor, çekişiyor, seviyor, nefret ediyor, yapıyor ve yıkıyor. İnsanlar, olgunluklarını henüz ispatlayamamış yeryüzünün evlatlarıdır. Onları, anlayışları ölçüsünde hesaba çekelim, daha fazla değil.

Tek başınayım!

Gece ve gecenin bürüdüğü her şey, gündüz ve gündüzün ortaya çıkardığı her şey benimle. Gündüz ve gecenin sahibine duyulan iman da benimle. Ben, benimle daima insanın ötesine bakan insanlayım.

.....

Bu gece, yeryüzünden insanoğlunun neslinin tükenmesini düşünmek nasıl da aklıma geldi, bilmiyorum. Garip olan da bu hayal bana öyle bir musallat oldu ki ondan kurtulamıyordum. Olan olmuş; yazdığımı da yazmıştım.

Şimdi ise, o hayalin pençesinden kurtuldum ve kendime şunu soruyorum: Nerden geldi aklıma ve acaba bir şeyin hiçbir şeyden gelmesi mümkün mü?

Arkaş, şu anda hayal ettiğin şeyin gelecek zaman haritasına çizilmiş bir gerçek olmadığını, kıvılcımın odunda gizli olması gibi, sende gizli olan gücün, uzak zamanın örtülerini kaldırıp her şeyi gözlerinin önüne sermediğini ve sana her şeyi ilham etmediğini nereden biliyorsun? Acaba sen ve diğerlerinin, yeryüzünün sonsuza kadar insanın meskeni olarak kalacağı ve yine insanın kıyamete kadar insan olarak kalacağı inancına herhangi bir gerekçe bulunabilir mi?

Salı

Bugün kendime sordum:
– Ey nefsim, ne istiyorsun?
– Bilmek istiyorum.
– Neyi bilmek istiyorsun?
– Her şeyi.
– Niye her şeyi öğrenmek istiyorsun?
– Her şeyden azade olmak istiyorum.
– Bilgisiz, özgürlük olmaz mı?
– Tam aksine, kölelik olur.
– Özgürlüksüz hayat olmaz mı?
– Ölüm olur.

Çarşamba

Verimli bir sessizlik.

Perşembe

Kupkuru bir sessizlik.

Cuma

Endişeli bir sessizlik.

Pazartesi

Bugün, gece yarısı denize gitmek için evden çıktım. Meskün evlerden uzaklaşıp karanlık bir sokağa saptığımda, bir araba önümü kesti, içinden iki kişi çıktı ve üzerime atlayarak getirdikleri bir iple ellerimi bağlamaya başladılar. Kendilerine benden ne istediklerini sorduğumda biri, alçak bir sesle:

– Seni istiyoruz. Bir kelime dahi söyleme, dedi.

Bu arada bize doğru gelmekte olan bir arabanın sesini duyunca, beni bırakıp arabalarına koştular ve rüzgâr gibi kaçtılar. Araba Senharib'in arabasına benziyordu.

Allah'ım! Hırsız ve yol kesicilerle ilgili çok şey duymuş ve okumuştum. Acaba sıkıntıya düştüler de başkalarının hayatını sıkıntıya sokmadıkça rahat mı etmiyorlar? Yoksa fakirlik, onları Arkaş gibi fakir insanların servetinden zenginlik elde etmeye mi zorladı? İnsanların dünyası gerçekten garip ve acayip bir dünya!

Pazar

Ey şafak, siyah beyaz bir örtüye sar beni de ne aydınlıkta ne karanlıkta ne aydınlık bir günde ne de kapkaranlık bir gecede olayım. Sen şafakla kutlu oldun, seher de senin sihrinle!

Allah aşkına şafak, söyle bana! Arkaş gece ile gündüz arasında bağlaç olmak zorunda mı? Işığı olmayan karanlık, karanlığı olmayan aydınlık yok mu? Öyleyse, kalbimin derinliklerinden "Bir gün, gündüzün ve gecenin beni içine alamayacağı gün gelecek ve ikisinin de erişemeyeceği bir varlık olacağım!" diye haykıran ses nedir?

Ey özgürlük, yüzünü gördüm ve kör oldum; kokunu duydum ve sarhoş oldum. Yüzün, gündüzün gözünde bıkkın bir halde kaçan bir ışık gibi. Kokun da gecenin kalbinin bir benzerini duyamadığı bir misk gibi. Yüzünü bir kez gören kimse, gözlerini diğer bütün gözlerden uzak tutar. Bir kere kokusunu süren kimse, burnunu yeryüzünün diğer bütün kokularına tıkar.

Ey özgürlük, tut Arkaş'ın elinden ve onu gecenin ve gündüzün pençesinden çek al!

Cumartesi

Her şey kayboldu...

Arkaş da kayboldu...

Onun düşlerle dolu hoş yalnızlığı ve geniş dünyası kayboldu. Kovaladığı bilgi de kayboldu. Yerini bilinmeyen, bilinmediğini de bilmeyen bir bilgi aldı. İnsanların soylarına, ırklarına, mevkilerine, arzularına, sistemlerine ve âdetlerine dair bilgi.

Ben kimim, nerede doğdum, beni kim doğurdu, adım ne, nerede yaşadım, ne yaptım, kiminle ilişki içinde bulundum, kimleri sevdim ve kimlerden nefret ettim, hepsini bugün "öğrendim."

Hatırladım, ama keşke hatırlamaz olaydım!

Bütün bunları unuttuğum günler, ne kadar da mutluydum!

Beni, geçmişimin derinliklerine bağlayan bir geçmişin, düşüncemi ve kalbimi toprağa bağlayan hatıraların bulunmadığı günlerde kanatlarım ne kadar da güçlüydü!

Ruhumun, sınırları ezel ve ebed olan sonsuz ruhla kaynaştığı günlerde dünyam ne kadar genişti!

Dün, bu kahve, yeryüzünden ve gökyüzünden çok daha genişti. Oysa bugün, yeryüzü ve gökyüzü bu kahveden daha da dar!

Yaşayan Arkaş öldü de ölü Arkaş dirildi! Yaşayan Arkaş, ölü Arkaş'ı hatırladığı an öldü. Şakib uyandı ve Arkaş uyudu. İçinde hiçbir şeyin ölmediği hatıralar kahrolsun!

O hatıraların çoğuna veya azına perde çekilebilir; ancak perde, arkasındakilerin en küçük bir noktasını dahi gizleyemiyor ki.

Perde ne kadar kalın ve ağır da olsa, bir gün onu indiren elin kaldırması gerekir. "Aracı"ya gelince, ansızın bir kelime ya da manasız bir şey olabilir.

Geçmiş hatıralara çekilmiş perdenin kaldırılmasındaki "aracı," bugün masanın üzerinde bulduğum ve okuduğum İspanyol gazetesindeki bir makaleden başka bir şey değildi. Onu oraya herhâlde Senharib koymuş olmalı.

Seni bugün "tanıdım," Senharib! Tıpkı insanların birbirini tanıdığı gibi. Keşke seni tanımasaydım! Keşke, içimde sadece bu kahvede tanıdığım Senharib olarak kalsaydın!

Öldürdün beni Senharib!

Kardeşim, arkadaşım, dostum Süleyman öldürdün beni!

Beni uçurumdan aşağı yuvarladın. Şu anda kemikleri kırık, sinirleri harap, düşüncesi karışık, kalbi ve dili fesat olmuş birisiyim.

Beni, şuurlu bir gaşetten şuursuz bir uyanıklığa uyandırdın.

Allah da seni öldürsün diyeyim mi? Evet, evet. Ey katilim, Allah da seni öldürsün!

Hayır! Hayır! Allah seni, benim seni sevdiğim, senin de benden nefret ettiğin kadar bağışlasın, suçun ne olursa olsun. Sen de diğerleri gibi bir insansın. Ben ise hem insanım hem de cin. Acaba insan, cini anlayabilir mi?

İnsan, cinin sevgisini eliyle niye kurban ettiğini anlayabilir mi?

Kurban ettim! Kurban ettim! Kurban ettim!

Sevgimi elimle kurban ettim! Öyleyse, insanların benimle ne işi var?

Fakat sen Süleyman, onuru sevginin üstünde tuttun; ben ise sevgiyi, her şeyin üstünde tuttum.

Onurun için intikam aldın. İntikamın ne yamanmış!

Arkaş'ı kabrinden çekip çıkardın, sonra da onu derinden yaraladın.

Peki, Arkaş'ın sevgisinin intikamını kim alsın?

Arkaş, kendisinden başka kimden intikam alsın?

Kurban eden de benim, edilen de. Onu kurban ettim ve kurban oldum.

Elimle, şu elimle sevgimi kurban ettim. Çünkü o, bedenimin tahammül edebileceğinin ve ruhumun arzulayabileceğinin çok ötesindeydi.

Hangi insan, bedenimin tahammül edebileceği ve ruhumun arzulayacağı şeyi benden daha iyi bilebilir ki? Ne istiyorlar benden?

Çekin elinizi üstümden! Gözlerinizi kapatın! Dilinizi bağlayın!

Geri çekilin! Geri çekilin!

Arkaş henüz ölmedi. Hayır! Arkaş ölmedi.

Oklarınız nerede? Barutunuz nerede? Kurşunlarınız nerede?

Kalk, Arkaş, kalk! Askerlerin çokluğu, seni korkutmasın.

Kalk ve onlara "Oklarınızı ve kurşunlarınızı atın! Ben sisim ve sisle korunuyorum. Eğer oklarınızla ve kurşunlarınızla sisi dağıtabilirseniz, savaşı kazanırsınız. Yoksa zafer benimdir, size de hayal kırıklığı ve hüsran," diye haykır.

Anneciğim bağırma! Feryat etme babacığım!

Elimle akıttığım saf kan damlaları, dans edin!

Ey Arkaş'ın organları, kanın dans edişine coşun!

Ey sevgi adaletinle Arkaş'ın lehine veya aleyhine hüküm ver!

Kurban eden Arkaş'a,

Kurban edilen Arkaş'a,

Yanıp kül olmuş Arkaş'a,

Yakıp tutuşturan Arkaş'a,

Ey sevgi hükmet adaletinle!

Sonsöz

26 Haziran 1916'da
Arkaş'ın hatıralarının son bölümünde
adı geçen İspanyolca makalenin tercümesi

Daha önce benzeri işlenmemiş bir suç.
Balayının ilk gecesi, gelini kurban eden damat!
Acaba kıskançlık mı? Delilik mi? Ya da nedir?

Bugün sabah başkent, bir cinayet haberiyle çalkalandı. Belki de türünün ilk örneğiydi, ama son olmasını diliyoruz.

Ölüm, yağmalama ve intihar haberlerine alışmıştık; ancak bir damadın balayının ilk gecesinde gelini kurban etmesi, hem de çok sevdiği için kurban etmesi, benzerini hiç duymadığımız ve okumadığımız bir cinayet!

Başkentin X kıyılarında çok sayıda Suriye ve Lübnan halkı bulunmaktadır. Bunlar arasında zengin tüccarlar, güçlü sanayiciler, avukatlar, gazeteciler ve doktorlar var. Bu kuşağın, kıyıya çok emeği geçmiştir. Başkentin diğer sahillerinden daha iyi olması için imarı ve konumunun değer kazanması hususunda çok çaba sarf ettiler.

Bu kuşak içinde, en saygın, en zengin ve en köklü iki aile, Nu'man ve Hârib aileleridir. İki aile arasında eski ve sağlam dostluk bağları bulunmaktadır. Birinci aile, bir baba, bir anne ve

gençliğinin baharında Şekîb adlı tek oğullarından oluşmaktadır. O, çok zeki bir gençti. Üniversiteyi arkadaşlarını ve hocalarını şaşırtan bir başarıyla bitirdi. Fakat iyi huylu bir genç olmasının yanı sıra, büyük ölçüde garip tavırları da olan birisiydi.

Hârîb Ailesi'ne gelince, dul bir kadın, iki oğlu Sem'ân ile N. Hârîb ve kızı Neclâ Hârîb'den oluşmaktaydı. Sem'ân henüz gençliğinin baharında ünlü bir mühendisti. Kendisi ve Şekîb arasında aynı kandan iki kardeş arasında bile bulunamayacak kadar samimi bir arkadaşlık vardı.

Bu samimi arkadaşlığın sonucu olarak Şekîb ile Necla birbirlerine yakınlaştılar. Büyük bir sevgi ve aşktı bu! Önce nişan, sonra da evlilik gerçekleşti. İki aile arasında büyük bir sevinç yaşandı. Halk da bu işe çok sevindi. Necla, onu tanıyan ve görenlerin gözünde yeryüzünde nadir bulunan bir güzelliğe sahipti. Gelin ve damat, balayılarının ilk gecesini başkentin en lüks otellerinden 'Y' Oteli'nde geçirmeyi tercih etti. Sabah olunca, odalarından çıkmadılar. Öğlen vakti de ne lokantada ne de salonda görüldüler. Akşam da öyle. Otel idaresi, damat ve gelinin odasını rahatsız etmemeye çalışıyorlardı. Fakat gece yarısı olup da onlardan hâlâ bir ses çıkmayınca otel idaresi, Şekîb ve Necla hakkında endişelenmeye başladı.

Bunun üzerine idare, odaya birini gönderdi. Fakat nafile! Bu sefer polise haber verildi. Polisler kapıyı zorla açtıklarında, ipek, beyaz bir gecelik içinde yatağa uzanmış gelinin cesediyle karşılaştılar. Gecelik ve yatak kana bulanmıştı. Gelin de şahdamarından kesilmişti. Damada ait hiçbir ize rastlamadılar. "Sevgimi elimle kurban ettim. Çünkü o, bedenimin tahammül edebileceğinin ve ruhumun arzulayabileceğinin çok ötesindeydi," ifadesinin yazılı olduğu küçük bir kâğıttan başka bir şey bulamadılar.

Araştırma sonucu, yazının Şekîb Nu'man'a ait olduğu anlaşıldı. Gelin ve damadın çanta ve mücevheratına ise dokunulmamıştı.

Müfettişler ve Necla'nın kardeşi Sem'ân, damadı aramaya devam ettiler. Onlara göre onun katil olduğundan şüphe yoktu. Fakat öldürmesi için geçerli bir sebep bulamadılar. Ne bir kıskançlık ne bir anlaşmazlık ne de bir düşmanlık ile ilgili bir sorunları vardı. Tam aksine, bütün deliller, damat ve gelinin büyük bir güven, samimiyet içinde olduklarını ve birbirlerini çok sevdiklerini gösteriyordu.

Gerçekten müfettişlerin bile şaşırdığı bir cinayet bu! Yeni gelişmeler olduğu takdirde okuyucuları anında haberdar edeceğiz.

Arkaş'a

Arkaş, şimdi günlüğünü yazmayı bıraktım. Hatıraların, beni otuz iki yıl öncesine geri götürüyor. Otuz iki yıl! Ne bir gün fazla ne de bir gün eksik! Kendimi yalnız, yabancısı olduğum bir şehrin ve yabancısı olduğum bir ülkenin sokaklarında dolaşıyor buldum. Gece, kalbi kararmış, soluğu donmuş, gözü yaşlı. Yıldızın yıldızı göremediği, zayıf bir ışık da olsa, herhangi bir ışık hüzmesinin görülmediği yoğun bir sis tabakasına bürünmüş.

Bilinçsiz ve amaçsız bir halde yürüyordum. Elimde, karanlıkta yolumu bulmaya yarayacak bir sopa da yoktu. Gözlerim açık, ama kalbim kapalıydı. Sanki bir şeyi arayan, fakat neyi ve nerede aradığını bilemeyen birisiydim! O gece birisi bana "Nereye?" diye sorsaydı, ona, ancak sessizlikle cevap verebilirdim. Belki de sadece merakını gidermek için, "Sabahı arıyorum," diye cevap verirdim.

Gece tam sona ermek üzereyken, hoş bir ışık hüzmesi sisi deliyor, gözlerimin ve ayaklarımın önündeki karanlığı dağıtıyor ve elindeki lambayla yavaş adımlarla bana doğru gelen bir gölge görüyordum. Sen, o gölgeydin Arkaş!

Sana selam verdim, sen de karşılık verdin. Birbirimize ait olduğumuzu hissettim. Hissimde yanılmamıştım. Çünkü sen de o gece benim gibi, sabahı arıyordun. Elinde lamba, sığınacak yer arıyordun, ama yoktu. Ben ise sığınacak yerim vardı, fakat lambam yoktu. Lambanı ve sığınağımı bir araya getirmeme ses çıkarmadın. Birlikte soğuk, ama sessiz odama gittiğimizde odam senin gelişinle ısınmıştı. Ruhsuzdu, ancak seninle gülümsemişti. Dardı, fakat senin gelişinle gökyüzünden daha da geniş hâle gelmişti.

Günler ve geceler birbirini takip etti, ama sen, hâlâ fikrimdesin, kalbimdesin ve hayalimdesin. Başkasının benzerini dahi söyleyemediği şeyleri söylüyorsun bana. Senden önce kimsenin bana anlatmadığı şeyleri anlatıyorsun. Öyle ki, ruhun beni sarhoş etti ve yazmaya, sonra da senin ve benim hakkımda bazı bildiklerimi yayımlamaya başladım.

1917 senesinin sonlarıydı. Onu takip eden yılın başlarında beni savaşa çağırdılar. Ne kadar da nefret ediyorduk ondan! Ancak geri çevrilemeyecek bir çağrıydı bu! Ona boyun eğmek zorunda bırakıldım. İşte savaş, beni kalemimden, kâğıtlarımdan ve senin günlüğünden alıkoydu. Bunun için onların sadece çok azını yayımlayabildim

Savaş, beni senin günlüğünü yazmaktan alıkoydu, fakat beni senden alıkoyamadı. Cephede ve cephe gerisinde en zor anlarımda dahi bana eşlik ettin. On üç ay, omzunda cehennem ağırlığında askeri teçhizat taşıyan, genç kalbi ve fikri ile ileri gelenlerin kibrine ve yönetilenlerin ezilmişliğine tahammül eden basit bir asker olarak eşlik ettin bana. Ne güzel bir yoldaş, ne hoş bir destektin!

Savaştan döndük, ama sana olan ilk hayranlığım da yoktu artık. Kalemim de hatıralarını yazmayı bıraktı. Otuz yıl geçti. Ne kadar da çabuk geçti! İnsanlar seni unuttuğumu zannetti. Bazıları da beni, seninle anmaya ve günlüğünün tamamını ya-

yımlamak için bana baskı yapmaya başladı. Onlar aramızdaki bağın, yıllardan daha kuvvetli, yeryüzünden daha kalıcı olduğunu, benim sana sevgimin ve sana olan bağlılığımın derecesini bilmiyorlardı. Doğrusu, insanların senin benim yanımdaki, benim de senin yanındaki değerini bilmemeleri benim için de, senin için de daha iyi.

Fakat, yayımlanmak için yazmadığını ve tamamlamak için bana izin vermediğini bilmekle beraber, bütün günlüğünü yayınlamayı boynumun borcu olarak kabul ettim. İşte, ben, kalemimi kaldırıyorum ve onları serbest bırakıyorum. Kalbimi ise senden koparamıyor, ayrıca seni kalbimden atamıyorum. Zaten bunu istesem de yapamam. Bunu ne şimdiye kadar istedim ne de bundan sonra isteyeceğim.

Ben de senin gibi, günlüğün hakkında yazmış olduklarımın, vicdanının derinliklerinden fışkıran tazyikli pınarlardan sadece bir sızıntı olduğunu ve yüce ruhunun düşlere olan özlemini haykıran fısıltılardan başka bir şey olmadığını biliyorum. Faliyetler, özlemler ve düşler... Bunların bir tercümanının olması gerekir. Tercümanın da ya bir kaleminin ya da bir dilinin olması gerekir. Nerede ve nasıl olursan ol, selam sana ey Arkaş,

"Affet, ama af dileme!"

Biskintah, Lübnan
10 Ekim 1949
Mihail Nuayme

Öyleyse kimim ben?

Ben benim. Kendim hakkında şu an bildiğim tek şey, kim olduğumu öğrenmem gerektiğidir. Yirmi yıllık, yirmi asırlık ve bin asırlık Arkaş, şu an tek bir Arkaş sanki! Şu andaki Arkaş, bana yabancı değil. Ben kimim diye soran ses de öyle... O, New York'ta bir Arap kahvesinde çalışan sessiz ve düşünen Arkaş değil. Başka bir Arkaş. Kendine 'Ben kimim?' diye soruyor.

Öyleyse, ben iki Arkaş'ım. Biri, insanların arasından çekilmiş ilahi alemle irtibat kurup onunla birlik olmak için ısrarla sessizliği isteyen; diğeri, insanlık sırlarının arkasına gizlenmiş ve insan kalabalığına dönmek için perdeyi yırtmaya çalışan. Yine bu alçak dünyaya özlem duyuyor. Sanki, kendisi ve bu dünya arasında mutlaka temizlenmesi gereken eski hesaplar var. Bu yüzden içinde daha önce benzerine rastlamadığım bir kavga doğdu. Bazı faktörler nerede ise dilimin bağını çözmüş ve düşüncelerimi dünyaya ve dünyanın pisliklerine döndürmeye çalışıyor. Bazı faktörler de beni hür düşünceye sevkediyor.

İşte ben, bütün bunlar arasında kendini tanıyan Arkaş ve kendini tanımayıp, 'ben kimim?' diye soran Arkaş'ım.

THG
0466230
CRY
THG 230 CRY

ISBN 978-975-6963-14-2
9 789756 963142
www.kaknus.com.tr